

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anne-Mari Kunelius

Suuntana musiikki

Motivaation merkitys musiikkiharrastuksessa

Opinnäytetyö

Kevät 2021

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri, Seinäjoki

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

Tekijä: Anne-Mari Kunelius

Työn nimi: Suuntana musiikki – Motivaation merkitys musiikkiharrastuksessa

Ohjaaja: Jussi Kareinen

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 81

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyössä käsitellään musiikkiharrastuksen aloittamista ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena oli ymmärtää, miksi lapsi aloittaa musiikkiharrastuksen ja mitkä seikat vaikuttavat siihen. Tutkimuksen viitekehyksenä toimivat aiemmat tutkimukset musiikin harrastamisesta, motivaatioteoriat sekä itsemääräämisteoria, jonka mukaan ihminen on luonnostaan aktiivinen, motivoituvaa ja itseään ohjaava. Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradian musiikin perusopetus kantaa huolta vähenevistä oppilasmääristä, joten opinnäytetyössä huomioitiin myös oppilaitoksen tulevat soitintapahtumat sekä yhteistyö Jyväskylän perusopetuksen kulttuuriopetussuunnitelma Kompassin kanssa.

Opinnäytetyön lähestymistapana oli tapaustutkimus, ja tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeilla Gradian musiikin perusopetuksen oppilailta. Tapaustutkimus sopi opinnäytetyöhön hyvin, sillä sen avulla pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan yksittäisiä tapauksia ja niiden syy-seuraussuhteita. Tutkimusaineistoa tarkasteltiin motivaation näkökulmasta sekä itsemääräämisteorian valossa, jonka mukaisia orientaatiotyyppisiä ovat autonominen orientaatio, kontrolliorientaatio ja impersonaalinen eli rakentumaton orientaatio.

Motivaatiolla ja vanhempien harrastuneisuudella ilmeni olevan merkittävä yhteys lapsen soittoharrastuksen aloittamiseen. Vanhemmat vaikuttivat harrastuspaikan ja soittimen valintaan. Koulun musiikinopetuksella puolestaan ei havaittu olevan yhteyttä harrastuneisuuteen. Itsemääräämisteorian mukaiset sisäisen motivaation tekijät autonomia, tunne pystyvyydestä ja kokemus yhteenkuuluvuudesta nousivat tärkeiksi tekijöiksi harrastamisessa. Opinnäytetyön myötä löydettiin tekijöitä, joita tulisi huomioida Gradian tulevissa tapahtumissa, jotta kiinnostus, innostus ja motivaatio musiikkiharrastusta kohtaan syntyisi. Tapahtuma tulee toteuttaa hyvin suunniteltuna, asiakkaan toiveet ja odotukset huomioiden, eikä lapsia yleisönä saa aliarvioida. Sisäistä motivaatiota tukevien asioiden, kuten valinnanvapauden, myönteisen palautteen, positiivisen ilmapiirin sekä yhteenkuuluvuuden ja pystyvyyden tunteen kokeminen tapahtumassa mahdollistavat innostuksen syntyminen musiikkiharrastusta kohtaan.

¹ Asiasanat: musiikkiharrastus, itsemääräämisteoria, motivaatio

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Seamk Business and Culture

Degree programme: Master of Culture and Arts

Author: Anne-Mari Kunelius

Title of thesis: Going for music – The role of motivation in taking up music as a hobby

Supervisor: Jussi Kareinen

Year: 2021

Number of pages: 81

Number of appendices: 1

The thesis examines the factors influencing the decision to take up music as a hobby. The goal was to understand why a child starts singing or playing an instrument as a hobby, and what factors influence this. The study is framed by previous studies on making music as a hobby, and motivation and self-determination theories, according to which people are naturally active, motivated, and self-directed. The music department at Jyväskylä Educational Consortium Gradia is concerned about the dwindling number of students, and so the thesis also took into account the school's upcoming instrumental music events and cooperation with Kompass, the cultural education plan for basic education in Jyväskylä.

The approach taken was a case study, and the research data was collected through questionnaires sent to Gradia's students in basic music education. The case study was well suited to the thesis, as the aim was to understand and interpret individual cases and their causal relationships. The research data was examined from the perspective of motivation and in the light of the Self-determination Theory, according to which the types of orientation are autonomous, controlled, and impersonal orientation.

Motivation and parents' hobbies appeared to be significantly linked to the child taking up music as a hobby. The parents influenced the choice of venue and instrument. Music education at school was found to have no connection to taking up music as a hobby. According to the Self-determination Theory, autonomy, a sense of ability, and experience of belonging are important factors that shape internal motivation for making this decision. The educational institution and teachers should promote friendships among students, as social cohesion increases internal motivation. The thesis identified factors that should be taken into account at Gradia's upcoming events in order to create interest, enthusiasm, and motivation for music as a hobby. The event should be well planned and take into account the client's hopes and expectations, without underestimating children as an audience. Factors supporting internal motivation, such as freedom of choice, positive feedback, a positive atmosphere, and a sense of belonging and stability at events elicit children's enthusiasm for taking up music as a hobby.

¹ Keywords: music hobbies, self-determination theory, motivation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 TOIMIJAT	9
2.1 Musiikkiharrastuksen asema Suomessa	9
2.2 Kulttuurikasvatussuunnitelma	12
2.3 Koulun musiikinopetus	14
3 MUSIIKKIHARRASTUKSEN TEKIJÖITÄ	17
3.1 Motiivi, kiinnostus ja innostus	17
3.2 Motivaatio	20
3.2.1 Sisäinen motivaatio	21
3.2.2 Ulkoinen motivaatio	24
3.2.3 Motivaatioteorian kehittyminen ja motivaatioteorioita	26
3.3 Musikaalisuus	32
3.4 Musiikillinen maailmankuva, orientaatio ja minäkäsitys	33
3.5 Vuorovaikutus	35
3.6 Aiempia tutkimuksia musiikin harrastamisesta	37
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	41
4.1 Tehtävät ja tulosodotukset	41
4.2 Tapaustutkimus	42
4.3 Tutkimuksen toteutus	44
4.4 Aineiston analyysi	46
4.5 Luotettavuus ja eettiset kysymykset	48
5 TULOKSET	51
5.1 Taustatiedot	52
5.2 Orientaatiotyypit	54
5.2.1 Autonominen orientaatio	55

5.2.2	Kontrolliorientaatio	59
5.2.3	Impersonaalinen orientaatio.....	61
5.3	Muita tuloksia	61
6	POHDINTA.....	64
6.1	Johtopäätökset.....	64
6.2	Ajatuksia soitintapahtumaa varten.....	67
6.3	Lopuksi.....	73
	LÄHTEET	75
	LIITTEET	80

1 JOHDANTO

Musiikki on tapa olla olemassa, se tuo elämään väriä, tekee siitä mielenkiitoisen ja sen kautta myös oman yksilöllisyyden ilmentäminen on mahdollista. Se on väline ja keino yhtä aikaa, sillä se on itseisarvoista ja sen avulla on mahdollista saavuttaa jotain. (Kurkela 1994, 29.) Musiikki on myös tunteiden siirtoa, ja se tuo iloa ja elämyksiä elämään. Tutkijoiden mukaan musiikki on ihmiskunnan toinen kieli, sillä sen ymmärtää niin vastasyntynyt vauva kuin dementoitunut vanhuskin. Joidenkin tutkijoiden mukaan se on saattanut kehittyä ensin, ennen puhuttua kieltä. (Huotilainen 2019, 145, 265.)

Musiikilla on yhteys varhaisimpiin fyysisiin ja psyykkisiin kokemuksiin ja sen juuret ovat ihmisruumiin toiminnoissa. Sikiö kuulee äidin äänet kohtuun jo varhain. (Sinkkonen 2009, 289.) Musiikkikasvatus alkaa siis jo ennen lapsen syntymää (Kosonen 2009, 159). Musiikissa on aineksia ajalta ennen kielellistä kehitystä ja sen vuoksi musiikki koskettaa niin monia ihmisiä ja ylittää myös kulttuurirajat. Musiikin kautta henkilökohtaiset kokemukset jaetaan ja koska meillä kaikilla on tiedostamattomassa samankaltaisia muistoja, tulee musiikki lähellemme, sisällemme ja tavoittaa sen osan ihmisyyttämme, joka on meille kaikille sama. Musiikin affektiivisuus ja kognitiivisuus selittää sen kyvyn koskettaa meistä jokaista. Taiteet ja niissä elävä luovuus ovat psyykkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä. Niiden kautta voimme tuntea olevamme itsenäisiä ja aitoja. (Sinkkonen 2009, 292–296.) Luova musiikillinen asenne ja halu musisoida kasvavat ihmisen mielessä (Kurkela 1994, 19). Hahmotamme musiikin kuitenkin aina omasta elämysmaailmastamme käsin (Anttila & Juvonen 2002, 44). Kuulemme, käytämme ja tarvitsemme musiikkia elämässä, ja sen tarjoaminen monipuolisesti kaikille lapsille on äärimmäisen tärkeää. Meidän tulee innostaa lapsia musiikkiin ja tarjota tie sen harrastamiseen.

Luonnollinen kosketuspinta taidemusiikin ja nuorten väliltä on vähentynyt miltei olemattomaksi. Vierailut klassisen musiikin konserteissa ovat harvinaisia ja orkesterisoitinten esilläolo koulun musiikinopetuksessa ja lasten arjessa on melko vähäistä. Opetuksessa on helppo käyttää nuorten suosimaa musiikkia, jolloin se yksipuolistuu eivätkä lapset näe mahdollisuutta innostua muunlaisesta musiikista. Kaikenlaisen musiikin esilläolo ja sen kautta tulevien mahdollisuuksien tarjoaminen lapsille on meidän, aikuisten tehtävä. Positiivisen motivaation ja intohimon syntymisen perusta luodaan lapsuudessa (Jaakkola 2015, 118).

Musiikin harrastaminen on perinteisen soittamisen ja laulamisen lisäksi myös musiikin kuuntelua, improvisointia, tanssimista, nuottien tekemistä ja säveltämistä (Ahonen 2004, 14). Se onkin monelle lapselle ja nuorelle hyvin läheinen, tärkeä ja henkilökohtainen asia. Sillä taide, jolla on yhtymäkohtia oman elämän kanssa, koetaan kognitiivisen käsityksen mukaan merkittävänä. (Anttila & Juvonen 2002, 15.) Musiikkia harrastetaan koulun ulkopuolella runsaasti eri tavoin. Yksilön kokonaisvaltaiseen kasvuun kuuluu musiikillisen identiteetin ja henkilökohtaisen kulttuurisuhteen muodostaminen. Tätä on tukemassa muun muassa koulun musiikinopetus. (Kosonen 2009, 159.) Jyväskylässä koulujen perusopetus ja kulttuuriopetussuunnitelma Kompassi tukevat osaltaan tätä toiminnallaan ja sen myötä myös Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradian musiikin perusopetus.

Gradian musiikin perusopetuksen oppilasmäärä on vähentynyt viime vuosina. Siihen on vaikuttanut muun muassa harrastustarjonnan lisääntyminen, jolloin harrastajista käydään kilpailua eri toimijoiden kesken. Gradia on madaltanut kynnystä aloittaa musiikkiharrastus luopumalla pääsykokeista ja tarjoaa mahdollisuuden aloittaa opinnot joustavasti kesken lukukauden. Oppilaitos etsii myös uusia väyliä tavoittaa lapsia ja pyrkii tekemään oppilaitoksen toiminnan tutuksi potentiaaliselle kohderyhmälle. Tästä syntyi ajatus yhteistyöstä kaupungin kulttuuriopetussuunnitelma Kompassin toimijoiden kanssa, sillä se tavoittaa vuosittain kaupungin koko ikäluokan. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia Jyväskylän musiikin perusopetus on järjestänyt kaikille avoimia soitinesittelypäiviä kerran lukuvuodessa. Ne ovat osoittautuneet suosituiksi ja mieleisiksi tapahtumiksi perheiden keskuudessa. Keväälle 2021 suunniteltiin pilotti, jossa Gradian musiikin perusopetus yhdessä kulttuuriopetussuunnitelma Kompassin kanssa tarjoaa 3.-luokkalaisille lapsille soitintapahtuman, jossa he osallistuvat Gradialla järjestettyyn konserttiin sekä soitinesittelykierrrokseen. Kevään kokoontumisrajoitusten vuoksi suunniteltua tapahtumaa ei voitu toteuttaa. Se toteutetaan kuitenkin yhteistyösopimuksen mukaisesti tulevaisuudessa, jolloin kaupungin kaikki 3. luokkalaiset osallistuvat siihen. Tapahtuman tavoitteena on innostuksen ja motivaation synnyttäminen soittoharrastusta kohtaan sekä kulttuuri- ja musiikkikasvatus.

Haluan olla tulevaisuudessa mukana mahdollistamassa lapsille tarttumapintaa musiikkiin ja esitellä harrastusmahdollisuuksia sen parissa, sillä musiikilla on niin paljon myönteisiä vaikutuksia koko elämän varrelle. Tarkoitan musiikin harrastamisella työssäni taiteen perusopetuksen parissa tapahtuvaa laulun ja soiton harrastamista. Käsittelen opinnäytetyössäni musiikkiharrastuksen aloittamiseen liittyviä tekijöitä motivaatioteorian

näkökulmasta. Miksi lapsi aloittaa soitto- tai lauluharrastuksen? Mitkä asiat vaikuttavat soitto- tai lauluharrastuksen aloittamiseen? Tämän lisäksi pohdin Gradian soitintapahtuman käytännön toteuttamista, jotta se tukisi osaltaan lapsen musiikkiharrastuksen aloittamista. Gradian musiikin perusopetuksen oppilaille tehdyn kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään markkinoinnissa ja tulevissa tapahtumissa kuten soitintapahtumassa. Anttila ja Juvonen (2002, 99) siteeraavat pohjoiskarjalaista sanontaa, jonka mukaan musiikinopettajan ensimmäiseksi, toiseksi ja kolmanneksi tärkein tehtävä on herättää innostusta ja vasta niiden jälkeen tulevat muut asiat. Harrastuksen pääpainon tulisi olla positiivisten kokemusten ja motivaation synnyttämisessä (Jaakkola 2015, 118).

2 TOIMIJAT

Esittelen seuraavissa kolmessa alaluvussa opinnäytetyöhöni liittyvät keskeiset toimijat. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen musiikin harrastamista sekä Gadian musiikin perusopetusta, jonka oppilaille tein opintoihini liittyvän kyselyn. Toisessa alaluvussa käsittelen kulttuurikasvatussuunnitelmaa, jonka osaksi Gadian soitintapahtuma on suunniteltu. Kolmannessa alaluvussa kirjoitan koulun musiikinopetuksesta ja sen tavoitteista.

2.1 Musiikkiharrastuksen asema Suomessa

Suomen musiikkioppilaitosten liittoon kuuluu 97 oppilaitosta ja mukana on niin musiikkiopistoja kuin konservatorioitakin. Musiikkioppilaitoksia ylläpitävät yhteisöt, joissa kuntia ja kuntayhtymiä on 55 ja yksityisiä yhdistyksiä 42. (Suomen musiikkioppilaitosten liitto, [viitattu 19.2.2021].) Opetus perustuu valtakunnalliseen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Näiden lisäksi lukuisat kansalaisopistot, yksityiset musiikkikoulut, seurakunnat ja yksityisopettajat tarjoavat opetusta.

Lapsen musiikkiharrastus kodin ulkopuolella voi alkaa jo ennen syntymää, sillä musiikkileikkikoulut tarjoavat varhaisiän musiikkikasvatusta eli muskareita odottaville äideille sekä 0–6-vuotiaille lapsille. Huotilaisen (2019, 146, 228) mukaan lähes jokainen lapsi innostuu musiikista. Pieni lapsi luo musiikkia itse kodin esineillä ja koko keho elää musiikin mukana, sillä lapsi on luonnostaan aktiivinen musiikin parissa. Musiikin perusopetuksen mukaisilla soitto- ja laulutunneilla käynti aloitetaan useimmiten alakoulussa.

Kilpailu harrastajista on kiristynyt ja pitkäjänteinen sitoutuminen yhteen harrastukseen on puolestaan vähentynyt. Musiikin harrastajien määrä, sekä harrastuksen tavoitteellisuus ovat vähentyneet. Tähän ovat vaikuttaneet eri harrastusmahdollisuuksien lisääntynyt tarjonta ja niiden monipuolistuminen. Musiikkiteknologian kehitys on tuonut lisää mahdollisuuksia itsenäiseen harrastamiseen ja se on tullut myös taloudellisesti mahdolliseksi yhä useammalle. Musiikkiharrastus on silti yksi suosituimmista harrastuksista lasten ja nuorten keskuudessa. Nurmen (2019, 65) mukaan koulussa annettavan musiikinopetuksen väheneminen saattaa näkyä myös musiikin harrastamisen ja tapahtumiin osallistumisen vähentymisenä. Tutkimuksissa näillä on havaittu olevan selvä yhteys. Musiikkiluokkien määrä on vähentynyt ympäri Suomea ja musiikkiluokalla olevien lasten musiikin harrastaminen koulun ulkopuolella on myös vähentynyt.

Gradia Jyväskylä, musiikin perusopetus. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradiaan kuuluvat ammatilliset oppilaitokset Gradia Jyväskylä ja Gradia Jämsä sekä Gradia-lukiot Jyväskylän Lyseon lukio, Schildin lukio ja Jyväskylän aikuislukio, lisäksi Gradian sisäiset palvelut, Gradia-kiinteistöt ja Gradia-ravintolat. Gradia Jyväskylä järjestää myös perusopetusta ja taiteen perusopetusta musiikissa ja tanssissa. Opiskelijoita on yhteensä 23 500 ja henkilöstöä 1100. (Gradia 2020a, [viitattu 20.10.2020].)

Gradia Jyväskylän musiikin perusopetuksen tarjoama taiteen perusopetus on laajan oppimäärän mukaista ja se perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta, asetuksiin sekä opetushallituksen vahvistamiin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteisiin. Taiteen perusopetus on tavoitteellista ja se etenee tasoittain ollen suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Opetuksen lähtökohtana on oppimäärän tavoitteet ja se huomioi oppilaan kiinnostuksen kohteet, tarpeet sekä edellytykset. Sen tavoitteena on antaa edellytykset elinikäiselle musiikin harrastamiselle ja kulttuuriselle osallisuudelle sekä antaa valmiuksia itseilmaisuun. Taiteen perusopetus antaa valmiudet hakeutua musiikin ammatilliseen sekä korkea-asteen koulutukseen. (Gradia Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, [viitattu 30.4.2021].)

Gradian musiikin opetus on alkanut 1980-luvun alussa Jyväskylän kaupungin oppilaitoksena. Eri vaiheiden kautta toiminta on laajentunut tarjoamaan myös tanssin perusopetusta ja 2000-luvun alusta alkaen myös musiikkialan peruskoulutusta. Nimi- ja omistajamuutosten kautta se tuli lopulta osaksi Gradia Jyväskylää, joka on yksi alueen suurimmista kulttuuritoimijoista. (Gradia, vahvaa taidekasvatushistoriaa 2021, [viitattu 22.3.2021].) Gradian musiikki järjestää vuosittain noin 200 musiikkitilaisuutta. Näihin kuuluu taiteen perusopetuksen Sähkökonserttisarja, joka toteutetaan kaksi kertaa vuodessa. Tuotantoja tehdään yhteistyössä Gradian muiden alojen kanssa, jolloin av-opiskelijat, tanssijat, kampaajat, meikkaajat ja valokuvaajat osallistuvat tuotantoihin. Konsertteja sekä muita esityksiä suoraan toteutetaan eli striimataan suorina lähetyksinä kaikkien katsottaviksi, jolloin esitykset ovat kaikkien saatavilla ja ne tavoittavat yleisön laajempaan sen kautta. Gradian musiikin perusopetus toimii kulttuurikasvattajana ja se tavoittaa viikoittain noin 930 oppilasta ja työllistää 60 opettajaa tarjoten opiskelijoille, heidän perheilleen ja ystävilleen kulttuurin myötä elämää rikastuttavia kokemuksia, jotka vaikuttavat tutkimusten mukaan suuresti myös hyvinvointiimme. (Gradia 2020b, [viitattu 20.10.2020].)

Gradian musiikin perusopetuksen useat nimenmuutokset vuosien aikana sekä toimiminen osana Gradiaa tekevät markkinoinnista haastavaa. Gradia mielletään helposti toisen asteen oppilaitokseksi, eivätkä harrastajat aina löydä sen tarjontaa. Musiikin perusopetuksella erillisenä toimijana on toisaalta pitkä historia ja se tunnetaan korkeatasoisesta opetuksesta paikkakunnalla. Vielä parikymmentä vuotta sitten oppilaaksi pääseminen oli tavoiteltava asia ja oppilasvalinnat tehtiin pääsykokein. Nyt Gradian musiikin perusopetus kantaa huolta vähenevistä oppilasmääristä, sillä valtionosuudet ja oppilasmaksut eivät riitä tulevaisuudessa kattamaan kasvavia toiminnan kuluja. Toisaalta oppilaitoksen valtiolta saaman tuen myötä voidaan oppilasmaksut pitää kohtuullisina kilpailijoihin verrattuna. Kasvattamalla suunnitelmallisesti oppilasmäärää voidaan kasvattaa myös tuloja. Yhtenä keinona lisätä oppilasmäärää on Gradialle suunniteltu soitintapahtuma, joka koostuisi konsertista sekä soitinesittelystä. Musiikkikasvatuksellisen tehtävän lisäksi tapahtuma esittelisi Gradian musiikin perusopetuksen toimintaa ja tiloja osallistujille. Musiikin ja tanssin perusopetukset ovat myös tiivistäneet yhteistyötä ja asiakkaille on räätälöity houkutteleva hinnoittelumalli, joka yhdistää musiikin ja tanssin harrastamisen saman katon alla. Harrastaminen ja sen ostaminen on tehty helpoksi ja perheille syntyy rahallista säästöä.

Gradian musiikin perusopetus on myös osa Suomalaista musiikkikampusta, joka on Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian muodostama musiikin, tanssin ja soveltavan taiteen kehittämissyhteisö (Musiikkikampus 2021, [viitattu 20.10.2020]). Gradian musiikin perusopetukselle valmistui uudet tilat Suomalaisen musiikkikampuksen yhteyteen tammikuussa 2021, joten musiikin perusopetus saa toimia hyvissä puitteissa, opettajien ollessa ammattitaitoisia ja sitoutuneita työhönsä. Toimiminen yhteisissä tiloissa ja sen myötä tuleva yhteistyö rikastuttavat kaikkia toimijoita. Uudet salit, tilat ja niissä järjestettävä tarjonta houkuttelevat kävijöitä ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia kaikille toimijoille.

Musiikkioppilaitokset ovat tarjonneet perinteisesti laadukasta, korkeaan tekniseen ja taiteelliseen tasoon tähtäävää opetusta. Koulun musiikinopetus elää herkästi ajassa mukana, mutta pysyvätkö musiikkioppilaitokset ja Gradia siinä mukana? Tulisiko niiden muuttua ajan mukana, jotta ne houkuttelisivat harrastajia? Entä voimmeko tarjota lapsille musiikin parissa samaa mitä olemme tarjonneet tähän asti? Musiikkia on kaikkialla, se soi korvissamme joka päivä, halusimme sitä tai emme. Tästä eliittien kaunotaiteesta onkin tullut jokaiselle tarkoitettu

ilmaisumuoto, jossa oma persoona saa ja sen täytyy kuulua. Ajattelen, että musiikinopetuksen tulee huomioida aikakausi ja olla valmiina sen tuomiin muutoksiin koko henkilöstön voimin.

Gradian musiikin perusopetuksella on tavoitteena tukea lasten ja perheiden musiikki- ja tanssisuhteen toteutumista ja edistää yhteistyötä paikallisten ja valtakunnallisten alan toimijoiden kanssa (Gradia 2021, [viitattu 22.3.2021]). Se tarjoaa musiikin opetusta musiikin varhaiskasvatuksesta opistotason päättösuoritukseen saakka eli noin 0–25-vuotiaille. Suurimman harrastajaryhmän muodostavat alakoululaiset.

Gradian tulevaisuuden visio on olla vahva toimija musiikin perusopetuksessa, opetuksen tason, tilojen sekä tarjonnan puolesta. Tulevaisuudessa toiminnan uskotaan laajenevan omien seinien sisältä laajasti kaupungin kouluihin, joissa tarjotaan opetusta ja joihin perustetaan orkestereita. Oppilaille tarjoutuu musiikin harrastamisen mahdollisuus koulupäivän aikana tai heti sen jälkeen. Gradian musiikin perusopetus nähdään uutta tarjoavana, houkuttelevana ja lupauksensa lunastavana oppilaitoksena, joka tarjoaa asiakkaalleen astetta enemmän.

2.2 Kulttuurikasvatussuunnitelma

Kulttuuripolitiikan tavoitteena on kulttuurisen perustan ja luovan työn tekemisen edellytysten vahvistaminen, kulttuurin harrastamisen lisääminen ja sen taloudellinen tukeminen (Kettunen 2016, 4). Kulttuuripolitiikan kohteiksi opetus- ja kulttuuriministeriön käsittää seuraavat alat: audiovisuaalinen kulttuuri, kirjallisuus, kuvataide, muotoilu, näyttämötaide, rakennustaide, sarjakuva, sirkustaide, musiikki ja tanssitaide (Taiteen ja kulttuurin alat, [viitattu 18.9.2020]). Opetus ja kulttuuriministeriön hallitusohjelmassa lasten ja nuorten kohdalla keskeinen tavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen. Yhtenä hankkeena on harrastamisen Suomen mallissa maksuttoman harrastusmahdollisuuden tarjoaminen kaikille lapsille ja nuorille koulupäivän yhteydessä. Koulu onkin muodostunut yhä suosituimmaksi paikaksi harrastaa. Toimenpide-ehdotuksiin voivat osallistua ministeriöt, kunnat, järjestöt, säätiöt, yritykset sekä oppilaitokset, jolloin ne yhteistyössä luovat mahdollisuuksia lasten ja nuorten harrastamiselle. (Harrastamisen strategia, [viitattu 30.3.2021].) Gradian musiikin perusopetus on mukana tässä hankkeessa, joka ulottuu vuoteen 2023 saakka. Tarjottava sisältö ja käytännön toteutus ovat tällä hetkellä suunnitteluvaiheessa.

Honkalan ja Laitisen (2017) tutkimuskooste Taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista auttaa ymmärtämään miksi luovuus, taiteet ja kulttuuri ovat nousseet puheenaiheiksi yhä useammin.

Luova talous nähdään tulevaisuuden toivona ja kulttuurin merkitys on noussut. Niiden vaikutus hyvinvointiin ja talouteen kiinnostavat yhä enemmän. Honkala ja Laitinen listaavat seuraavat kuusi aluetta, joihin taide ja kulttuuri vaikuttavat: sosiaalinen hyvinvointi, terveysvaikutukset, vaikutukset oppimiseen, taloudelliset ja ympäristövaikutukset sekä kulttuurisen kestävyuden. Niitä tarkastellessa voidaan keskittyä yksilötasoon, yhteisö- tai yhteiskuntatasoon ja vaikutukset voivat olla välittömiä tai viiveellä ilmeneviä.

Suomen kunnista noin kolmasosalla on oma kulttuurikasvatussuunnitelma, jonka avulla kunnat voivat toteuttaa kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta osana opetusta. Se perustuu kunnan omaan kulttuuritarjontaan sekä kulttuuriperintöön ja se toteutetaan yhdessä koulujen ja kulttuuri- ja taidealojen toimijoiden kanssa. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on opetussuunnitelman toteuttaminen ja tavoitteellisen kulttuurikasvatustyön toteuttaminen kouluissa yhdistäen eri oppiaineita. Kaikille oppilaille tarjoutuu yhtäläinen mahdollisuus osallistua opetukseen. (Kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 18.9.2020].)

Jyväskylän kulttuuriopetussuunnitelma Kompassi tuli osaksi kaupungin opetussuunnitelmaa vuonna 2009. Sen myötä turvataan tasapuolinen, tavoitteellinen ja jäsentynyt kulttuuriopetus koko peruskoulun ajalle ja se toteutetaan yhdessä kaupungin opetus- ja kulttuuripalveluiden kanssa. Vuosittaiset kulttuuriretket tukevat uusien oppimisympäristöjen löytymistä sekä lisäävät yhteistyötä koulun ja kulttuurin välillä. (Mikä on Kompassi?, [viitattu 5.11.2020].)

Kulttuurikasvatussuunnitelma tuo lukuisia hyötyjä oppilaille, koululle, kulttuuritoimijoille ja koko kunnalle. Oppilaille kulttuurikasvatussuunnitelma antaa tasa-arvoisen mahdollisuuden kokea taidetta ja kulttuuria ja samalla oman alueen kulttuuri tulee tutuksi ja ymmärrys sen moninaisuudesta kasvaa. Medianlukutaito paranee ja ymmärrys, arviointikyky ja kulttuurin käyttäminen kehittyvät. Taiteella ja kulttuurilla on myös oppimista edistävä vaikutus, sillä se tarjoaa oppilaille uusia tapoja ja menetelmiä opiskeluun. Kulttuurikokemukset parantavat kouluviihtyvyyttä, tuovat onnistumisen iloa ja vahvistavat itsetuntoa ja luovuutta. Itseilmaisuuksiin ja asioiden käsittelyyn saadaan uusia keinoja. (Kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 18.9.2020].)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kulttuurikasvatussuunnitelma nähdään hyvänä työkaluna opetussuunnitelman tavoitteita toteutettaessa. Se tarjoaa säännöllisesti kulttuuri- ja taidesisältöjä niiden ollessa koordinoituja. Opettajan työ helpottuu eikä toiminta ole sidoksissa luokan talouteen. Yhteistyö paikallisten opetus- ja kulttuuritoimijoiden kesken luo

pohjaa monialaisille oppimiskokonaisuuksille, laaja-alaisuudelle ja ilmiölähtöiselle oppimiselle. Kulttuurikasvatussuunnitelma työllistää taiteilijoita, kasvattaa tulevaisuuden kulttuuri- ja taideyleisöä, lisää kävijämäärää, laajentaa yleisöpohjaa ja auttaa kehittämään lapsille ja nuorille sopivaa tarjontaa koulujen tarpeet huomioiden. Kulttuuri tuo kuntaan virtaa ja elinvoimaa. Paikalliset toimijat pääsevät esille ja kotikunnasta tulee asukkailleen tuttu. (Kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 18.9.2020].)

Noin kolmasosalla kunnista on oma kulttuurikasvatussuunnitelma, jonka mukaisesti toteutetaan kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta osana opetusta (Kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 18.9.2020]). Jyväskylän kulttuuriopetussuunnitelma Kompassia on toteutettu jo yli kymmenen vuoden ajan ja sen toiminta on vakiintunutta ja laadukasta. Gradian toiminnan saaminen osaksi kulttuuriopetussuunnitelma Kompassia olisi suuri askel musiikin perusopetukselle, sillä sen kautta olisi mahdollista tavoittaa koko ikäluokka. Yhteistyöllä on merkittävä ja moniulotteinen hyöty kaikille toimijoille, kun Kompassin tarjonta kouluille monipuolistuu, koulun opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista tuetaan, lapset pääsevät kulttuurin pariin ja Gradia tavoittaa potentiaalisia asiakkaita. Yhteistyöllä luodaan silta Gradian ja lasten välillä. Tavoitteena on, että vuosittain noin 1000 kolmasluokkalaista osallistuisi Gradian soitintapahtumaan. Jatkotavoitteena on laajentaa yhteistyötä koulujen kanssa tarjoten opetusta niin yksilö- kuin orkesteritoimintaa toteutettavaksi koulujen tiloissa joustavasti, jopa koulupäivän aikana. Kun harrastustoiminta on koulupäivän yhteydessä, tarjoaa se oppilaille helppoutta ja säästää aikaa ja vaivaa myös vanhemmilta.

2.3 Koulun musiikinopetus

Ympäriällämme oleva musiikki vaikuttaa meihin kaikkiin jollakin tavalla. Musiikin opetus on vaikuttamista, sen kiinnostavaksi tekemistä ja musiikillisen identiteetin rakentamista. Anttila & Juvonen (2006, 19) toteavat, että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa opetuksen tehtävä on opettaminen sekä kasvattaminen. Yksi osa sitä on kulttuuri-identiteetin rakentamisen tukeminen ja kannustaminen aktiivisuuteen yhteiskunnassa. Musiikkikasvatuksen kuulumisen kaikille tasapuolisesti koulussa on mielestäni suuri etuoikeus lapsille. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa musiikin tehtäväksi kirjataan muun muassa seuraavia asioita:

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Oppilaiden musiikillinen

osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, [viitattu 13.11.2020] 263–264.)

Opetuksen päämääränä on, että oppilas oppii pitämään musiikkia merkityksellisenä asiana itselleen, ilmaisemaan itseään sen kautta sekä kasvaa ihmisenä. Tämän voi saavuttaa, vaikka ei muistaisi yhdenkään säveltäjän syntymävuotta, sillä musiikki on erottamaton osa elämäämme. Opettajan tulee varoa tarjoamasta kielteisiä musisointikokemuksia, jotta lapset ja nuoret eivät kiellä musiikin arvoa elämässään. Musiikin ymmärtäminen, kun ei onnistu ilman merkityksellisiä kuuntelu- ja musisoimiskokemuksia. (Anttila & Juvonen 2006, 25.)

Koulumaailman opetussuunnitelman tavoitteena on saada lapsi kiinnostumaan musiikista ja saada hänestä kenties musiikin harrastaja. Lasten musiikkimaun kehittämisessä tulisi pyrkiä laajentamaan musiikillista maailmakuvaa ja opettaa arvioimaan kriittisesti eri musiikkilajeja. Keinona koulun musiikinopetuksessa tulisikin hyödyntää nuorten suosimia musiikkilajeja, joiden kautta tulisi tarjota onnistumisen elämyksiä musiikkitoiminnassa. Sen jälkeen tulisi tavoitella musiikillisen kokemuspäivän laajentamista ja synnyttää kiinnostusta muita musiikinlajeja kohtaan. Opettaja voi valjastaa lapselle tärkeän musiikin siten, että tekemisen ja osallistumisen kautta tapahtuu oppimista musiikista ylipäättään. Musiikkikasvatuksessa on tärkeää mitä, miten ja miksi opetetaan. Olisi ihanteellista, että musiikinopetuksessa opettamisen rinnalla olisivat asenteet, arvot ja minäkäsitys, jotka ohjaisivat oppilaan tulevaisuutta ja suhdetta musiikkiin. (Anttila & Juvonen 2002, 7–11.) Ahosen (2004, 163) mukaan onnistuneella musiikinopetuksella on mahdollista synnyttää koulun ulkopuolinen ja elämässä kantava sisäinen motivaatio musiikkiin. Oppimiskokemusten nähdään vaikuttavan toiminnan motiiveihin, jolloin musiikkitalanteissa tapahtuvat henkilökohtaiset havainnot ja tulkinnat muovaavat ja kehittävät yksilön motivaatiota.

Anttilan ja Juvosen (2002, 18) mukaan oppilaiden musiikillinen maailmakuva ja musiikillinen minäkäsitys ovat muuttuneet paljon viimeisten vuosikymmenten aikana. Tästä syystä koulujen opettajien ja oppilaiden musiikkikäsitys ja musiikkimaku eivät aina kohtaa. Taustalla vaikuttavat opettajien asenteet, musiikkikäsitykset, musiikkimaku ja käsitykset opettamisesta ja oppimisesta. Kosonen (2009, 163) kirjoittaa, että noin 40 vuotta sitten klassisella musiikilla oli

ylivalta koulun musiikinopetuksessa. Tällä hetkellä tilanne on päinvastainen populaarikulttuurin ollessa vallitseva musiikkityyli koulun musiikintunneilla. Rinnalle on myös tullut runsaasti muitakin musiikkityylejä, kuten eri maiden musiikkia, jolloin jaottelu klassiseen ja populaarimusiikkiin hämärtyy. Maailma ympärillämme ja sen musiikki muuttuvat jatkuvasti ja meidän tulee pysyä mukana sen muutoksissa.

Musiikilla on myös eri elämäntilanteissa ja eri iässä erilainen merkitys ja vaikutus. Musiikinopetuksen tarkoitus ei ole saada kaikkia kiinnostumaan samanlaisesta musiikista, sillä tulemme eri kulttuureista ja meillä on omat taustamme. Musiikillinen identiteetti rakentuu kokemuksista ja vuorovaikutuksesta musiikin ja muiden henkilöiden kanssa jokaisella musiikkitunnilla. Tavoitteena on, että oppilaat löytäisivät heitä kiinnostavat kohteet ja kunkin oma musiikkisuhde syvenisi. (Anttila & Juvonen 2006, 25–26.)

Musiikki ja muut taideaineet ovat osa laaja-alaista sivistystä. Koulujen musiikkikasvatuksen tehtävänä on vaalia sivistysperintöä, välittää ihmiselämää kunnioittavia arvoja tuleville sukupolville sekä luoda hyvän ja täysipainoisen elämän edellytykset. (Louhivuori 2009, 21.) Hyvä musiikkikasvatus antaa nuoren kapinoida ja säilyttää omat arvonsa samalla kun se tarjoaa lapselle musiikkiperinteen tiedot, taidot, säännöt, rajoitukset ja vaatimukset. Se vaikuttaa osaltaan myös siihen millainen musiikin rooli ihmisen elämässä on. Onnistuessaan se tukee kehitystä ja lapsen kasvua omaksi itsekseen sekä vähentää ahdistusta, häpeän ja syyllisyyden tunteita. Sen myötä lapsi oppii hyväksymään kaikenlaiset tunteensa ja itseä sekä muita kohtaan kehittyä suvaitsevainen asenne. Lapsen minäkuvasta muodostuu realistinen eikä ulkomaailma tunnu pelottavalta. Hyvä musiikkikasvatus ei saa käyttää olemiseen ja hylätyksi tulemiseen liittyviä pelkotiloja hyväkseen. (Kurkela 1997, 313–315.) Koulun ulkopuolella tapahtuva musiikin harrastaminen perustuu vapaaehtoisuuteen, jolloin motivaatiolla on siinä suuri merkitys (Kosonen 1996, 1). Työssäni musiikkiharrastus käsittää taiteen perusopetuksen piirissä tapahtuvan soiton tai laulun harrastamisen, jota toteutetaan vapaa-ajalla koulun ulkopuolella.

Opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, [viitattu 13.11.2020] 263–264). Kompassin kautta koulujen osallistuminen Gradian musaseikkailuun on hyvä esimerkki opetussuunnitelman perusteiden toteutumisesta ja yhteistyöstä eri toimijoiden välillä.

3 MUSIIKKIHARRASTUKSEN TEKIJÖITÄ

Tarkoitan musiikkiharrastuksella työssäni taiteen perusopetuksen piirissä tapahtuvaa soiton tai laulun harrastamista. Sen aloittamiseen vaikuttavat monet tekijät. Luvun alussa käsittelen ensin motiiveita eli motivaation osia, sekä kiinnostusta ja innostusta, jotka liittyvät kiinteästi motivaatioon. Näiden jälkeen paneudun motivaatioon laajemmin. Musikaalisuus, musiikillinen maailmankuva, -orientaatio ja -minäkuva sekä vuorovaikutus liittyvät myös musiikkiharrastukseen. Luvun lopussa kerron muutamalla sanalla aiemmista tutkimuksista.

3.1 Motiivi, kiinnostus ja innostus

Motivaatio koostuu useasta motiivista eli käyttäytymisen komponentista eikä sitä aina eritellä puhuttaessa motivaatiosta (Kosonen 1996, 8). Motivaation erittely motiiveihin on toiminnan kategorisointia eri nimikkeitä käyttäen. Kosonen jakaa teoriassaan motiivit kolmeen pääryhmään: musiikillisiin motiiveihin, kontaktimotiiveihin sekä suoritus- ja saavutusmotiiveihin. Usein soittamisen motivaatio sisältää kaikkia kolmea motivaatiotyyppiä. (Kosonen 2010, 303–305.) Kosonen (1996, 9) toteaa, että motiivit voivat olla tiedostamattomia ja muuntuvia, jolloin motivaatiotutkimus on käyttäytymisen perusteista tehtyjen päätelmien tutkimusta.

Motiiviominaisuudet ovat yksilöllisiä, pysyviä piirteitä sekä käyttäytymistä ohjaavia. Näitä motiiviominaisuuksia ovat muun muassa musikaalisuus, musiikilliset taipumukset ja kiinnostus sitä kohtaan. Ulkoiset tekijät, kuten kodin musiikkiharrastus, auttavat musiikillisten taipumusten esilletuloa ja tukevat niiden kehittymistä. Esimerkiksi musiikillinen perusta kehittyy jo lapsuudessa. Kun yksi tai useampi motiivi aktivoituu, syntyy motiivitila, johon vaikuttavat yksilön motiiviominaisuudet, henkilökohtainen kiinnostus, ulkoiset olosuhteet sekä tilannetekijät. (Kosonen 1996, 10–12.) Lapsen omat huomiot omasta musikaalisuudesta voivat ohjata lasta musiikin pariin (Nurmi 2019, 19). Jonkin soittimen soittokokeilu voi virittää motiivitalan ulkoisena tilannetekijänä. Toki siihen tarvitaan myös kiinnostusta, jonka voi herättää yksilön oma musikaalisuus. Ulkoiset tekijät, kuten kaverit ja kotitausta vaikuttavat suuresti siihen millainen motivaatio virinneestä motiivitalasta kehittyy. (Kosonen 1996, 10–12.)

Kosonen (2009, 166–167) listaa kolme motiiviryhmää, jotka ovat tärkeimpiä motiiveja musiikin kuunteluun ja tekemiseen. Ensimmäisenä on musiikki ja sen herättämät elämykset. Toisena musiikin tekemiseen liittyvät hallintakokemukset, oma pystyvyys ja kokemus uusien asioiden

oppimisesta. Kolmantena vuorovaikutus soittajien/laulajien kesken sekä vuorovaikutus kuulijoiden kanssa. Tätä kolmijakoa on käytetty useissa opinnäytetöissä, kun musiikkiharrastusten motivaatiota on tutkittu. Tärkein näistä kolmesta motiiviryhmästä on musiikin tuoma mielihyvä ja soittamisen ilo. Oppimismotivaation valossa kyseessä on sisäsyntyinen, opittavan asian ja itse toiminnan synnyttämä motivaatio eli musiikillinen motivaatio. Musiikin ilon saavuttamiseksi tarvitaan sopivia haasteita, joiden saavuttaminen tuo hallinnan tunnetta ja oppimisen iloa. Kaksi jälkimmäistä motiiviryhmää ovat itsemääräämisteorian mukaan sisäisen motivaation tekijöitä.

Kiinnostus. Motivaatioon sisältyy yleensä kiinnostus, intressi. Sana tulee latinan kielestä, *interesse* eli olla välissä. Sillä tarkoitetaan nykytilan ja tavoitteen väliä ja sen voimakkuus vaihtelee. Lapsi voi olla kiinnostunut soittamisesta, mutta ei ole motivoitunut soittamaan ja puolestaan ilman intressiä soittamiseen ei voi olla motivoitunut siitä. Lapsi kiinnostuu usein ensin soittamisesta yleensä. Tämä spontaani uteliaisuus kasvaa sisäiseksi kiinnostukseksi ja haluksi oppia enemmän. (Kosonen 1996, 10.) Kososen (2009, 160) mukaan spontaani uteliaisuus ja kokeilunhalu kuuluvat lapsen kehitykseen.

Kiinnostus voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, jotka ovat tilannekiinnostus ja henkilökohtainen kiinnostus. Tilannekiinnostuksen syntymiseen vaikuttaa asia tai ilmiö ja ympäristön, asian tai ilmiön hauskuus ruokkii sitä. Tunneperäisenä se kuitenkin häviää helposti, mutta joissakin tapauksissa se saattaa kehittyä henkilökohtaiseksi kiinnostukseksi. Tilannekiinnostus voidaan herättää hauskan ja houkuttelevan tilanteen avulla. (Juuti & Lavonen 2019, 197–199.) Tilanteessa syntyvä tilannekohtainen kiinnostus kasvattaa halua tietää asiasta lisää. Se on lähtökohtana henkilökohtaisen kiinnostuksen syntymiselle. (Päivänsalo 2020, 275.) Olosuhteiden ollessa turvalliset elimistömme kiinnostuu luontaisesti uusista kokemuksista. Kiinnostus on motivaatiotutkimuksessa tärkeä näkökulma. Renwickin ja McPhersonin (2002) tutkimuksessa 12-vuotias tyttö harjoitteli erityisen innokkaasti ja huolellisesti soittokappalettaan. Selvisi, että hän oli saanut valita kappaaleen itse opettajan sijasta. Tyttö osoitti sekä tilannekiinnostusta kappaletta kohtaan että henkilökohtaista kiinnostusta musiikkityyliä kohtaan samanaikaisesti. (Renwick & Reeve 2018, 154.)

Juutin ja Lavosen (2019, 197–198) mukaan kiinnostus on tärkeä osa oppimista, sillä kiinnostus synnyttää motivaatiota ja sitoutumista ja osaamisen tunne vahvistuu. Opettaja voi herättää oppilaiden kiinnostusta omalla toiminnallaan. Varsinkin uusien asioiden oppimisen kohdalla on opettajan pyrittävä herättämään kiinnostusta, ylläpitämään ja kehittämään sitä. Viljarannan ja Tuomisen

(2018, 101) mukaan koulumenestykseen ja kouluun liittyviin valintoihin vaikuttaa oppilaan kiinnostuksen kohteet. Kiinnostusarvo tarkoittaa kuinka paljon asia kiinnostaa oppilasta ja tykkääkö hän siitä. Asiat, joilla on suuri kiinnostusarvo, koetaan tärkeinä ja hyödyllisinä ja tällöin oppilas näkee vaivaa opiskellakseen niitä.

Lapsen mielenkiinnon kohteet valikoituvat osaksi myös sen mukaan onko lapsi sisään- vai ulospäinsuuntautunut. Musiikin sosiaalisuus ja esiintymiset houkuttelevat ulospäinsuuntautuneita lapsia. (Nurmi 2019, 19.) Järvenoja, Kurki ja Järvelä (2018, 141–144) toteavat, että oppimiseen tarvitaan tahtoa. Taito ja tahto toimivat yhdessä ja motivaatio ohjaa oppijaa suuntautumaan opittavaan asiaan. Aiemmat oppimiskokemukset ja niistä tehdyt motivationaaliset tulkinnat muovaavat ihmiselle käsityksen hänestä oppijana. Meillä kaikilla on onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia, ja ne joko vahvistavat tai heikentävät oppimisen motivaatiota. Jokaisella meistä on jonkinlainen käsitys siitä, miten taitavia olemme esimerkiksi musiikissa. Käsityksemme ovat yksilöllisiä ja melko hitaasti muuttuvia, sillä kokemushistoriamme vaikuttaa oppimistilanteiden tulkintaan. Motivaatiomme muuttuu kuitenkin jatkuvasti ja se rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa oppimisen aikana.

Innostus. Innostumisen voi määritellä monella eri tavalla. Se voi olla vireystilan kohoamista, mutta aikuisen ihmisen kohdalla pään sisällä tapahtuva innostuminen on tärkeämmässä roolissa. Aivoissa on omat ratansa ja rakenteensa kiinnostukselle ja ilolle, joista innostus rakentuu. (Aalto-Setälä & Saarinen 2014, 27.) Tunteilla on suuri merkitys oppimisessa ja innostuksen syntymisessä (Salmela-Aro 2018, 30). Taipumus innostua on luonteinen tapa ja persoonallisuuden piirre. Temperamenttierojemme vuoksi innostumme eri herkkyydellä, emmekä voi pakottaa ketään innostumaan. Opitut taipumukset, temperamenttimme ja persoonallisuuden piirteemme vaikuttavat innostumiseemme (Aalto-Setälä & Saarinen 2014, 42, 171). Aalto-Setälä ja Saarinen (2014, 10, 17) toteavat, että innostus rikastaa elämää ja avaa ovia uuteen. Innostuksen kokeminen on välttämätöntä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvointimme vuoksi.

Uskon, että lähes kaikki ihmiset ovat kokeneet innostumisen, sillä jokainen voi innostua. Siihen ei tarvita osaamista, tietoa tai vahvaa motivaatiota. Innostumiseen tarvitaan uteliaisuutta, huomion ja energian suuntaamista hetkessä. Innostuneena ympärillä olevat asiat näyttävät positiivisilta, ajattelumme ja muistimme toimii paremmin ja havainnoimme ympäristöä laajemmin. Innostuksella on tapana tarttua toisiin, joko tietoisesti tai tiedostamatta. (Aalto-Setälä & Saarinen 2014, 25–29, 168.)

Innostukseen koulussa vaikuttaa opetettava asia, mutta myös sosiaaliset tekijät kuten vanhemmat, kaverit ja opettajat. Voimaannuttavat, oikeudenmukaiset ja kannustavat opettajat toimivat innostajina. Kiire ja kritiikki eivät lisää innostusta. Sosiaalisella kontekstilla on erittäin tärkeä asema kouluinnostuksen syntymiselle. (Salmela-Aro 2018, 25–31.) Innostusta, niin omaa kuin toistenkin voi ohjata eli myötämanipuloida myönteisellä asenteella, tietoisella läsnäololla ja hyväksyvällä asenteella. Epäusko ja epäily omista kyvyistä latistaa helposti innostuksen. (Aalto-Setälä & Saarinen 2014, 119, 124, 172.)

Lapsilla on vahva tarve kuulua joukkoon ja tulla hyväksytyksi ikätovereiden keskuudessa. Kavereilta saatu tuki lisää kiinnostusta koulutehtäviä kohtaan. Innostus koulunkäyntiin voi tarttua kaverilta toiselle. (Kiuru 2018, 126–129.) Tämän mukaan myös innostus ja kiinnostus musiikin harrastamista kohtaan voi levitä myös kaverilta toiselle.

3.2 Motivaatio

Motivaatio-sana tulee latinan kielen sanasta *movere*, joka tarkoittaa liikkumista ja liikuttamista. Motivaatio saa meidät liikkumaan ja toimimaan, sillä motivoitunut ihminen toimii aktiivisesti saavuttaakseen tavoitteensa. Motivaatio on dynaaminen prosessi, joka virittää, suuntaa ja ylläpitää käyttäytymistä. Sillä on suunta ja se vie meitä kohti toimintaa tai toiminnasta pois. (Anttila & Juvonen 2006, 32–33.) Yleisellä tasolla määriteltynä motivaatiolla tarkoitetaan motiivien aikaansaamaa henkistä tilaa (Anttila & Juvonen 2002, 100). Perinteisesti motivaation käsitteillä taas on puolestaan kuvattu sitä, miksi ihmiset kiinnostuvat tietyistä asioista (Lehtinen & Kuusinen 2001, 213). Kososen (1996, 8) mukaan motivaatio on monitahoinen, elävä kokonaisuus ja se vaikuttaa olennaisesti soittamiseen ja siinä kehittymiseen. Sillä viitataan psyykkisiin prosesseihin, joiden vaikutuksesta käyttäytyminen suuntautuu tavoitetta kohtaan. Motivaatioprosessit kehittyvät ja muuttuvat jatkuvasti, sillä motivaatio on sisällöllisesti ja ajallisesti elävä kokonaisuus. (Kosonen 1996, 20; Anttila & Juvonen 2002, 100.)

Motivaatioon kuuluu innostuminen ja sen synnyttämä tekemisen halu (Päivänsalo 2020, 259). Ihmiselle merkittävään asiaan liittykin vahva motivaatio ja näitä merkittäviä asioita syntyy elämysten ja tunnelmien myötä (Kosonen, 1996, 9). Ahosen (2004, 154) mukaan motivaatiolla voidaan puolestaan selittää, miksi lapsi kiinnostuu musiikista ja innostuu sen harrastamisesta. Uskomus toiminnan vaikutuksista, sillä saavutetuista hyödyistä ja haitoista on yksi syy

motivoitumiselle (Hankonen 2017, 210). Kurkelan (1997, 351) mukaan motivaatio musiikkiin voi perustua joko siihen että musiikki koetaan päämääränä tai välineenä.

Huotilaisen (2019, 67) mukaan aivoissamme on synnynnäisenä oppimisen motivaatio. Siinä aivojen palkkiojärjestelmä tuottaa oppimisen seurauksena yksilölle hyvän mielen ja olotilan. Hyvän motivaation syntyminen ei ole mahdollista, jos asetettu tavoite on itsessään oppilaalle merkityksetön tai se tuntuu kaukaiselta. Motivaatio on monitahoinen, elävä kokonaisuus ja se vaikuttaa olennaisesti soittamiseen ja siinä kehittymiseen (Kosonen 1996, 8).

Motivaatiossa yhdistyvät ihmisen persoonallisuus, tunteenomaiset ja järkipäiset tekijät, arvot, arvostukset sekä sosiaalinen ympäristö. Ihmisen ajatellaan olevan vastuussa tuloksesta ja siihen sisältyy aina haasteita. Motivaatio antaa käyttäytymiselle energiaa sekä suuntaa sitä. Se on ympärillämme ja sisällämme vaikuttaen suoraan tai tiedostamatta tekemisiimme. Se näkyy käyttäytymisessämme toiminnan intensiteettinä, pysyvyytenä, tehtävän valintana sekä suorituksena. Motivaatiota voi myös tarkastella kysymällä miksi toimimme jollain tavalla. (Jaakkola 2015, 109–111.)

Motivaatiota voidaan jaotella monella eri tavalla. Yksi niistä on jako perus- ja tilannemotivaatioon. Perusmotivaatio on kuin asenne, hitaasti muuttuva, kun tilannemotivaatio vaihtelee tilanteesta toiseen. (Anttila & Juvonen 2002, 101–102.) Motivaatio voidaan jakaa myös sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon, kuten perinteisesti on tehty (Jaakkola 2015, 111). Erityyppiset motiivit esiintyvät usein yhtä aikaa ja parhaaseen tulokseen päästäksemme tarvitsemme yksilöllisesti erilaisia motivaatioita. Itsemääräämisteorian mukaiset kontrolloitu ja autonominen orientaatio voivat toimia yhdessä tavoitellessa päämäärää. (Vasalampi 2017, 55–59.)

3.2.1 Sisäinen motivaatio

Sisäisessä motivaatiossa toimintaan osallistutaan sen itsensä vuoksi. Osallistumismotiiveina ovat ilo ja positiiviset kokemukset. Siinä toimija kokee kontrolloivansa itse toimintaansa. (Jaakkola, 2015, 111–112.) Vasalampen (2017, 55–59) mukaan sisäisessä motivaatiossa toiminta on itsessään kiinnostavaa, se tuottaa mielihyvää ja on omien arvojen mukaista. Se synnyttää halua oppia ja kehittää luovuutta, sinnikkyyttä ja asioiden syvällistä ymmärtämistä. Ulkoiset palkkiot eivät lisää motivaation määrää vaan vaikutus voi olla jopa päinvastainen. Tällä autonomisella motivaatiolla on suora yhteys henkilön hyvinvointiin.

Kososen (1996, 51) mukaan leikin avulla löytyvä musiikin tekemisen ja uuden oppimisen ilo auttavat sisäisen motivaation syntyemisessä. Jos lapsi kokee eniten iloa vanhempien positiivisista reaktioista kuin itse soittamisesta ei pitkäkestoisen motivaation syntyminen ole todennäköistä. Kurkelan (1997, 345–346) mukaan musiikillisen luovuuden lähde pulppuaa ihmisen sisältä itseohjautuneesti ja se kuvastaa yksilön mieltä. Ainoastaan näin musiikki saa todellista voimaa, merkitystä ja sisältöä. Näin ajateltuna musiikki ja sen tuoma tyydytys ovat tuolloin päämääränä. Tällöin lapsi on sisäisesti motivoitunut ja harrastuksesta tulee osa hänen persoonallisuuttansa. Musiikkiharrastus voi olla myös ulkoapäin ohjattua, jolloin sen arvo on välineellinen. Lapsen saama tyydytys ei tule silloin musiikista vaan esimerkiksi vanhempien tekemisestä tyytyväisiksi ja mahdollisten palkkioiden odottamisesta.

Itsemääräämisteorian mukaan psykologisia perustarpeita on kolme: tarve autonomiaan, tarve pysyvyyden tunteeseen ja tarve kokea yhteenkuuluvuutta. Nämä kaikki ovat tärkeitä eikä mitään niistä voi jättää pois ilman että se vaikuttaisi negatiivisesti yksilöön. (Vasalampi 2017, 59.) Itsemääräämismallin mukaan nämä kolme tekijää ovat myös sisäisen motivaation tekijöitä. Kontrolloitu ulkoinen motivaatio muuttuu sisäisemmäksi, mikäli lapsen perustarpeet täyttyvät. Muutos on hidasta ja harrastuksen tulee tarjota sisäistä motivaatiota tukevia kokemuksia, jotta näin tapahtuu. (Jaakkola 2015, 112.)

Ensimmäinen sisäisen motivaation tekijä autonomia on tunnetta siitä, että voi kontrolloida itse toimintaansa, siihen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Opettajan autonominen toimintatapa, vastuun antaminen lapselle, kuunteleminen ja suunnitteluun osallistuminen lisää harrastajan sisäistä motivaatiota harrastusta kohtaan. (Jaakkola 2015, 114–115.) Lapsilähtöisen opetuksen on havaittu vaikuttavan positiivisesti lasten taitojen kehittymiselle ja kiinnostuksen heräämiseksi opetettavaa asiaa kohtaan. Siinä opettaja on herkkä havaitsemaan lapsen tarpeet, kiinnostuksen kohteet ja tukee autonomiaa, sosiaalisia taitoja sekä tekemistä. Autonomisesta oppimistyylistä hyötyvät eniten sellaiset oppilaat, joiden perustaidot asiasta ovat riittävän hyvät. (Lerkkanen & Pakarinen 2018, 183–185.) Autonomiassa yksilön näkökulma tulee huomioiduksi ja hänelle annetaan valinnanvapautta. Esimerkiksi vanhempien panostus ja sitoutuminen parantavat lapsen koulusuoritusta ja psykologista hyvinvointia vain siinä tapauksessa, että toiminta on lapsen autonomiaa tukevaa. Ympäristön myönteinen palaute kasvattaa sisäistä motivaatiota ja auttaa ulkoisten motiivien sisäistymisessä. Positiivisen palautteen tulee korostaa yksilön roolia onnistumisessa, jolloin se synnyttää autonomian ja pysyvyyden tunteet. Jotta alkujaan ulkoisista motiiveista tulee sisäistyneitä,

tulee lapsen kokea valinnanvapautta ilman sosiaalisia paineita, hänen tulee ymmärtää toiminnan merkitys ja saada muuttaa sen päämäärää. Viimeaikaiset tutkimukset ovat vahvistaneet autonomisen motivaation myönteisen merkityksen yksilön suoritukselle ja henkiselle hyvinvoinnille. (Vasalampi 2017, 60–63.)

Toinen sisäisen motivaation tekijä, pystyvyyden tunne on osaamisen ja pätevyyden tunnetta (Vasalampi 2017, 59). Kun ihminen kokee omien kykyjensä riittävän tehtävän suorittamiseen, kokee hän olevansa pätevä. Koettu pätevyys on puolestaan yhteydessä sisäiseen motivaatioon. Pätevyyden kokemusta voi painottaa keskittymällä kehittymiseen, tukemalla yrittämistä ja antamalla yksilöllistä palautetta itse prosessista, ei niinkään lopputuloksesta. Ilmapiiirin tulee olla virheitä salliva ja tukea lasta asettamaan omia tavoitteita. Pystyvyyden tunne on uskomusta omien kykyjen riittävydestä tehtävän suorittamiseen. (Jaakkola 2015, 114–115.) Sopivat haasteet edistävät motivaation sisäistymistä, sillä liian vaikeisiin tehtäviin on vaikea motivoitua (Vasalampi 2017, 60).

Sisäisen motivaation kolmas ja sitä edistävä tekijä on sosiaalinen yhteenkuuluvuus. Tämä psykologinen perustarve on tunne kuulumisesta ryhmään, orkesteriin tai luokkaan. (Jaakkola 2015, 114–115.) Yksilö haluaa tuntea yhteenkuuluvuutta ja samaistua lähellä oleviin tärkeisiin ihmisiin (Vasalampi 2017, 60). Siinä koetaan turvallisuutta ja hyväksytyksi tulemistä. Musiikkiryhmä innostaa ja kehittää yhteistä intohimoa harrastusta kohtaan ja se tukee oppimista. Opettajan antamassa palautteessa on tärkeää, että se kohdistuu suoritukseen ja sen kehittämiseen eikä käyttäytymisen kontrolloimiseen. (Jaakkola 2015, 114–115.) Kannustava ja välittävä oppimisyhteisö, jossa oppilas voi tehdä valintoja ja vaikuttaa asioihin, tukee lapsen autonomiaa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 191). Yhteenkuuluvuuden tarpeen tyydyttyminen on olennainen tekijä ulkoisen motivaation sisäistymiselle (Vasalampi 2017, 60). Kun musiikkia harrastetaan rakkaudesta ja lapsi saa kokea musiikillisen ympäristönsä tarjoavan mahdollisuuksia ja myönteisiä musiikillisiä kokemuksia, syntyy lapselle uteliaisuus ja vahva tunneperäinen sitoutuminen musiikkia kohtaan (Welch & McPhersonin 2018, 13).

Jaakkolan (2015, 112) mukaan lasten toiminta on lähtökohtaisesti aina sisäisesti motivoitunutta. Persoonallisuus ja identiteetti kehittyvät vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ajan kanssa pitkällä aikavälillä. Lapsilla ei sen vuoksi ole ulkoisen motivaation muotoja. Ulkoisen motivaation autonomisemmat muodot opitaan vasta myöhemmin nuoruudessa, sillä ne vaativat persoonallisuuden ja identiteetin kehittymistä ja kypsymistä. Silloin olisi tärkeää

korostaa sisäisen motivaation tekijöitä eli autonomiaa, yhteenkuuluvuutta ja pystyvyyttä, jotta ulkoinen motivaatio sisäistyisi.

Sisäistä ja ulkoista motivaatiota tutkimalla saadaan tietoa motivaatiosta eri elämänalueilla ja tehtävissä ja yksilön tavasta nähdä ympäristö (Vasalampi 2017, 63). Renwickin (2008) tutkimuksen mukaan nuoret eivät jakaudu pelkästään motivoituneisiin ja ei motivoituneisiin musiikin harrastajiin. Ulkoiset motiivit motivoivat harrastajaa menemään siitä, mistä aita on matalin, kuten soittamaan kappaletta vain lävitse. Tämän perusteella vanhempien ei tulisi lisätä ulkoista, sosiaalista ja häpeän tunteeseen liittyvää motivaatiota. Sen sijaan sisäistä motivaatiota tuli kehittää ja kasvattaa. (Renwick & Reeve 2018, 152.) Ulkoinen motivaatio voi muuttua täysin sisäiseksi motivaatioksi, osaksi henkilön minäkuva, autonomiseksi motivaatioksi (Vasalampi 2017, 63).

3.2.2 Ulkoinen motivaatio

Vasalampi (2017, 57) kirjoittaa Decin ja Ryanin (2000, 227–268) kehittämästä itsemääräämisteoriasta, jonka mukaan ulkoisia motiiveja on useita riippuen niiden suhteen koetun autonomian määrästä. Itsemääräämisteoria jakaa ulkoisen motivaation täysin ulkoiseen säätelyyn, sisään kääntyneeseen ulkoiseen säätelyyn, kiinnittyneeseen säätelyyn ja integroituun säätelyyn. Jaakkola (2015, 111) on tehnyt samantapaisen jaottelun itsemääräämisteorian ulkoisista motiiveista termein ulkoinen motivaatio, pakotettu säätely, tunnistettu säätely ja integroitu säätely. Molemmissa termit ovat osittain samat, mutta Deci ja Ryan käyttävät sanaa säätely kaikissa. Jaakkolan vastaavat termit ovat mielestäni, ehkä paremmin suomen kieleen sopivia. Sisällöltään ne vastaavat toisiaan, joten käytän termeinä Decin ja Ryanin luomia käsitteitä, jotka on esitelty myös alla olevassa kaaviossa.

Kuvio 1. Ulkoisen motivaation sisäistyminen (mukaillen Deci & Ryan, 2000).

Ulkoisen motivaation autonomisin muoto on integroitunut säätely. Tällä tavoin motivoitunut musiikin harrastaja kokee musiikin tärkeänä osana elämää ja itsensä kehittämistä. (Jaakkola 2015, 111–112.) Siinä toiminta ja tavoitteet ovat sulautuneet yksilön omiksi tavoitteiksi, ja siitä on tullut henkilökohtaisesti tärkeä ja merkityksellinen. Integroitu säätely auttaa ponnistelemaan tavoitteita kohti, vaikka työskentely ei olisi aina niin mieluista. (Vasalampi 2017, 57.)

Kiinnittyneessä säätelyssä ympäristön arvot ja tavoitteet ovat osittain omia, mutta henkilö haluaa saada arvostusta omassa sosiaalisessa ympäristössään (Vasalampi 2017, 57). Siinä soittaja kokee toiminnan henkilökohtaisesti tärkeäksi. Toiminta on melko autonomista ja siihen liittyy myönteisiä arvoja. (Jaakkola 2015, 111–112.)

Sisäänkääntyneessä ulkoisessa säätelyssä toiminta on lähinnä kielteisten tunteiden, kuten syyllisyyden välttämistä ja itsearvostuksen säilyttämistä (Vasalampi 2017, 56). Silloin harrastaja harjoittelee ja osallistuu harrastukseen, vaikka olisi lievästi kipeä ja poisjääminen aiheuttaisi syyllisyyttä. Harrastaja kokee silti toiminnan tärkeänä. (Jaakkola 2015, 111–112.)

Täysin ulkoisessa säätelyssä eli ulkoisessa motivaatiossa harrastukseen osallistutaan palkkioiden tai pakotteiden vuoksi. Toimintaa ohjataan ulkoapäin ja se on usein ristiriidassa harrastajan oman tahdon kanssa. Siinä halutaan miellyttää vanhempaa ja pelätään mahdollisia rangaistuksia. (Jaakkola 2015, 111–112.) Päämääränä voivat olla arvosanat tai toisten miellyttäminen. Ihminen voi valita tavoitteensa ulkopuolisen tai sosiaalisen paineen takia. Kyseessä on tällöin ulkoinen motivaatio, joka useinkaan ei kestä vastaantulevia vastoinkäymisiä. (Vasalampi 2017, 55.) Palkkiot voivat tukea motivaatiota, mutta samalla ne vahvistavat ulkokohtaista motivaatiota (Päivänsalo 2020, 275). Urheilijoille tehtyjen

tutkimusten mukaan ulkoinen motivaatio aiheuttaa ahdistusta ja kielteisiä kokemuksia (Jaakkola 2015, 112). Joten sitä tulisi välttää.

3.2.3 Motivaatioteorian kehittyminen ja motivaatioteorioita

Psykologian historiassa ensimmäiset huomiot motivaatiosta pääteltiin teorian yleisistä väittämistä eli ne olivat implisiittisiä (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 11–13). Freudin psykoanalyttisessä teoriassa (Jacobs 2003, 33–66; Faiclough 2008, 29–33 mukaan) yksilöä motivoivien voimien ajateltiin tulevan psyyken eli ihmismielen kerroksista. Niiden ajateltiin olevan tiedostamattomia ja näiden impulssien tukahduttamisen uskottiin aiheuttavan psyykkisiä oireita. Salmela-Aro ja Nurmi (2017, 11–13) toteavat behaviorismissa motivaatiokäsityksen olevan myös implisiittinen. Yksilön ajateltiin toimivan, siten kuinka häntä palkitaan tai rangaistaan. Kun neutraali asia yhdistetään palkitsevaan tai kielteiseen asiaan ajatellaan ehdollistumisen tulevan myönteiseksi tai kielteiseksi. Maslow'n tarve teoria (Faiclough 2008, 27–28; Salmela-Aro; Nurmi 2017, 11–13 mukaan) kritisoi behavioristista teoriaa. Sen mukaan ihmisellä on monenlaisia tarpeita, kuten turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden, itsensä kunnioittamisen ja itsensä toteuttamisen tarpeet fysiologisten tarpeiden lisäksi. Näissä teorioissa motivaatio nähdään ihmisen sisäisinä pyrkimyksinä ja impulsseina ja ulkoiset tekijät koetaan puolestaan rajoittavina.

1950-luvulla syntyi useita uusia motivaatioteorioita, joita yhdisti hierarkkinen systeemiajattelu. Näistä relationaalinen motivaatioteoria käsittää motivaation yksilön tilan ja ulkomaailman suhteena. Sitä kuvataan yksilön sisäisten tarpeiden ja niihin vastaavan kohteen dynamiikkana. Teorian motiivi on yksilöllinen ja motivaatio on yksilöllinen hierarkkinen rakenne alempien tasojen toteuttaessa ylempien tasojen motiiveja. 1960-luvulla Leontjev lisäsi tähän teorian yksilöllisistä motiivihierarkioista. Eli samaa päämäärää voi tavoitella eri tavoin ja niitä voi ohjata myös eri motiivit. Hän käsitti motivaation sisäisen tilan lisäksi kohteellisena. Rationaalisessa motivaatioteoriassa ja Leontjevin teoriassa on yhtäläisyyksiä itsesäätelyteorian kanssa. (Pavelková & Haulicková 2013, 177–189; Salmela-Aro & Nurmi 2017, 11–13.)

1990-luvulla kehittyneissä teorioissa motivaatiosta käytetään tavoite käsitettä. Niissä ihmisen elämän tavoitteet ja ajatus niiden saavuttamisesta käsitettiin motivaationa. Joissakin teorioissa ajatellaan elämän tapahtumien vaikuttavan motivaatioon sekä motivaation vaikutuksiin.

Elämänkulku – ja elämänkaariteorioissa ihmisen kehitys koostuu eri elämänvaiheista ja niihin liittyvistä kehitystehtävistä ja roolisiirtymistä. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 11–13.)

Motivaatiotutkimukset ottavat nykyään enemmän huomioon yksilön sosiaalisen ympäristön aikaisemman rajatun yksilönäkökulman tilalle (Lehtinen & Kuusinen 2001, 213; Salmela-Aro & Nurmi, 2017, 248). Suurin osa motivaatiotutkimuksista keskittyy tutkimaan motivaatiota määrättyssä toimintaympäristössä. Teoriat kuvaavat lähes samoja asioita, mutta käyttävät eri käsitteitä. Itsemääräämisteoriassa keskeinen käsite on yhteenkuuluvuus, kun taas elämänkulun motivaatioteoriassa keskeistä on motivaation yhteissääteily. Motivaatiota toteutetaan siis yhdessä muiden kanssa sosiaalisessa kontekstissa. Yksilöiden motivaatiot eroavat toisistaan muun muassa herkkyuden suhteen. Yksilön tulee siis löytää itselleen sopiva ympäristö, jotta motivaatio kasvaa ja kukoistaa. Uusi motivaatiotiede muistuttaa kuinka tärkeää kannustaminen ja haasteisiin tarttumiseen rohkaiseminen, yrittäminen ja asioiden eteen ponnistelu ovat. (Salmela-Aro & Nurmi, 2017, 14, 248.)

Itsemääräämisteoria. Motivaation määrittämiseksi ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä motivaatioteoriaa. Teorian määrittely ja motivaatioprosesseihin liittyvät tekijät jakautuvat eri teorioihin. Kasvatustieteessä ja psykologiassa motivaatio käsite liittyy psyykkisiin prosesseihin, jotka määräävät yksilön käyttäytymistä tavoitteisiin pyrkiessä. (Anttila & Juvonen 2006, 32–33.) Salmela-Aron ja Nurmen (2017, 14) mukaan suosituin motivaatioteoria tällä hetkellä on Edward L. Decin ja Richard M. Ryanin itsemääräämisteoria. Se on yksi tutkituimmista motivaatioteorioista. Siinä ihmisen ajatellaan olevan aktiivinen, motivoitunut ja itseään ohjaava. Ihminen asettaa itselleen tavoitteita, tavoittelee haasteiden voittamista ja liittää saamansa kokemukset osaksi minäkuvaansa. Itsemääräämisteorian mukaan ihminen haluaa luonnostaan sisäistää ja omaksua ympäristön tavat, säännöt ja arvostukset omiksi arvoiksi ja osaksi minäkuvaansa, jotta syntyy kokemus itseohjautuvuudesta. Itsemääräämisteorian mukaan kyse on ulkoisen motivaation sisäistymisestä. (Vasalampi 2017, 54–56.)

Itsemääräämisteorian mukaan ihminen motivoituu jostain asiasta, mutta motivaation syy voi olla hyvin erilainen. Motivaation lähde ja motiivin laatu ovat tärkeämpiä kuin itse motivaation määrä. Musiikissa toisen tavoitteena on oppia jokin teos, kun toinen soittaa pelkästään soittamisen tuomasta ilosta. (Vasalampi 2017, 54–55.) Kirjoittajan mukaan on olennaista, että toiminta ei ohjaudu ulkoisten palkkioiden vaikutuksesta.

Itsemääräämismallin mukaisesti autonomia, pätevyys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus ovat sisäisen motivaation tekijöitä (Jaakkola 2015, 112). Jaakkolan (2015, 109) mukaan lajirakkaus, sitoutuminen ja yhteisöllisyys edistävät urheilijoiden sisäistä motivaatiota. Itsemääräämisteorian mukaan ympäristöt voivat tukea yksilön itseohjautuvuutta ja vaikuttaa ajatteluun, käytökseen ja tunteisiin. Jokaisella meillä on omanlainen sosiaalinen ympäristö. Vasalammen (2017, 59) mukaan lähellä oleva ympäristö, kuten perhe, opettajat ja ystävät ovat vaikuttamassa suoraan yksilön hyvinvointiin ja motivaatioon. Se kuinka nämä psykologiset perustarpeet täyttyvät yksilön sosiaalisessa ympäristössä vaikuttaa siihen sisäistyvätkö ulkoiset motiivit. Kannustava sosiaalinen ympäristö auttaa ihmistä kaikin tavoin, se tukee sisäistä motivaatiota, energisyyttä, hyvinvointia ja aktiivista itseohjautuvuutta.

Ihmisellä on sisäsyntyinen halu saavuttaa, oppia ja saada tehtyä asioita. Kurkelan (1997, 66) mukaan ihminen saa tyydytystä oppiessaan uusia taitoja ja siksi hän haluaa oppia ja kehittyä. Taitojen oppimisen tarve tulee syvältä ihmisen mielestä ja sen vuoksi yksilö on valmis tekemään sen eteen töitä. Itsemääräämisteorian mukaan opettaja voi tukea sisäistä motivaatiota tarjoamalla oppilaille onnistumisen ja pätevyyden kokemuksia. Tässä auttaa, kun odotukset ovat selkeitä, tehtävät sopivan haasteellisia ja oppilas saa tekemästään säännöllisesti palautetta. Myös ilmapiiri, opettajan lämmin ja kunnioittava suhtautuminen auttavat odotusten sisäistymisessä ja tekee toimimisesta autonomista. Sisäinen motivaatio vahvistuu, kun oppija kokee, että hänen tekemisensä on merkityksellistä myös muiden kannalta. (Päivänsalo 2020, 277–278.) Decin ja Ryanin motiivien janan ääripäissä ovat ulkoa säädellyt ja täysin sisäiset motiivit. Vaikka kontrolloitu ja autonominen motivaatio ovat motivaation ääripäät, eivät ne välttämättä ole toisilleen vastakohtia tai sulje toisiaan pois. Ihminen kokee tavoitteisiinsa pyrkiessään eri tyyppin motiiveja samanaikaisesti. (Vasalampi 2017, 58.)

Itsemääräämisteorian mukaan yksilön motivaation laatu ja määrä vaihtelevat eri tilanteissa ja eri elämänalueilla. Yksilöillä ovat melko pysyviä eroja siinä, kuinka he näkevät ympäristönsä ja omat mahdollisuutensa toimia siinä. Teoria jakaa ihmiset kolmeen eri orientaatiotyyppiin, joita ovat autonominen orientaatio, kontrolliorientaatio ja impersonaalinen eli rakentumaton orientaatio. Kunkin yksilön hallitseva orientaatio ohjaa hänen toimintaansa, vaikka meillä kaikilla on kaikkia näitä taipumuksia. (Vasalampi 2017, 61–62.)

Autonomisessa orientaatioissa yksilö näkee ympäristön tukevan omaa autonomiaa ja omia ratkaisuja. Tästä syntyy kokemus valinnanvapaudesta ja itseohjautuvuudesta, joka puolestaan

tukee sisäistä motivaatiota. (Vasalampi 2017, 62.) Tässä lapsi saa itse päättää harrastuksestaan ja läheiset tukevat häntä päätöksessä.

Kontrolliorientaatio tarkoittaa, että yksilö kokee itsensä olevan joko sisäisesti tai ulkoisesti kontrolloitu. Tällöin valinnanvapautta ei juurikaan ole. Toimintaa ohjaa taloudellinen hyöty tai toisten hyväksyntä. Ulkoiset palkkiot merkitsevät ja yksilö voi yrittää mukautua kuviteltuihin tai oikeisiin kontrollitekijöihin. (Vasalampi 2017, 62.) Lapsi saattaa harrastaa ulkoisen palkkion, esim. uuden polkupyörän toivossa ja samalla hän saa vanhemmiltaan hyväksyntää.

Impersonaalinen eli rakentumaton orientaatio on kykenemättömyyttä ja osaamattomuutta käsitellä tilannetta. Ympäristö on uhka ja este tavoitteisiin pääsemiseksi, jolloin motivaatiota ei synny. Päämäärättömyys toiminnassa ja uusien tilanteiden synnyttämä ahdistuneisuus on läsnä. (Vasalampi 2017, 62.)

Toiminta voi itsemääräämisteorian mukaan olla intohimoista tai ei. Sjöblom (2017, 224–231) toteaa, että tieto siitä, miten intohimo kehittyy ja kuinka tukea sitä, on hyvin vähäistä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että yksilö voi kokea samaan aikaan harmonista ja pakkomielteistä intohimoa. Erot ovat ennemminkin siinä kuinka paljon yksilö kokee sitä. Myös tilanne vaikuttaa siihen suuresti, sillä jopa 80 prosenttia intohimon kokemuksen vaihtelusta on tilannesidonnaista. Tilannetekijät ja ympäristö vaikuttavat sen kokemiseen. Itsemääräämisteoriassa toiminnalle etsitään syitä ja toiminnan tulee olla omakohtaista sekä mielekästä. Harmoninen intohimo on joustavaa ja se on luontevasti osa elämää ollen ihmiselle hyväksi ja tukemalla eri kohteiden välistä tasapainoa. Harmoninen intohimo vie yksilöä voimakkaasti eteenpäin ja saa yksilön ylittämään itsensä ja pyrkimään kehittämään itseään. Anttilan & Juvosen (2002, 99) mukaan sopivien oppimiskokemusten kautta lähes mistä toiminnasta tahansa voi tulla yksilölle merkittävä ja hänelle saattaa kehittyä sitä kohtaan palava into, voimakas motivaatio. Motivoitunut musiikinopiskelija oppii melkein yhtä hyvin vaikka hän ei olisi musikaalisesti lahjakas. Ja ilman motivaatiota lahjakkaasta opiskelijasta kehittyy keskinkertainen muusikko.

Odotusarvoteoria. Toinen suosittu motivaatioteorian on Ecclesin odotusarvoteoria. Siinä minäkäsitykseen pohjaavat odotukset, jotka liittyvät mahdollisuuksiin pärjätä tietyissä tilanteissa tai yksilön arvostamat asiat ovat luomassa pohjaa oppimiselle sekä sille, kuinka paljon hän panostaa siihen. Arvostus jakautuu tehtävän tärkeyteen henkilökohtaisella tasolla, sen kiinnostavuuteen ja menestymisen tuomaan välineelliseen arvoon. (Nurmi & Salmela-aro

2017, 14–15.) Odotusarvoteoriassa odotukset jaetaan kahteen ulottuvuuteen: näkemykseen omista kyvyistä eli oppijaminäkuvaan sekä onnistumiseen eli ”Voinko onnistua tehtävässä?” (Viljaranta 2017, 66–67). Vastoinkäymiset, erilaiset haasteet ja onnistumiset muokkaavat vähitellen lapsen käsityksiä tehtäväalueiden kiinnostavuudesta ja tärkeydestä hänelle itselleen. Tässä vaiheessa positiivisen palautteen ja kannustavan ilmapiirin merkitys on suuri. Odotuksiin ja arvostuksiin vaikuttavat monet yksilön sisäiset ja ulkoiset tekijät. Sisäisistä tekijöistä ehkä tärkein on aiemmissa vastaavanlaisissa tilanteissa koetut tunteet, jotka liittyvät yksilön omiin käsityksiin itsestään. Nuoret voidaan ryhmitellä odotusten ja arvostusten tai näiden molempien perusteella eri ryhmiin. Ulkoiset tekijät voivat olla esimerkiksi käsityksiä sukupuolirooleista. Tutkimusten mukaan opettajien ja vanhempien arviot lapsen osaamisesta ohjaavat odotusten kehittymistä. Aikuiset voivat vaikuttaa myös arvostuksiin kannustamalla ja palkitsemalla tiettyjen oppiaineiden opiskelua. (Viljaranta 2017, 70–75.)

Tavoiteorientaatioteoria. Kolmas näkökulma motivaatioon on tavoiteorientaatioteoria. Siinä jako tehtävä- ja minäsuuntautuneisuuteen määrittää yksilöiden erot. Tehtäväsuuntautunutta oppilasta kiinnostaa tehtävä ja minäsuuntautunut oppilas puolestaan haluaa olla muita parempi. (Nurmi & Salmela-aro 2017, 14–15.) Tavoiteorientaatioteoriassa tavoitteellisuus on keskeinen käsite pyrkiessä ymmärtää yksilön tulkintaa ja toimintaa oppimistilanteesta. Tavoite voi olla hyvin yksityiskohtainen tai abstrakti. Tuominen, Pulkka, Tapola ja Niemivirta (2017, 82) vertaavat tavoiteorientaatiota linssiin, jonka kautta katsotaan oppijan tulkintoja ja kokemuksia. Sen myötä määräytyy se, kuinka oppija suhtautuu eri asioihin, asettaa tavoitteita itselleen sekä kuinka hän arvioi saavuttavansa ne. Motivaation määrä ei ole ratkaiseva, vaan laatu eli pyrkimysten erilaiset sisällöt merkitsevät. Oppijan tavoitteet, tulokset ja niiden seuraukset, joita oppija oppimis- ja suoritustilanteissa valitsee, kuvataan tavoiteorientaatio käsitteellä. Tavoitteet muodostavat hierarkian. Tavoiteorientaatio voidaan nähdä yksilöllisenä taipumuksena ja melko pysyvänä ominaisuutena tai tilannekohtaisena, jolloin ympäristö voi vaikuttaa siihen paljonkin.

Tavoiteorientaatiomallilla voidaan selittää motivaatiota harrastusta kohtaan. Sen ajatus on, että suoritusperusteisessa toiminnassa oman pätevyyden osoittaminen on keskeisin toiminnan motiivi. Se voidaan jakaa tehtävä- ja kilpailusuuntautuneisuuteen. Tehtäväsuuntautunut lapsi keskittyy omien taitojensa kehittämiseen, harjoitteluun ja oppimiseen. Se ilmenee jokapäiväisessä harjoittelussa ja synnyttää sisäistä motivaatiota. Tehtäväsuuntautuneisuus on yksi tärkeimmistä ilon, innostuksen ja intohimon lähteistä harrastuksessa. Kilpailusuuntautuneisuudessa pätevyyden kokemukset syntyvät kilpailutilanteissa

pärjäämisellä tai tavoitteet saavuttamalla. Tällöin keskittyminen ei kohdistu harjoittelun laatuun. Meissä kaikissa on piirteitä molemmista niin tehtävä- kuin kilpailusuuntautuneisuudesta. Niiden painottuminen vaan vaihtelee. Noin 12-vuotiaana lapsi ymmärtää taitojen merkityksen menestymisessä ja tehtäväsuuntautuneisuus korostuu motivaatiota suojelevana asiana. (Jaakkola 2015, 115–117.) Mitä tärkeämpi tai merkityksellisempi jokin asia on, sitä keskeisempi asema sillä on ihmisen elämässä ja sitä voimakkaampi motivaatio liittyy siihen (Kosonen 1996, 9). Eri-ikäisten ihmisten tavoitteet heijastavat aina iän mukaista kehitystehtävää. Yksilöiden omat valinnat ja omien tavoitteiden asettaminen ohjaavat elämää. Tätä tehdään punnitsemalla motivaatiota suhteessa ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Sosiaalisen säätelyn merkitys on nuorilla suuri, sillä lapset asettavat usein samoja tavoitteita kuin kaveritkin. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 32–34.)

Tavoiteteoria. Neljäs motivaatioteoria on tavoiteteoria. Se liittyy kiinteästi ympäristöön ja elää ihmisen elämänvaiheiden mukana. (Nurmi & Salmela-aro 2017, 14–15.) Yksilön oppimiseen ja opiskeluun liittyviin suunnitelmiin ja valintoihin vaikuttaa suuresti se millaiset asiat hän kokee kiinnostaviksi, tärkeiksi, hyödyllisiksi ja missä hän kokee olevansa hyvä (Viljaranta 2017, 66–67). Henkilökohtaisten tavoitteiden teoriassa yksilölliset perintötekijät ja erilaiset ympäristöt selittävät yksilöiden välisiä eroja tavoitteissa. Ympäristöön kuulu jaettu ympäristö, joka vaikuttaa kaikkiin samalla tavalla sekä yksilöllinen ympäristö, johon ihminen reagoi omalla persoonallisella tavallaan. Ympäristö toimii geenien kanssa vuorovaikutuksessa, sillä ympäristö muovaa perimän vaikutusta ja ihmisen perimä puolestaan vaikuttaa siihen, miten hän kokee ympäristön. Geenit ja ympäristö voivat korreloida esimerkiksi musikaalisissa perheissä, joissa kasvuympäristö tukee lapsen musikaalisuutta. Ympäristö voi reagoida yksilön geeniperimään, jolloin esimerkiksi musikaalinen lapsi saa esiintymismahdollisuuksia koulussa. Jaetun ympäristön osuus on suuri lapsuudessa ja geenien merkitys kasvaa aikuisuudessa. (Read 2017, 18–26.)

Sosiokognitiivinen teoria. Ahosen (2004, 155) mukaan motivaation näkökulmaksi on muodostunut viime aikoina sosiokognitiivinen teoria, joka korostaa kognition ja ympäristön vaikutuksia. Sen mukaan ihminen on aktiivinen, tavoitteita asettava, joka arvio ja suuntaa omaa toimintaansa. Tämän teorian tutkimusten myötä motivaation nähdään sisältävän monia erilaisia tekijöitä ja ilmiöitä. Yksilön persoonallisuus, ympäristö ja tilanne yhdessä vaikuttavat yksilön aktiiviseen ja tavoitteelliseen käyttäytymiseen. Sosiokulttuurisen näkökulman mukaan ihmisen kasvuun yhdistyvät niin biologinen kehittyminen kuin kulttuurien perinnön ja mallien

omaksuminen (Anttila & Juvonen 2006, 180). Kasvatuspsykologian sosiokognitiivinen lähestymistapa motivaatioon nostaa esille ihmisen ajatusten, uskomusten ja tunteiden merkityksen. Keskeisiä komponentteja opiskelumotivaatiossa ovat oppijan käsitykset omasta oppimisesta sekä opiskelutehtävien ja -tilanteiden merkitys. Sosiokognitiivisessa motivaatioteoriassa niin yksilön sisäiset prosessit, ulkoinen ympäristö kuin sosiaalinen maailmakin nousevat tarkastelun kohteeksi. Tehtävään motivoidutaan, jos sen tulokset saavat arvostusta ja jos ne koetaan mahdollisiksi saavuttaa. (Anttila & Juvonen 2015, 33.)

3.3 Musikaalisuus

Musikaalisuutta ei voi määritellä vain yhdellä tavalla. Se on herkkyyttä musiikille, lahjakkuutta tai kiinnostusta musiikkia kohtaan. Siinä yhdistyvät psyykkiset ja fyysiset ominaisuudet, jolloin yksilö voi kokea musiikin, sekä ilmaista itseään musiikillisesti. (Ukkola-Vuoti 2017, 103.) Musikaalisuus on arkipäiväinen asia aivan kuten musiikkikin (Nurmi 2019, 15). Se on luonnollinen valmius ja yleinen ominaisuus (Ukkola-Vuoti 2017, 100). Musikaalisuus on synnynäistä ja se, kuten soittotaitokin kehittyy perintötekijöiden ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Kyseessä on universaali kykyjen kokonaisuus, jotka liittyvät musiikin havaitsemiseen ja tekemiseen, ja jota esiintyy kaikkialla, kaikissa kulttuureissa. (Nurmi 2019, 15–16.) Sen kehittymiseen vaikuttavat perintötekijät ja ympäristö yhdessä (Anttila & Juvonen 2002, 69). Musikaalisuus on jokaisella erilaista, sillä se muodostuu yksilöllisestä yhdistelmästä erilaisia kykyjä (Ukkola-Vuoti 2017, 40).

Sikiön kuuloaisti alkaa toimimaan raskausviikolla 16, mutta lopullisesti kuulojärjestelmämme on valmis vasta noin 20-vuotiaana. Kaikki kuulemamme, myös passiivisesti vastaanotetut äänet vaikuttavat meihin. (Ukkola-Vuoti 2017, 81.) Lapsen ensimmäiset kontaktit musiikkiin tulevat vanhempien välityksellä. Luonteva ja myönteinen suhtautuminen musiikkia kohtaan, sekä musiikkia sisältävä ympäristö tarjoavat lapselle hyvät edellytykset musiikilliselle kasvulle. Lapsen minäkokemusta rakentaa vanhempien reagointi lapsen tarpeille. Mikäli lapsuudessa ei ole tarjolla minkäänlaisia musiikillisia kokemuksia ja niiden myötä syntynyttä musiikillista minäkäsitystä ei lapselle synny omaehtoista kiinnostusta tai valmiuksia musiikkiin. (Anttila & Juvonen 2006, 183–184.)

Musikaalisuus on taipumus, josta tulee ominaisuus sen kehittyessä. Ympäristö virikkeineen kasvattaa ominaisuudesta ilmiön, musikaalisuuden. Niin perimä kuin ympäristökin vaikuttavat

siihen, joskaan niiden painotuksista ei olla yksimielisiä. (Anttila & Juvonen 2002, 68–69.) Tutkijat arvelevat, että geenien vaikutus musikaalisuuteen on noin 50 prosenttia. Kaksospareille tehdyissä tutkimuksissa Ruotsissa musiikin peruspiirteiden havaitsemiseen harjoittelulla ei ollut vaikutusta, ainoastaan soittotaito kehittyi soittotunneilla. Pelkän harjoittelun osuus on noin neljännes. Ukkola-Vuotin musikaalisuustutkimuksessa koehenkilöiden musikaalisuuspisteet kasvoivat, mikäli he olivat harrastaneet musiikkia vähintään kaksi vuotta. Musikaalisuuden ei voida väittää kasvavan opiskelun myötä vaan ennemminkin musiikkiopintoihin hakeutuvat musikaaliset henkilöt. Musikaalisuuteen vaikuttavat siten lukuisat sisäiset ja ulkoiset tekijät. (Ukkola-Vuoti 2017, 96–100.)

Musiikki aktivoi samoja alueita aivoissamme kuin syömiseen ja lisääntymiseen liittyvät toiminnot. Musiikki tuntuu hyvältä ja tuo tullessaan voimakkaita tunteita. Esimerkiksi musiikin lääkkeenomainen vaikutus perustuu siihen, että se synnyttää meissä tunteita. (Ukkola-Vuoti 2017, 12, 52.) Heinz Kohut (1957) jakoi musiikin viettitasoon, minätasoon ja yliminätasoon. Suggestiivisen musiikin kautta voidaan purkaa primitiivisiä vietti-impulsseja. Tämä oikeassa aivopuoliskossa tapahtuva kokemistapa on tunnevoittoinen. Jokin kappale kuulostaa hyvältä ja toinen ei, eikä tarvetta tai kykyä sen perusteluille ole. Minä- eli egotasolla kuultua osataan järjestellä ja käsitellä ja musiikin opiskelu, soittaminen sekä laulaminen mahdollistavat sen. Vasen aivopuolisko työskentelee tällöin. Musiikin yliminätasolla käsitetään musiikin muodot, harmoniat, esteettiset lait ja säännöt. Ne ohjaavat musiikin tulkintaa perinteiseen kaavaan. (Sinkkonen 2009, 293–294.) Myös perimä vaikuttaa persoonallisuuteemme ja sen kautta myös siihen, miten koemme musiikin. Tulkinta on aina henkilökohtainen ja vaikutukset ovat aina yksilöllisiä. Sama kappale ei miellytä kaikkia eikä sen tarvitsekaan. (Ukkola-Vuoti 2017, 187.)

Musiikki heijastaa ihmisen sisäistä inhimillistä luontoa ja oman kulttuurin musiikkikäsitteet opitaan sosiaalistumisen kautta. Eri kulttuureissa nämä käsitteet ja käytänteet vaihtelevat. Suurin osa musiikin ymmärtämisestä tapahtuu automaation tasolla ja tiedostetun musiikillisen ajattelun osuus on pieni. Kaikki musiikillinen toiminta on osa ajattelun kenttää, joka on rakentunut jo lapsuuden aikana. (Anttila & Juvonen 2003, 131–132.)

3.4 Musiikillinen maailmankuva, orientaatio ja minäkäsitys

Anttilan ja Juvosen (2002, 18) mukaan kodin vaikutus on voimakkainta pienen lapsen musiikillisen minäkuvan ja musiikillisen maailmankuvan muotoutumisessa. Myös kavereiden

harrastamisella ja asenteilla on vaikutusta lapsen musiikillisen minäkuvaan muodostumiseen. Kodin ulkopuolisen musiikin tehtävänä on puolestaan tukea ja avartaa lapsen musiikillista minäkuvaa, musiikillista maailmankuvaa ja musiikkikäsitystä. Henkilö, jolla on myönteinen musiikillinen minäkäsitys luottaa itseensä ja toimintamahdollisuuksiinsa erilaisissa musiikillisissa tilanteissa.

Anttila & Juvonen (2002, 7) esittävät, että onnistuneeseen musiikin oppimistapahtumaan vaikuttavat musiikkikäsitys, musiikillinen maailmankuva, musiikillinen minäkuva, musiikkimaku, musiikillinen orientaatio, musiikillinen kompetenssi, oppimiskäsitys, käsitykset musikaalisuudesta sekä oppimismotivaatio. Musiikillinen orientaatio suuntaa lapsen toimintaa musiikin kentässä ilmentäen maailmankuvaa, minäkuvaa, musiikkimakua ja musiikkikäsitystä (Anttila & Juvonen 2002, 19).

Ihminen on luova, aktiivinen ja itsensä toteuttamiseen pyrkivä yksilö. Huotilaisen (2019, 232–233) mukaan musiikki on nuorelle tunteiden tulkki, sillä oikeanlainen musiikki tukee nuoren mielenterveyttä ja minäkuvan rakentumista. Musiikin kautta pääsee ilmaisemaan tunteita, sen avulla voi kokeilla erilaisia tunne-elämyksiä ja heijastaa niistä omia ajatuksia.

Musiikillinen maailmankuva on osa yksilön maailmankuvaa ja heijastaa hänelle tärkeitä arvoja ja asenteita. Lapsuuden kasvuympäristöllä on sen muotoutumiselle keskeinen merkitys. Perusta sille on luotu jo lapsen mennessä kouluun ja opettajalla tärkeä tehtävä tarjota lapsen kehittyvälle mielelle monipuolisesti virikkeitä. Se ohjaa yksilön musiikkikäyttäytymistä ja musiikkiharrastuksia. Musiikillinen maailmankuva on melko vakiintunut ja määrää sen mistä ollaan kiinnostuneita heijastuen yksilön musiikkimaun kautta. (Anttila & Juvonen 2002, 30–32.) Lapsuuden aikana opittujen musiikkikäsitteiden, arvojen ja asenteiden varaan rakentuu kaikki musiikillinen toiminta ja ajattelu (Anttila & Juvonen 2003, 133). Welchin ja McPhersonin (2018, 5–7) mukaan varhaisilla lapsuudenajan musiikkikokemuksilla on voimakas vaikutus myöhempään sitoutumiseen musiikkia kohtaan, sillä musiikkikokemukseen yhdistyy tunne. Näitä kokemuksia syntyy samanaikaisesti eri ympäristöissä ja yhdessä ne muovaavat ja ohjaavat lapsen elämän kulkua. Myös oman instrumentin valintaan ja musiikillisen identiteetin rakentumiseen vaikuttavat lapsuudenaikaiset musiikilliset kokemukset. Koulujen musiikinopetuksen vähentyessä lasten musiikillisen identiteetin rakentuminen on vaarassa, kun musiikilliset kokemukset ja vuorovaikutus musiikin kanssa vähenee.

Musiikillisella orientaatiolla tarkoitetaan yksilön kiinnostusta musiikkia kohtaan. Siihen vaikuttaa koko lapsen elinympäristö, koti, koulu, kaverit, televisio ja sosiaalinen media. Tämän lisäksi hänellä mukanaan kaikki aikaisempi tieto, taito, käsitykset, uskomukset ja tunteet ja häntä ympäröi koti, koulu, kaverit ja harrastukset. Nämä muokkaavat lapsen maailmakuvaa, musiikillista minäkuvaa, musiikkimakua ja musiikkikäsityksiä. Musiikillinen orientaatio mahdollistaa musiikillisten valmiuksien ja osaamisen kehittymisen sekä luo edellytykset harrastuksen aloittamiselle. (Anttila & Juvonen 2002, 18, 78.) Kososen (2009, 159) mukaan vanhempien merkitys lapsuusiän sekä myöhemmän iän musiikkiasenteelle on kiistatonta.

Musiikillinen minäkäsitys on yksilön henkilökohtainen ja tietoinen käsitys omista musiikillisista ominaisuuksista, toiminnastaan sekä mahdollisuuksistaan toimia musiikin parissa. Se ilmentää millaisena henkilö kokee musiikillisen minänsä. Se on opittu ja se voi muuttua uusien kokemusten myötä, sillä se muotoutuu yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Musiikillinen minäkäsitys voi olla positiivinen tai negatiivinen ja se on osa yksilön minäkäsitystä ja musiikkiminää. Tulkitessaan saamaansa musiikillista palautetta lapsi arvioi omia musiikillisia mahdollisuuksia sekä itseään. (Anttila & Juvonen 2002, 56–59.) Nurmen (2019, 88) mukaan ajattelutavoilla ja uskomuksilla omasta musiikillisesta osaamisesta on suuri merkitys siihen, miten yksilö selviää musiikkiin liittyvistä tilanteista ja millainen käsitys hänellä on omista mahdollisuuksista sekä siitä, miten soittamisen motivaatio säilyy.

Tiedostetun musiikillisen minäkäsityksen rinnalle muodostuu lapsen kehittyessä musiikillinen ihanneminäkäsitys, joka yksilöllä on tavoitteena. Ihminen pyrkii saavuttamaan ja ylläpitämään ihanneminää ja ihmisen käyttäytymisen liikkeellepaneva motivaatio saa alkunsa juuri siitä. Musiikilliseen minäkuvaaan vaikuttaa merkittävästi kehittyvä musiikkimaku, joka on opittu ajatusmalli. Musiikkimakuun puolestaan vaikuttaa musiikin kokemiseen liittyvä tunnereaktio. (Anttila & Juvonen 2002, 56–59.)

3.5 Vuorovaikutus

Ihmisten kohdatessa tapahtuu vuorovaikutusta. Arikosken (1999, 171, 181–185) mukaan kommunikaatiosta suurin osa on nonverbaalia viestintää. Siihen kuuluvat muun muassa lyhyesti listattuna kehon liikkeet, yksilön fyysinen olemus, äänenkäyttö, tilankäyttö, kosketus, ympäristö ja ajankäyttö. Kasvojen ilmeillä voimme tietoisesti tai tahtomattamme ilmaista asioita ja ne ovatkin tärkein tekijä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Saksala (2015, 53) toteaa,

että sanaton viestintä on kommunikaatiotilanteessa jopa merkittävämpää kuin sanallinen viestintä. Kirjoittaja toteaa kuuntelemisen olevan yhtä tärkeä osa viestinnässä kuin puhuminenkin.

Vuorovaikutustaitojen hallinta on opettajille erityisen tärkeää. Jokaisella meistä on omanlainen persoona ja temperamenttimme on erilainen. Vuorovaikutuksessa henkilökemiallinen viestintä on sanatonta. Sosiaalinen kenttä muodostuu tunteista, mielikuvista, ajatuksista ja teoista. Persoonallisuudessa yhdistyvät ihmisen keho, kasvatettu minä, sosiaalinen minä ja ydinminä. Temperamentti on reaktio, joka tapahtuu ennen tietoista pohtimista. Nämä kolme sosiaalinen kenttä, persoonallisuus ja temperamentti toimivat vuorovaikutustilanteessa yhdessä. (Jakkula, Liivak & Veltmann 2012, 9.)

Kohtaamisen ensihetkellä on suuri merkitys. Opettajan tulee saada osallistujat vakuuttuneeksi kokoontumisen kannattavuudesta ja tartuttaa heihin ilo ja myönteinen suhtautuminen ryhmän toiminnan tavoitteisiin. Kaikki osallistujat tulisi huomioida tasavertaisena. Ryhmän toiminnan kannalta tulisi miettiä myös tilaa missä toimitaan. Tutkimuksissa on osoitettu, että esimerkiksi viestintä on sujuvampaa, mikäli osallistujat näkevät toisensa. Kaikki tulevat silloin kuulluksi ja toisten ilmeitten näkeminen auttaa vuorovaikutuksessa. (Ståhlberg 2019, 34, 56, 71.) Aalto-Setälän ja Saarisen (2014, 169) mukaan onnistuneeseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön tarvitaan mahdollisuus valita tehtävä ja, että se on sopiva ei liian vaikea tai helppo. Tehtävällä tulee olla selkeä päämäärä ja siitä tulee saada jatkuvaa palautetta.

Tulevissa soitintapahtumissa oppilaat kiertävät ryhmissä soitinpajoja. Lapset kohtaavat opettajan, jonka johdolla tehdään erilaisia soittimiin ja musiikkiin liittyviä tehtäviä. Vaikka ryhmän työskentely on kestoaltaan lyhytaikaista, pätee siihen samat ohjeet kuin pidemmän yhdessä toimimisen kohdalla. Hannikainen ym. (2013, 29) kirjoittavat, että ryhmätilanteessa opettajan tehtävänä on toimia turvallisena aikuisena. Turvallisuudentunne ryhmässä on edellytys osallisuuteen. Opettaja voi luoda turvallisuuden tunnetta tervehtimisellä, hymyllä ja kosketuksella. Avoin ilmapiiri, jossa hyväksymisen ja arvostuksen tunne vallitsee ovat välttämättömiä oppilaiden viihtymiselle ja osallistumiselle, leikkisyyttä unohtamatta.

Urheilupsykologiassa lasten kanssa harjoituksissa käytetään tarkoituksella paljon leikkimistä, jolla pyritään lisäämään motivaatiota ja harrastuksesta saatavaa nautintoa. Sen sijaan tekniikkaan keskitytään paljon vähemmän. Kososen (1996, 51) mukaan leikillä on suuri merkitys musisoinnin ja oppimisen ilon löytymisessä sekä sisäisen motivaation syntyemisessä.

McPhersonin, Davidsonin ja Faulknerin (2012) pitkittäistutkimuksessa Sydneyssä soittamiseen liittyvä nautinto ja hauskanpito osoittautuivat olevan sitoutumisen kannalta tärkeitä tekijöitä. Niiden myötä kehittyi henkilökohtainen suhde musiikkiin. Musiikin ilmaisun ilmentäminen, vuoropuhelu ja vaikuttavuus pääsivät esiin. (Welch & McPherson 2018, 12–13.) Swanwickin ja Tillmanin (1986, 305–338) teorian lähtökohtana on Piaget, jonka mukaan leikillään lapsi tutkii ja oppii ymmärtämään ympäristöään. Todellisuus muuntuu omiin tarpeisiin sopivaksi ja osaksi itseään. Leikillä on myös yhteys kaikkeen taiteelliseen toimintaan, kuten maalaamiseen, soittamiseen, näyttelemiseen, esiintymiseen ja lukemiseen. Heidän mukaansa lasten musiikillinen kehitys on yhteydessä ympäristöön. Sen vaikutus voi olla kehittävä tai musiikkitarjonnan ollessa hyvin vähäistä, estää lapsen musiikillista kehittymistä.

Soittotuntutilanne on yleensä kahdenkeskinen kohtaaminen. Monelle lapselle se on viikon ainoa kahdenkeskinen hetki aikuisen kanssa. Lapsi saattaa aloittaa tai jatkaa musiikkiharrastustaan säilyttääkseen tämän hetken viikossa. Opettajan rooli voi olla lapsesta riippuen huolehtiva, psykologinen tai kaverin kaltainen. Rooli voi vaihdella viikoittain ja eri ikäkausina. Lopulta opettaja on kuitenkin se, joka auttaa ja rohkaisee lasta löytämään oman muusikkoutensa, musiikillisen minäkuvan sekä ihannemusiikkiminän. Vuorovaikutuksella on suuri merkitys musiikkiharrastuksessa, sillä sen myötä kannustetaan, ohjataan, tuetaan ja kuunnellaan. Soittaessa yksilö toimii hyvin henkilökohtaisella tasolla.

3.6 Aiempia tutkimuksia musiikin harrastamisesta

Kosonen (1996, 54) on tutkinut soittamisen motivaatiota varhaisnuorilla ja luokitellut soittamisen motiivityypit seuraavasti: soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit, suoritus- tai saavutusmotiivit ja -motivaatio, vuorovaikutukseen perustuvat motiivit, ulkoiset virikkeet, välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot ja muita, soittajan persoonallisiin ominaisuuksiin liittyviä motiiveja.

Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivi on elämyksellinen motiivi ja voi jo etukäteen virittää motivaation soittamista kohtaan. Siinä odotetut tulevat musiikilliset kokemukset virittävät motivaatiota eli lapsi saattaa elämyksen myötä nähdä itsensä soittamassa, jolloin tämä motivaatio voi viritä jo ennen harrastuksen aloittamista. Usein lapselle mieleinen musiikki juuri herättää motiiveja sen soittamiseen, musiikin tuottamat elämykset

halutaan kokea soittamalla itse. Motiivi on lähtöisin yksilöstä ja on sisäinen. (Kosonen 1996, 54–57.)

Suoritus- tai saavutusmotiivit ja -motivaatiossa jokin suoritus, kuten tutkinto tai arvosana motivoi toimintaa. Se on moniulotteinen motivaatio, johon liittyy monia tavoitteeseen sidoksissa olevia motiiveja, kuten hallinta-, esiintymis- ja kilpailumotiivit sekä epäonnistumisen pelko ja syyllisyysmotiivit. Ne voivat olla sisäisiä, soittajasta itsestä lähtöisiä tai ulkoisten virikkeiden synnyttämiä ulkoisia motiiveja. Hallintamotiivissa tavoitteena on soittajan itsensä asettamien tavoitteiden saavuttaminen. Esiintyminen ja musiikin esittäminen on monelle tärkeä motiivi. Kilpailumotiivi voi olla myös positiivista kilpailua itsensä kanssa. (Kosonen 1996, 58–61.)

Vuorovaikutukseen perustuvat motiivit toimivat, kun erilaiset vuorovaikutussuhteet synnyttävät monenlaisia motiiveja soittamiseen. Esimerkiksi musiikinopettaja voi erilaisten virikkeiden avulla sekä omalla toiminnallaan synnyttää ja vahvistaa soittamisen motiiveja. Vaikuttimena voi olla idoli tai musiikkia harrastava kaveri, joka motivoi esimerkillään. Vanhempien ja ystävien kannustus motivoi ja vahvistaa itseluottamusta. (Kosonen 1996, 62–64.)

Ulkoiset virikkeet, kuten kaverilta saatu nuotti voi virittää sisäisen motiivin, halun oppia soittamaan sitä. Perhe ja muut läheiset toimivat myös ulkoisina virikkeinä. Lahjaksi saatu soitin voi toimia myös ulkoisena virikkeenä. (Kosonen 1996, 62–64.)

Välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot on kyseessä, kun päämääränä on jokin muu kuin musiikin tuoma mielihyvä. Tällöin yksilö tavoittelee jotain muuta hyötyä, abstraktia asiaa tai konkreettista esinettä. Tämän motiivin voi tulkita myös siinä tapauksessa myös saavutusmotiivina. Oppiminen on usein pinnallista eikä motivaatio ole soittamisen kannalta suotuisa. (Kosonen 1996, 65.)

Soittajan persoonalliset ominaisuudet, kuten spontaani innostuneisuus ja tunnollisuus vaikuttavat soittamiseen. Musiikin tuomat elämykset ja mielihyvä eivät ole tavoitteena, vaan soittaja tavoittelee oman minän kehittämistä ja suojelua. Uteliaisuus on lapsen spontaani sisäinen motiivi ja lapsi kiinnostuu aina uudelleen uusista asioista. Merkitykselliseksi koettuja asioiden kohdalla motivaatio vahvistuu ja vähemmän kiinnostavat jäävät pois. Pelkkä uteliaisuus riittää soittamisen aloittamiseen, mutta jotta soittotaito kehittyisi tarvitaan pitkäkestoista motivaatiota harjoitteluun. Kiinnostuksen jatkumiseen puolestaan vaikuttavat soittamisesta saadut onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset. Perhe ja kasvuympäristö

synnyttävät odotuksia siinä oleville. Musiikkia harrastavassa perheissä on tarjolla musiikillisia virikkeitä, jotka mahdollistavat perinnöllisten tekijöiden esilletulon. (Kosonen 1996, 66–67.)

Mäkelän (2015) tutkimus koulun musiikinopetuksen ja musiikin harrastamisen yhteyksistä osoittaa, että nuorilla on intoa musiikin harrastamiseen niin koulussa kuin kotonakin. Musiikin kuuntelu oli suosituinta ja yli puolet ilmoitti soitto- tai lauluharrastuksestaan. Vastanneiden 6. ja 8. luokkalaisten suurimpia innoittajia musiikkiin olivat lempiartistit ja -yhtyeet. Internet, televisio ja radio innostivat myös nuoria. Yli kolmannes koki koululla ja opettajilla olevan yhteys innotukseen harrastaa musiikkia. Mäkelä toteaa, että Suomen musiikinopetus innostaa nuoria musiikin harrastamiseen.

Rantamo-Erkkilän (2013, 16–27) opinnäytetyössä Musiikin oppiminen luokilla 3–5 tehdyssä tutkimuksessa kolme neljäsosaa ilmoitti, että koulun musiikkitunnit koettiin kannustavina musiikkiharrastuksen aloittamista kohtaan. Kyselyn lopputuloksena selvisi kuitenkin, että koulun musiikkitunneilla ei ollut paljoakaan vaikutusta musiikin harrastamiseen. Musiikki koettiin mieleisenä kouluaineena ja se toi piristystä arkeen.

Kivikosken (2005) Pro Gradu tutkielma musiikkiharrastuksesta ja motivaatiosta koulun musiikkitunneilla soveltaa systeemiteoreettista motivaatioteoriaa musiikkiharrastukseen. Siinä tavoitteet, selviytymisodotukset ja tunteiden kentät eritellään myös musiikkiharrastustoiminnassa. Kivikoski näkee niissä erityispiirteitä, jotka ovat yhteneväisiä myös musiikkiharrastuksessa. Hän viittaa aikaisempiin tutkimuksiin, joiden mukaan varhaisessa lapsuudessa musiikin aiheuttamat positiiviset tunne-elämykset toimivat impulssina, joka johtaa siihen, että yksilö kokee musiikin positiivisena ja sitoutuu siihen. Näihin kokemuksiin liittyy turvallinen ympäristö. Tunteet ovat välttämättömiä motivaation heräämisen ja pysyvyyden kannalta. Kivikosken kyselyn tuloksena musiikkiharrastuksen aloittamisen syyt liittyivät soittamisen, mutta myös soitonopettajaan. Ainoa ulkomusiikillinen motivaatioon vaikuttava syy neljän tärkeimmän joukossa oli opettaja.

Useat musiikkiharrastuksen motivaatiota käsitelleistä kirjoittajista olivat viitanneet Kososen motivaatioteoriaan. Näen se keskeisenä teoriana soitto- ja lauluharrastusta tarkasteltaessa ja se tarjoaa myös ajatuksia harrastuksen aloitusvaiheeseen vaikuttavista tekijöistä. Yksi näistä tutkimuksista on Murtoniemen (2002) Pro Gradu -tutkielma viulunsoiton motivaation muotoutumisesta musiikkioppilaitoksessa. Hän teki kyselytutkimuksen 10–16-vuotiaille viuluoppilaille kahdessa eri musiikkioppilaitoksessa. Kyselyn mukaan perheenjäsenen tai

sukulaisen musiikin harrastaminen, vanhempien kannustus tai mukava opettaja olivat syitä aloittaa musiikkiharrastus. Oma halu soittaa sekä soittimen ääni toimivat myös innoittajina, silti suurin osa oli aloittanut harrastuksen omasta kiinnostuksesta sitä kohtaan. Puolet sisaren tai kaverin esimerkkiä seuraten ja pieni osa vanhemman toivomuksesta. Lisää innostusta aloittamiselle antoivat musiikkileikkikoulu ja televisiosta nähdyt esikuvat. Murtoniemen tutkimuksessa 45 prosenttia vastanneista innostui soittamaan vanhempien toivomuksesta ja 42 prosenttia ilmoitti, ettei vanhemmilla ollut vaikutusta harrastuksen aloittamiseen. Kyselyyn vastanneista 6 prosenttia ilmoitti soittavansa tällä hetkellä vanhempien toivomuksesta. Kirjoittajan mukaan soittamiseen perustuvat motiivit nousivat vahvasti esille. Mielikuvat, tunteet ja elämykset syntyivät musiikin myötä ja se toi iloa ja hyvää mieltä. Mieleisiä kappaleita jaksoi harjoitella hyvin ja halu oppia läksyt nopeasti koettiin tärkeänä.

Murtoniemi (2003) on selvittänyt opinnäytetyön tutkimuksessaan 8–13-vuotiaiden poikakuorolaisten laulamisen motivaatiota. Murtoniemen työ perustuu myös Kososen motivaatioluokitukseen, jonka esittelin aiemmin. Noin 2/5 osalla kuorolaulu oli heidän ensimmäinen musiikkiharrastuksensa. 72 prosenttia kuorolaisista ilmoitti laulamisen tuottamien elämyksien olevan tärkeitä. Sisäisen motivaation kannalta tämä onkin merkittävin motivaatioluokka. Elämykset, kuten musiikkikin koetaan hyvin henkilökohtaisesti, jolloin haaste tässä onnistumisesta on ohjaajalla. Hallintamotiivi nousi 2/3 osalle vastaajista yhdeksi tärkeimmistä. Sopivan haastavan kappaleen tarjoaminen ja sen hallitseminen tuottaa vahvan onnistumisen tunteen, hallinnan. Hallintamotiivi on yhteydessä myös elämyksiin. Kontaktimotiivien merkitys jäi yllättäen melko pieneksi, sillä vain noin 10 prosenttia vastanneista ilmoitti sen syyksi käydä kuoroharjoituksissa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Yhteytemme musiikkiin on alkanut jo ennen syntymäämme ja meillä on luontaisesti halu olla tekemisissä musiikin kanssa. Soittaminen, laulaminen, musiikin kuuntelu, tanssiminen, säveltäminen ja improvisointi ovat kaikki tapoja harrastaa musiikkia. Musiikki on kaikkien saatavilla ja se on vahvasti mukana koulun opetuksessa, kulttuurikasvatussuunnitelmassa ja vapaa-ajalla, mutta miksi vain osa meistä valitsee sen harrastukseksi soitto- ja laulutuntien kautta?

4.1 Tehtävät ja tulosodotukset

Käsittelen työtäni tapaustutkimuksena, sillä sen kautta on mahdollista tehdä joustavasti erilaisia ja monipuolisia tulkintoja. Siinä synnytetään vuoropuhelua teorian ja empirian välillä. Tapaustutkimuksen ensimmäinen työvaihe onkin tutkimuskysymysten määrittely. Häikiön ja Niemenmaan (2007, 50) mukaan tutkimuskysymykset ohjaavat aineiston hankintaan. Eriksonin ja Koistisen (2005, 19–21) mukaan ne ohjaavat kaikkea: aineiston keräämistä, analysointia, tulosten laatimista, johtopäätöksiä ja lopulta tutkimusraportin kirjoittamista.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miksi lapsi aloittaa musiikkiharrastuksen?
2. Mitkä asiat vaikuttavat musiikkiharrastuksen aloittamiseen?

Tutkin opinnäytetyössäni musiikkiharrastuksen aloittamiseen vaikuttavia tekijöitä itsemääräämismotivaatioteorian näkökulmasta. Tarkoitan musiikkiharrastuksella työssäni taiteen perusopetuksen piirissä tapahtuvaa soiton tai laulun harrastamista. Tulosodotuksena on löytää musiikkiharrastuksen aloittamiseen liittyviä tekijöitä ja löytää niistä tekijöitä, joita tulisi huomioida tulevissa tapahtumissa, jotta uusia oppilaita hakeutuisi musiikin perusopetukseen Gradialle. Tulevaisuuteen tähtäävänä tavoitteena on toiminnan vakiinnuttaminen osaksi kulttuuriopetussuunnitelma Kompassia.

Päädyin käyttämään työssäni itsemääräämisteoriam ja sen mukaista tyypittelyä, sillä sen kautta tehtyjä tutkimuksia musiikin harrastamisesta en löytänyt tai ainakin niitä on vähemmän. Lähes poikkeuksetta aiemmat tutkimukset ovat käsitteet musiikin harrastamisen motivaatiota

Kososen (1996) tekemän motivaatioluokituksen mukaisesti. Itsemääräämisteoria kuvaa myös parhaiten tekemäni kyselyn antamia vastauksia. Sovellan opinnäytetyössäni aiempia tutkimuksia, itsemääräämisteoriaa sekä nykyisille harrastajille tehdyn kyselyn tuloksia. Tutkimukseni on tarkoituksella suppea, sillä sen avulla haetaan vahvistusta teorialle. Käytän kyselyssä avoimia kysymyksiä, sillä ne antavat mahdollisuuden tunnistaa muun muassa motivaatioon ja tunteisiin liittyviä asioita. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2016, 195–205) mukaan kyselytutkimuksen etuna on se, että sen avulla voidaan kerätä helposti usealta henkilöltä vastauksia useisiin kysymyksiin. Tutkimukseeni vastasivat tällä hetkellä opiskelevat nuoret, joten tieto on tuoretta ja tulee oppilaitoksen sisältä. Etsin tutkimuksellani uusia vastauksia sekä samalla vahvistusta aikaisempien tutkimusten tuloksille.

4.2 Tapaustutkimus

Tapaustutkimusta ei voi määritellä yleispätevästi, se on lähestymistapa. Tapaustutkimuksessa tarkastelun kohteena on aina hyvin valittu, rajattu ja perusteltu tapaus, jota määritellään ja analysoidaan. Tyypillisesti tapaus määräytyy ajan, paikan tai jonkin muun kriteerin mukaan. Tapaustutkimukset pohjautuvat erilaisiin näkökulmiin, lähtökohtiin ja valintoihin. Yleisesti käytettävä aineisto on laadullista, mutta myös määrällisen aineiston käyttö on mahdollista. Aineistoa voidaan kerätä eri tavoin ja käyttää useita eri lähteitä. Myös aineiston analysointimenetelmät voivat olla monenlaisia. (Erikson & Koistinen 2005, 2–4.) Tapaustutkimus on hyvin perusteellinen ja tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sen avulla yritetään selvittää jotakin, mikä ei ole ennestään tiedossa ja johon tarvitaan lisävalaisua. Sen avulla pyritään oppimaan tapauksesta sekä vastaamaan kysymyksiin: miten ja miksi. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9–10.) Tapaustutkimus sopii opinnäytetyöhöni hyvin. Tutkin musiikkiharrastuksen aloittamista ja siihen vaikuttavia tekijöitä kysymyksin: miten ja miksi. Kysymyslomakkeella kysyn musiikkiharrastuksen alkuun liittyvistä tekijöistä sekä harrastuksen tämänhetkisestä tilanteesta. Tapaus käsittelee musiikkiharrastuksen aloittamista, harrastamista ja harjoittelua.

Tapaustutkimus voidaan toteuttaa hyvin monella eri tavalla riippuen tutkittavasta ilmiöstä sekä tutkimuksen tavoitteista ja se voidaan jakaa eri tyyppeihin. Tapaustutkimuksessa teoriaa voidaan käyttää eri tavoin ja sen aseman siinä vaihtelee. Sillä on esimerkiksi mahdollista pohjustaa ilmiön ymmärtämistä. Teoriaa ja käsitteellisiä kategorioita on mahdollista käyttää ohjaamaan aineiston keruuta ja analysointia. Aineiston analysoimiseksi on useita tapoja, joista

yleisimpiä ovat selittäminen ja ymmärtäminen. Selittävässä lähestymistavassa käytetään päätelmien tekoa ja tilastollista analysointia. Ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa puolestaan laadullista analyysia ja päätelmien tekoa käytetään. Usein laadullisen tutkimuksen analyysi koetaan haasteellisena. Tutkijan tulisi myös selittää ja tulkita saamansa tulokset. Onnistunut tapaustutkimus tarjoaa mahdollisuuden myös yleistettävyydelle. (Leino 2007, 214; Hirsjärvi ym. 2016, 224–229).

Tapaus tulee rajata muusta kontekstista ja sen määrittäminen sekä perustelu ovat erittäin tärkeitä. Kontekstin muodostaa tapauksen tausta, laajempi ympäristö, toimiala, toimintaympäristö. Se tekee tapauksen ymmärrettäväksi ja selittää sitä eli konteksti vaikuttaa tapaukseen ja tapaus kontekstiin. Konteksti voidaan jaotella ulompaan ja sisempään kontekstiin. (Erikson & Koistinen 2005, 6–8.) Opinnäytetyössäni ulompi ympäristö muodostuu muista musiikin opetusta tarjoavista toimijoista. Siihen kuuluvat muun muassa koulujen musiikinopetus sekä kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma. Sisempi konteksti on Gradian musiikin perusopetus, sen historia, tarjonta, henkilöstö ja fyysiset puitteet.

Tapaustutkimus voidaan jaotella eri tyyppeihin sen mukaan mitä tutkimuksella tavoitellaan. Laine, ym. (2007, 31–34) jakavat tapaustutkimuksen tyyppien mukaan seuraavasti: kriittinen, äärimmäinen, ainutlaatuinen, tyypillinen, paljastava, tulevaisuudesta kertova ja pitkittäisotokseen perustuva tapaus. Käsittelen opinnäytetyössäni Eriksonin ja Koistisen (2005, 9–18) käyttämää jaottelua, johon kuuluvat itsessään arvokas, välineellinen, kollektiivinen, kuvaileva, selittävä, eksploratiivinen, uutta teoriaa kehittävä, intensiivinen ja ekstensiivinen tapaustutkimus riippuen kunkin tapauksen luonteesta, lukumäärästä, tavoitteista ja tutkimuksen perusolettamuksista.

Itsessään arvokkaassa tapaustutkimuksessa halutaan ymmärtää tiettyä tapausta hyvin yksityiskohtaisesti. Tärkeimpänä tarkoituksena ei ole laajemmin ilmiön ymmärtäminen eikä yleistettävän teorian muodostaminen. Itsessään arvokkaassa tapaustutkimuksessa tutkijan tulisi kuvata tarkasti tapauksen tausta ja konteksti sekä olla kiinnostunut tutkittavien tavasta jäsentää maailmaa ja nähdä millaiset merkitykset he antavat eri asioille, sillä sen avulla tapauksen tulkinta ja ymmärrys paranevat. Selittävässä tapaustutkimuksessa selitetään tapausta ja etsitään vastausta, miksi tapaus on juuri sellainen. Siinä ollaan kiinnostuneita tosielämän tapahtumien välisistä syy-seuraus-suhteista. Tavoitteena on, että tutkimuksen myötä kehitettyä teoriaa on mahdollista hyödyntää myöhemmin toisissa tutkimuksissa ja eri

tilanteissa. Tutkimuksen myötä kehitetyllä teoriolla on tarkoitus selittää tapauksesta tehtyjä havaintoja. (Erikson & Koistinen 2005, 9–13.)

Opinnäytetyöni on selittävä tapaustutkimus, sillä siinä ollaan kiinnostuneita tosielämän syy-seuraus-suhteista. Tapaustutkimuksen avulla on myös mahdollista kehittää uusia teoreettisia ideoita ja hypoteeseja syistä, jotka ovat johtaneet tiettyihin käytänteisiin. Näitä uusia teorioita voidaan tutkia lisää seuraavissa tapaustutkimuksissa, jolloin tapaustutkimus voi toimia esitutkimuksena. (Erikson & Koistinen 2005, 11–14.)

4.3 Tutkimuksen toteutus

Tapauksen valinta ja täsmentäminen ovat tapaustutkimukselle sen tärkeimpiä vaiheita. Tapaukset tulee valita ainutlaatuisuuden tai teoreettisen kiinnostavuuden takia tutkimukseen käytettävää aikaa unohtamatta. Tutkijalla on omat lähtökohdat ja odotukset tutkimukselle, mutta samalla hänen tulee olla tutkimuksessaan ennakkoluuloton ja antaa aineistolle mahdollisuus yllättää hänet. Tutkijan tulee mieltä, millaiset teoreettiset tavoitteet hänellä on lähtötilanteessa, sillä usein ne ovat tiedossa jo alkuvaiheessa. (Erikson & Koistinen 2005, 22–26.) Malmstenin (2007, 72) mukaan tutkimuksen rajaaminen on hyvin tärkeää. Se on tutkimuksen punainen lanka. Rajausta tehdessä jotain jää aina ulkopuolelle ja samalla tulee tietää mihin tutkimuksella pyritään.

Opinnäytetyöni päähuomio on musiikkiharrastuksen aloittamiseen vaikuttavissa tekijöissä. Oma musiikinopiskeluni, työhistoria instrumentin opettajana ja sen jälkeen jatkunut työ musiikkioppilaitoksessa tarjoavat minulle jo ennakkoon tietoa tutkimukseni aiheesta. Miettiessäni tutkimuskysymyksiä omalla kohdallani nousee mieleeni vanhemman musiikkiharrastus, ja sen myötä tullut musiikillinen ilmapiiri kotona. Uskon, että ne ovat olleet ratkaisevassa roolissa oman musiikkiharrastukseni aloittamiselle. Kysymykseen miksi alkujaan aloitin musiikkiharrastuksen en osaa vastata tyhjentävästi. Aloittamisesta on kulunut jo paljon aikaa, joten sekin voi selittää asian. Häikiö ja Niemenmaa (2007, 54) toteavat, että huolellinen tutkija on tutustunut kohteeseen niin hyvin, että siitä tehdyt tulkinnat voivat kyseenalaistaa myös hänen omat näkemyksensä.

Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia aineistoja ja niitä voidaan käyttää myös rinnakkain. Tavallisimpia aineistolähteitä ovat haastattelut, media-aineistot, tilastot, havainnointi, ja erilaiset dokumentit. Aineisto voi olla suunnitelmallisesti kerättyä tai poimintoja

kahvipöytäkeskusteluista. Aineistojen analysointi on tapaustutkimuksen vaikein osia. Aineistoa tulee aina tulkita jollain tavalla eli tehdyille havainnoille annetaan merkitys, annetaan selityksiä, ymmärrystä ja tehdään johtopäätöksiä. Käytettäviä analyysimenetelmiä on lukuisia, muun muassa kaikkia laadullisen tutkimuksen menetelmiä voidaan soveltaa tapaustutkimuksessa. Tutkimus on aina myös tulkintaa, joten aineistosta haetaan merkityksiä ja annetaan niitä. Tapaustutkimuksen ensisijainen tarkoitus on tuottaa yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa tutkittavasta aiheesta tapausten avulla. (Erikson & Koistinen 2005, 27–35.)

Opinnäytetyöni aineisto on Gadian musiikin perusopetuksen oppilaille tehty kysely. Koululaisille on muodostunut omia ajatuksia ja mielipiteitä musiikista, sen harrastamisesta, kokemisesta ja omasta pystyvyydestä, jolloin kyselyyn vastaaminen on mahdollista. Kyselyn tarkoituksena on olla kartoittava, sillä sen avulla voidaan löytää uusia ilmiöitä. Se on selittävä, sillä sen myötä pyritään tunnistamaan syy-seurausketjuja. Se on myös ennustava, jolloin sen avulla pyritään arvioimaan ihmisten toimintoja tapahtuman jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2016, 138–139.) Kyselyssä on oletuksena, että vastaaja haluaa ja osaa ilmaista itseään tarkoittamallaan tavalla kirjoittaen sen (Tuomi & Sarajärvi 2008). Hirsjärven ym. (2016, 195) mukaan kyselytutkimuksessa ei ole mahdollista varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen eli kuinka rehellisiä ja huolellisia vastaukset ovat. Testasin kyselylomakkeen ennen varsinaista kyselyä lapsillani, jotka harrastavat musiikkia Gradialla. Kyselyn esitutkimus eli sen kokeilu käytännössä on välttämätöntä, sillä sitä kautta voi tarkistaa näkökohtia ja muotoilla kysymyksiä tarvittaessa (Hirsjärvi ym. 2016, 204).

Laadin opinnäytetyötäni varten kysymyslomakkeen. Valitsin 18 eri instrumenttien ja musiikkityylien opettajaa, joille toimitin lomakkeen. Kyselylomake oli opettajille lähettämäni sähköpostin liitteenä, mutta jaoin niitä myös opettajien lokeroihin tulostettuna 55 kpl. Pyrin tekemään lomakkeen jakamisen oppilaille mahdollisimman helpoksi. Tavoitteena oli saada mahdollisimman laajasti eri instrumenttien soittajilta vastauksia. Opettajilla oli vapaus antaa kysely luokassaan itse valitsemilleen oppilaille. Tämän vuoksi en voinut vaikuttaa vastaajien ikä- tai sukupuolijakaumaan. En jakanut kyselyä kaikille Gadian musiikin perusopetuksen opettajille ja opiskelijoille, sillä heitä on niin paljon. Jaoin sen kuitenkin siten, että lähes kaikki instrumentit tulivat huomioiduksi.

Vastausaikaa kyselyn palauttamiseen oli kaksi viikkoa. Vastauksen saattoi palauttaa joko opettajalle tai suoraan minulle sähköpostilla tai viestillä kuvana. Kaikki palautustavat tulivat käyttöön, mutta suosituimmaksi tuli lomakkeen palauttaminen opettajan kautta paperisena.

Suunnitellessani kysymyksiä olisin mielelläni kysynyt enemmän ja laajemmin musiikin harrastamisesta. Vastaajat olivat kuitenkin nuoria ja arvelin, että selkeällä ja rajatulla kyselyllä saan todennäköisesti myös enemmän palautettuja vastauksia. Selkeisiin kysymyksiin on helppo vastata, ne tulevat ymmärretyiksi ja vastaaminen koetaan miellyttävänä. Muodostin kysymykset tutkimuskysymyksieni ympärille itsemääräämisteoria huomioiden. Jaakkolan (2015, 111) mukaan itsemääräämismallia on käytetty usein selittämään lasten ja nuorten ilon, innostuksen ja intohimon syntymistä urheilussa. Ajattelin siten itsemääräämismotivaatioteorian sopivan myös selittämään musiikkiharrastuksen alkuvaihetta. Ryhmittelin ja yksinkertaistin kysymyksiä, jotta niihin vastaaminen olisi helppoa eikä kyllä tai ei -vastauksia tulisi. Pyrin tekemään niistä myös neutraaleja.

Opinnäytetyöni kysely sisälsi 20 kysymystä, joista kahdeksan oli yleisiä, kolme liittyi pääasiassa autonomiseen orientaatioon, neljä kontrolliorientaatioon ja loput neljä impersonaaliseen orientaatioon. Yleisiä kysymyksiä olivat ikä, sukupuoli, soitin ja harrastuksen kesto. Ne olivat lyhyitä ja niihin vastaaminen oli melko helppoa. Autonomiseen orientaatioon liittyviä kysymyksiä olivat, miten soittoharrastus alkoi, miten instrumentin valinta tapahtui ja tuliko lapsen tehdä valintaa eri harrastusten välillä. Näiden kysymysten kohdalla vastaaja joutui muistelman ja kenties kysymään vanhemmiltaan apua. Kontrolliorientaatiota käsittelevät kysymykset liittyivät kannustamiseen ja palkitsemiseen, harrastuksen lopettamiseen ja kavereihin. Näihin vastaaminen onnistui melko helposti, asiat näkyvät lasten arjessa ja niihin vastaaminen oli melko yksinkertaista. Impersonaalista orientaatiota kysyttiin, miksi innostuit musiikista, millaisena opetus koetaan, onko harrastus sellainen kuin kuvitteli ja mitä harrastus merkitsee. Nämä kysymykset olivat taas puolestaan laajempia ja niiden kohdalla täytyi vastaajan todennäköisesti hieman pysähtyä miettimään vastausta. Käytännössä orientaatioihin liittyvät kysymykset antoivat vastauksia laajemminkin eivätkä rajautuneet vain yhteen orientaatiotyyppiin. Kaikki orientaatioihin liittyvät kysymykset vastasivat kaikkiin orientaatiotyyppihin, jolloin tuloksista tuli monipuolisia.

4.4 Aineiston analyysi

Tutkijan tulee ensin päättää, miten hän suhtautuu aineistoonsa. Tutkimus voi olla aineistolähtöistä, teorialähtöistä tai teoriasidonnaista (Eskola 2010, 182). Laadullista aineistoa analysoidessa tutkijan päättely on induktiivista, deduktiivista tai abduktiivista. Induktiivisessa päättelyssä keskeistä on aineistolähtöisyys, jolloin eteneminen tapahtuu yksittäisistä

havainnoista yleisempiin väitteisiin. Usein induktiivinen ja aineistolähtöinen ote auttaa teorian kehittämisessä ja tarvittaessa sen kyseenalaistamisessa (Laine, ym. 2007, 214). Deduktiivinen analyysi on teorialähtöistä eli se perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Usein tarkoituksena on tämän teorian tai mallin testaaminen. Analyysin eteneminen tapahtuu yleisestä yksittäiseen. Näiden kahden teoria- ja aineistolähtöisen analyysin väliin jää teoriasidonnainen eli abduktiivinen päättely. Siinä tutkijalla on valmiina joitain teoreettisia ideoita, joita hän sitten pyrkii etsimään aineistostaan. Aineiston analyysissä on havaittavissa yhteydet teoriaan tai laadittuun viitekehukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008 136; Tuomi & Sarajärvi 2009, 95—99.)

Opinnäytetyöni kyselytutkimus oli teorialähtöinen. Lopulta 21 oppilasta palautti sen täytettynä. Käydessäni lomakkeita lävitse niistä näkyi, että tulkitsemme kysymykset aina omasta kontekstistamme käsin. Kyselylomakkeen haasteena onkin sen tulkinnanvaraisuus, eikä tarkentavia kysymyksiä siinä tilanteessa voi esittää. Esimerkiksi kysymykseen ”Kuinka kauan olet harrastanut musiikkia?” tuli hyvin monenlaisia vastauksia, sillä osa koki harrastuksen alkaneen jo vauvamuskarissa, kun toinen vastaaja vasta yksilösoittotuntien alkaessa. Vastauksesta ei voinut sanoa kumpi oli oikeassa tai kumpi väärässä. Niistä pystyi kuitenkin päättämään, että kysymykset oli muotoiltu niin, että kaikki kysymykset tulivat ymmärretyksi riittävän samalla tavalla vastaajien keskuudessa. Tähän ei vaikuttanut vastaajien eri-ikäisyys.

Ala-ikäisten kohdalla lomaketta täytettiin varmaan osittain yhdessä vanhemman kanssa, sillä heidän tuli allekirjoittaa suostumus kyselyn täyttämistä varten. Tämä kävi ilmi käsialasta tai vanhemman kommentista kirjuriina toimimisesta lomakkeessa. Kaikkiin kysymyksiin tuli vastauksia hyvin, joten ne olivat myös niin arvioituna ymmärrettäviä ja vastaajilla oli niihin mielipide. Todennäköisesti vastaajien iästä johtui, että osa vastauksista oli hyvin lyhyitä. Kuten kysymykseen ”Mitä musiikin harrastaminen merkitsee sinulle?” vastattiin ”paljon”, ”musiikkia”, ”harrastus se on”, jne. Joihinkin kysymyksiin olisin toivonut selittävämpiä vastauksia. Tällaisia olivat ”Miksi innostuit musiikista ja miten aloitit musiikkiharrastuksen?” Näiden kohdalle olisi ehkä pitänyt pyytää kertomaan laajemmin, mutta halusin pitää kysymykset yksinkertaisina ja antaa vastaajille vapauden täyttää ne haluamallaan tavalla. Osassa vastauksissa näkyi myös todennäköisesti kiire arjessa.

Analysoin aineistoa lukemalla sen lävitse useaan kertaan. Tämän jälkeen koostin vastauksista yhteenvedon, johon kirjoitin kuhunkin kysymykseen tulleet vastaukset sanatarkasti. Sen avulla oli helppo huomata vastausten ryhmittäminen ja jakautuminen kysymyksen kohdalla. Kun kävin

lävitse yleiset kysymykset, tuli niiden pohjalta ilmi vastanneiden ikä- ja sukupuolijakauma, harrastuksen kesto ja instrumenttivalinnat. Niistä oli helppo tehdä kuvaavat kaaviot ja tulkita vastauksia.

Tämän jälkeen ryhmittelin muiden kysymysten vastauksia itsemääräämisteorian mukaisten orientaatiotyyppien mukaan. Käytin vastauksissa eri värejä kuvaamaan kutakin näistä. Lähes kaikissa kysymyksissä oli vastauksia, jotka sopivat kaikkiin orientaatiotyyppihin ja jokin vastaus taas puolestaan saattoi edustaa useampaa orientaatiotyyppiä. Tämän vuoksi vastauksia ei voinut lajitella kysymysten mukaisesti, jolloin tiettyjen kysymysten kautta olisi tullut vastaus tiettyyn orientaatioon. Oikeastaan kaikki kysymykset antoivat vastauksia kaikkiin orientaatiotyyppihin. Tämä puolestaan rikastutti tutkimuksen tuloksia.

Oletuksenani oli, että saan vastauksia kaikkiin orientaatiotyyppihin ja pystyn jakamaan vastaajat vastausten perusteella niihin. Tämä ennakoajatukseni toteutui ja tällaiset vastaukset olivat nähtävissä vastauksista. Vastausten jakaminen orientaatiotyyppihin oli helppoa, mutta joidenkin vastausten kohdalla moniselitteistä. Ehkä tämä onkin kyselylomakkeen haaste. Pysin työssäni kuvaamaan tutkimukseni ja analyysin vaiheet tarkkaan. Käytin myös vastaajien vastauksia sitaatteina tuloksista kirjoittaessani.

4.5 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Laadullista tutkimusta arvioidessa pohditaan usein sen luotettavuutta. Sen tärkein luotettavuuden kriteeri on tutkija itse, joka on samalla tutkimuksen tärkein tutkimusväline. Luotettavuuden arviointi koskeekin tutkimusprosessia kokonaisuudessaan. Perinteisten luotettavuutta käsittelevien termien rinnalle on laadullisen tutkimuksen erityisluonteen vuoksi luotu uudet termit. Eskola ja Suoranta käyttävät arvioidessa kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta termejä: uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. (Eskola & Suoranta 2005, 210–211.)

Uskottavuus luotettavuuden kriteerinä tarkoittaa tutkijan käsitteellistysten ja tutkittavien käsitysten tulkintojen vastaavuutta. Työssäni uskottavuutta lisää oma aiempi ammattini instrumenttiopettajana juuri Gradian musiikin perusopetuksessa. Oppilaitoksen toimintakulttuuri ja oma muusikkous vahvistavat yhteistä kieltä tutkittavien kanssa. Vastaajat olivat vastanneet yleensä jokaiseen lomakkeen kysymykseen, joten myös siitä voi päätellä niiden olevan ymmärrettäviä. (Eskola & Suoranta 2005, 211.)

Siirrettävyyden kohdalla mietitään olisiko tulos samanlainen, mikäli tulokset siirrettäisiin toiseen vastaavanlaiseen ympäristöön tai jos vastaajat vaihdettaisiin (Eskola & Suoranta 2005, 211–212). Uskon, että tulokset olisivat melko samanlaisia, vaikka tutkimus siirrettäisiin. Tätä luotettavuutta lisää aiemmat musiikin harrastajille tehdyt tutkimukset, joiden tulokset ovat hyvin samansuuntaisia. Muun muassa Murtoniemen (2002) ja Murtoniemen (2003) tutkimukset käsittelevät musiikin harrastamista. Näistä Murtoniemen (2002) tutkimus on toteutettu osittain samassa ympäristössä 2000-luvun alussa.

Tutkimuksen varmuutta lisätään huomioimalla tutkijan ennako-odotukset. Ennako-odotukseni tutkimukselle olivat aiempien tutkimusten mukaisia sekä omakohtaiset kokemukset aiheesta joko oman tai lasteni harrastamisen myötä syntyneitä. Tutkimustulosten ollessa niiden suuntaisia voi varmuuden olevan luotettavaa. (Eskola & Suoranta 2008, 212.)

Vahvistuvuus luotettavuuden kriteerinä paranee, kun analyysi selitetään tarkkaan. Hyvin kuvatuilla tutkimusprosessin vaiheilla ja niistä tehdyillä päätelmillä tulee osoittaa tulosten olevan aineistosta peräisin. Myös toisten vastaavaa ilmiötä käsitelleiden tutkimusten tulee tukea sitä. (Eskola & Suoranta 2008, 212.)

Kyselylomakkeen käyttö antaa vastaajalle vapauden täyttää sen hänelle sopivalla ajalla. Todennäköisesti osa lomakkeista oli täytetty kiireessä, mutta osan kohdalla paneutuminen siihen näkyi vastauksissa. Nuorempien kohdalla vanhempi oli toiminut kirjaajana ja ehkä osaltaan auttanut kysymysten ymmärtämisessä. Vastuksista tuli todennäköisesti monisanaisempia yhdessä täytettäessä. Olisiko vastaus ollut erilainen, mikäli vanhempi ei olisi ollut mukana täyttämässä sitä tai jos sitä ei tarvitsisi palauttaa opettajan kautta? Vähentö joidenkin vastausten luotettavuus näiden asioiden vuoksi? Palautusmahdollisuuksia oli kuitenkin useita, myös suoraan minulle.

Kyselyn vastaajia oli 21, mikä on melko vähän suhteutettuna siihen, kuinka monelle opettajalle toimitin kyselyitä ja kuinka monta lomaketta tulostin opettajille valmiiksi. Eskolan ja Suorannan (2005, 62–63) mukaan vastauksia tarvitaan niin paljon kuin aiheen kannalta on välttämätöntä. Aineistoa on riittävästi, kun uudet vastaukset eivät tuo enää uutta tietoa tutkimusongelman kannalta. Luotettavuutta lisää myös se, että saamani vastaukset alkoivat toistaa itseään (Tuomi & Sarajärvi 2018). Olisin voinut ehkä laittaa opettajille vielä muistutusviestiä lomakkeen palauttamisesta, jolloin vastauksia olisi tullut todennäköisesti enemmän. Mietin, myös osittaisen etäopetuksen vaikutusta lomakkeiden palauttamiselle. Mielestäni luotettavuutta lisää

vastaajien laaja ikähaarukka, harrastuksen kesto, instrumenttien monipuolisuus sekä kyselylomakkeen testaaminen ennen varsinaista kyselyä.

Tutkimuksen alussa tulisi pohtia siihen liittyviä eettisiä näkökohtia (Eriksson & Koistinen 2005, 39). Tutkijan tulee huomioida ne ja noudattaa tutkimuksenteossa hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2016, 23). Lähestyin ensin Gradian musiikin koulutuspäällikköä, joka suhtautui myönteisesti opinnäytetyöhöni ja siihen liittyvään tutkimukseen. Häneltä saamani luvan jälkeen olin sähköpostitse sekä oppilaitoksessa käydessäni siellä sattumalta tapaamieni opettajien kanssa yhteydessä. Kerroin sähköpostissa ja tavattuani opinnäytetyöstäni ja siihen liittyvästä kyselystä. Opettajien suhtautuminen kyselyyn oli myönteinen ja melko innostunut. Arvelen heidänkin ymmärtävän oppilasmäärän lisäämisen tarpeen sekä sen haasteet.

Opettajat jakoivat kyselylomakkeen itse valitsemilleen oppilaille vapaaehtoisesti. Kyselyn saatekirjeessä kerrottiin, että osallistuminen oli vapaaehtoista eikä henkilötietoja kerätä ja vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä. Saatekirjeessä on tarkoitus kertoa kyselyn tarkoituksesta, sen merkityksestä ja rohkaista vastaamaan (Hirsjärvi ym. 2016, 204). Toivoin mahdollisimman monen palauttavan lomakkeen tekemällä sen palauttamisen helpoksi. Sähköpostitse ja puhelimen kuvina palautettujen vastausten kohdalla vastaajat olisivat todennäköisesti selvitetävissä, mutta esimerkiksi lokerooni palautuneista paperisista lomakkeista vastaaja olisi mahdoton selvittää. Vanhemman allekirjoituksen suomentaminen olisi salapoliisin työtä. Käsittelin vastauksia nimettöminä.

5 TULOKSET

Kerron luvun alussa kyselyn vastauksista tekemiäni havaintoja, jotka ovat samalla mielestäni tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia. Analysoidessani vastauksia pyrin löytämään niistä jotain erilaista, ennako-odotuksiani tai aikaisempia tutkimuksia haastavia vastauksia. Pääasiassa kyselyn tulokset olivat hyvin samansuuntaisia kuin lähdemateriaalista tekemäni huomiot sekä minulle työni kautta syntynyt henkilökohtainen kokemukseni aiheesta. On luonnollista, että vastaukset liittyivät usein autonomiseen orientaatioon. Tämä siksi, että vastaajista suurin osa oli harrastanut musiikkia jo pidempään. Impersonaalisesti orientoituneet ja kontrolliorientoituneet harrastajat eivät useinkaan harrasta kovin pitkäkestoisesti. Innostuneiden musiikin harrastajien autonomisuus ja halu musisoida näkyi vastauksissa kautta linjan. Vastaavasti kontrolliorientoituneisuus näkyi samalla tavalla. Yksi vastaajista koki koko harrastuksen kokonaisvaltaisesti tylsänä ja pitkävetenä. Hänen vastauksensa olivat selkeästi impersonaalisesti orientoituneen soittajan vastauksia. Käytännössä kaikki kyselylomakkeen kysymykset antoivat vastauksia kaikkiin orientaatiotyyppeihin. Tämän vuoksi tein tuloksissa jaottelun orientaatiotyyppien mukaisesti, enkä asettamani kysymysten järjestyksen mukaisesti. Eri orientaatioryhmiin analysoinnin jälkeen poiminkin vastauksista esille seuraavanlaisia huomioita.

Ensimmäisenä vastauksissa minua yllätti se, kuinka monta kertaa sana äiti mainittiin niissä. Tämän jälkeen yhdistin maininnat vanhemmista esimerkiksi harrastuksen aloittamiseen, soittimen valintaan liittyen sekä siihen, kuinka Gradia valikoitui harrastuspaikaksi. Näillä oli selvä yhteys. Vastoin odotuksiani lapsi ei usein ollutkaan se, jonka kautta harrastaminen sai alkunsa tai miksi harrastuspaikaksi valikoitui Gradia. Vanhempien merkitys tässä asiassa oli selkeästi suuri. Tulisiko harrastusmahdollisuuksien esittely suunnata enemmän vanhempien suuntaan, sillä vanhemmat vievät lapsensa myös soitinesittelytahtumaan. Tulisiko vanhemmille synnyttää ensin innostus musiikkiharrastusta kohtaan? Kuinka Kompassin kanssa yhteistyössä tehtävän soitintapahtuman viestin saisi vanhemmille? Viestillä, streamillä vai lasten kertomana?

Toinen merkittävä huomio oli se, että koulun musiikinopetusta ei mainittu vastauksissa kertaakaan. Vertasin tätä tulosta Mäkelän (2015) tutkimukseen, jonka mukaan koulun musiikinopetus innostaa lapsia musiikin harrastamiseen. Nurmen mukaan (2019, 65) koulun musiikinopetuksen vähenemisellä on yhteys musiikin harrastuneisuuden vähenemiseen. Näkyykö tämä musiikkituntien väheneminen vastauksissa vai valikoituiko vastaajiksi

sattumalta sellaiset, joille koulun musiikinopetus on enemmän viihdykettä kuin harrastukseen johdattavaa toimintaa.

Vastauksista kävi ilmi, että vain puolet oli saanut harrastuksen kautta kavereita, kun esimerkiksi urheilua harrastava saa oletettavasti aina joukkueovereista kavereita. Vastauksissa oli kuitenkin monia orkesterisoitinten soittajia, jolloin opetusta on myös ryhmässä eikä tulosta voi siten perustella yksilötunneilla. Yksi psykologisista perustarpeista ja samalla sisäisen motivaation tekijä on tarve kokea yhteenkuuluvuutta. Tämä tulisi ehdottomasti huomioida vastauksista kehittämiskohtana, johon oppilaitoksen tulisi reagoida. Kuten aiemmin olen kirjoittanut, on kavereilla suuri merkitys harrastamisessa.

Tulokset osoittivat myös, että harrastamisesta ja harjoittelusta palkittiin ulkoisin palkkioin melko usein. Valitettavasti tämän on osoitettu lisäävän ulkoista motivaatiota, on se sitten vanhempien tapa tai viimeinen keino saada lapsi jatkamaan harrastusta. Luulen, että monikaan vanhempi ei tiedä tutkimusten tuloksia liittyen palkitsemiseen. Tulisiko oppilaitoksen tehdä opas harrastamisen tukemisesta vanhemmille? Keinoja sisäisen motivaation vahvistamiseksi on kuitenkin lukuisia.

Positiivisena yllätyksenä nousi esille soitinesittelypäivän merkitys. Siellä pääsi oikeasti kokeilemaan eri soittimia ja moni löysikin itselleen sen kautta mieleisen soittimen. Soitinesittely toimi selvästi innostuksen ja kiinnostuksen synnyttäjänä. Kun soitintapatuma järjestetään koulun ulkopuolisena toimintana vapaa-ajalla perheille suunnattuna se tavoittaa niin vanhemmat kuin lapsetkin. Tutkimukseni perusteella sen merkitys harrastuksen aloittamiselle on silloin suuri.

5.1 Taustatiedot

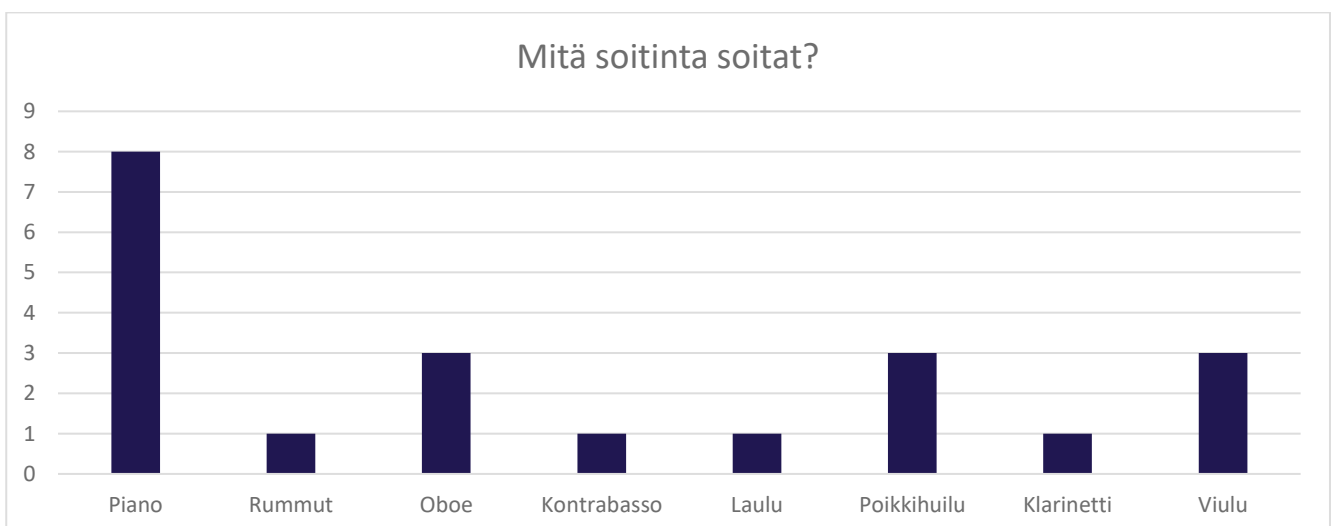
Vastanneista suurin osa oli alakoululaisia ja tilastojen mukaan heidän ikäryhmässään musiikkia harrastetaankin eniten. Alla olevasta kaaviosta käy ilmi vastanneiden ikäjakauma.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma.

Vastanneista kaksi oli poikaa, 18 tyttöä ja yksi vastaaja ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan. Musiikin harrastaminen on tilastojen ja aiempien tutkimusten mukaan suosituimpaa tyttöjen keskuudessa. Myös tämä kysely osoitti asian selvästi.

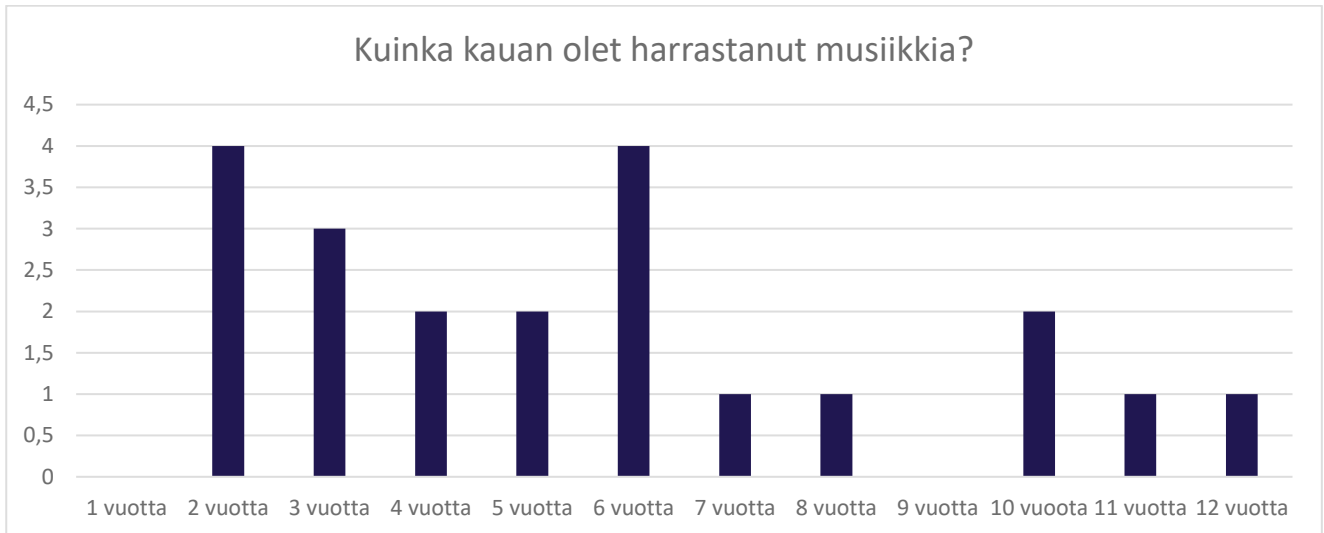
Eri soittimet olivat hyvin edustettuina vastauksissa. Olin mielissäni näin laajasta soitinvalikoimasta vastauksissa. Alla olevasta kaaviosta käyvät ilmi vastanneiden ensisijaiset soittimet. Joillakin vastaajista oli myös toinen soitin, mutta käsittelin vastauksia ensisijaisen soittimen mukaan. Kysymyksissä ei kysytty erikseen sivusoitinta, mutta ne, jotka kertoivat siitä toisen vastauksen yhteydessä, ilmoittivat sen olevan yleensä piano.

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden soitinjakauma.

Vastaajien musiikin harrastamisen kesto vaihteli runsaasti. Osa koki harrastaneensa musiikkia koko ikänsä alkaen vauvamuskarista ja toiselle harrastaminen oli alkanut soittotuntien myötä.

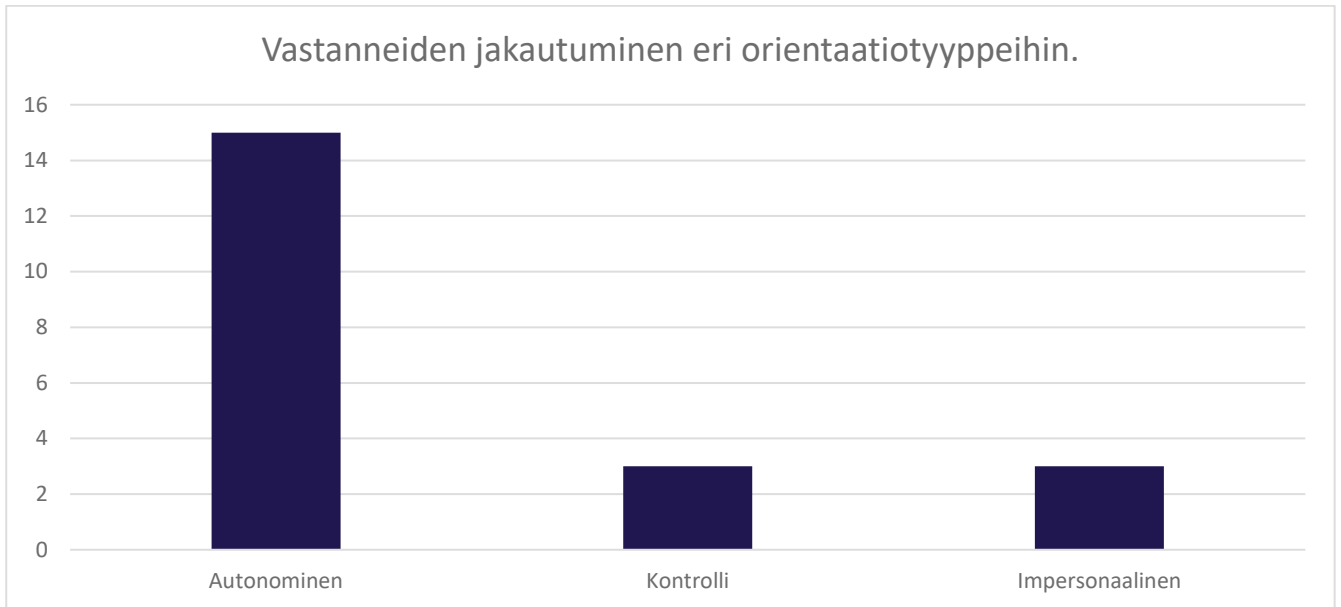
Tulokset kertovat yksilön oman käsityksen harrastuksen kestosta eivätkä vastaukset ole keskenään siten vertailukelpoisia. Joka tapauksessa vastaajien ikäjakaumasta pääteltynä osa oli harrastanut lyhyemmän ja osa pidemmän aikaa. Lyhyimmilläänkin harrastus oli jatkunut niin kauan, että vastaukset ovat luotettavia.

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden musiikkiharrastuksen kesto.

5.2 Orientaatiotyypit

Yleisten kysymysten jälkeen käsittelin aineistoa jakamalla sen itsemääräämisteorian mukaisiin orientaatiotyyppeihin, joita ovat autonominen, kontrolli ja impersonaalinen orientaatio. Jouduin käyttämään myös tulkintaa, sillä samassa vastauksessa saattoi olla keskenään hieman ristiriitaisia vastauksia tai vastaukset olivat niin lyhyitä. Kysymyksiä oli kuitenkin niin paljon, että orientaatiotyyppeihin jakaminen oli mahdollista ja lopulta selkeää. Vastaajista suurin osa oli autonomisesti orientoituneita, kuten alla olevasta kaaviosta käy ilmi.

Kuvio 5. Kyselyyn vastanneiden jakautuminen eri orientaatiotyyppeihin.

5.2.1 Autonominen orientaatio

Vastausten perusteella autonomisesti orientoituneita harrastajia oli yli kaksi kolmasosaa vastanneista. Autonomisesti orientoituneella harrastajalla on musiikkiharrastusta kohtaan oma sisäinen motivaatio. Hän etsii aktiivisesti mahdollisuuksia tehdä valintoja, joita on runsaasti näköpiirissä (Vasalampi 2017, 62). Lapsi harrastaa oman itsensä vuoksi ilman muiden kontrollointia. Harrastus tuottaa iloa ja positiivisia kokemuksia. Siitä on tullut tärkeä osa persoonallisuutta ja elämää. (Jaakkola 2015, 111.)

Autonomisesti orientoitunut lapsi kokee musiikin tärkeänä osana elämäänsä ja se on lähellä hänen sydäntään. Musiikilla voi säädellä tunteita ja juuri sen vuoksi se koetaan miellyttävänä. Mielihyväjärjestelmä sijaitsee aivojen syvillä kohdilla, tämä palkitsemiskeskus liittyy motivaatioon ja mielialoihin. Sen toiminta on tiedostamatonta. Musiikin vaikutus ulottuu hermoston ja hormonien lisäksi immuunijärjestelmäämme. Musiikin harrastaminen merkitsee autonomisesti orientoituneelle harrastajalle iloa ja onnellisuutta. (Ukkola-Vuoti 2017, 136–138.)

Osa identiteettiä, tärkeä osa elää ja arkea.
Iloa ja onnellisuutta. Se on tosi kivaa.

Vastaajat kokivat, että soittamisessa parasta oli usein se, että oppi uuden kappaleen, sekä instrumentin äänen kauneus.

Saa ilmaista itseään, kappaleet, esiintymiset ja kavereiden kanssa soittaminen.
Kun soundi kuulostaa hyvältä.
Saan siitä iloa itselleni ja muille.

Itsemääräämisteorian mukaan ihminen on aktiivinen, motivoituva ja itseään ohjaava. Itselle asetetut tavoitteet, haasteiden vastaanotto ja vuorovaikutus ympäristön kanssa muovaavat kunkin tavoitteita. Ympäristöllä on iso vaikutus yksilön motivoitumiseen. (Vasalampi 2017, 54.) Lapsi haluaa usein omaksua ympäristön tavat, jolloin niistä tulee osa minäkuvaa ja tunne itseohjautuvuudesta. Perheenjäsenen tai kaverin soittoharrastus motivoi aloittamaan harrastuksen ja sosiaalinen ympäristö toimii kannustavana. Suurimmalla osalla vastanneista perheenjäsenen tai joku muu läheinen harrastaa musiikkia. Ympäristön antaman esimerkin lisäksi yksilön sisäinen halu soittaa ja soittimen äänen herättämä innostus ovat johdattaneet hänet harrastuksen pariin.

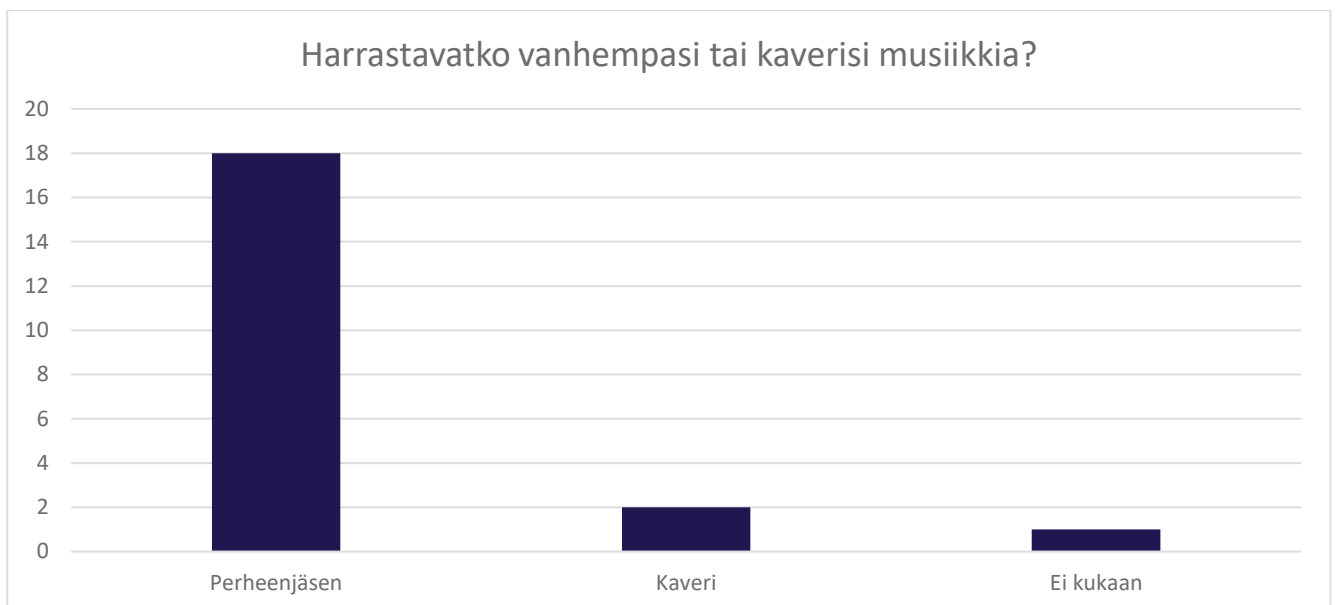
Kodin musiikillinen ympäristö on muovannut lapsen musiikillista minäkuvaa ja musiikillista maailmankuvaa myönteiseksi harrastamista kohtaan. Vanhemmat ovat todennäköisesti huomanneet lapsen kiinnostuksen ja musikaalisuuden, joiden perusteella musiikkiharrastusta on tarjottu luontevana vaihtoehtona. Vauvamuskarista ja muskarikuorosta on ollut luontevaa jatkaa harrastusta musiikin perusopetuksessa.

Perhe, jossa harrastetaan musiikkia, tarjoaakin musiikin lapsilleen elämään luonnollisesti kuuluvana osana. Lapsen on helppo tapailia kotona olevia soittimia jo aivan pienenä. Musiikki on kuin perheen toinen kieli. Musiikkia harrastamattoman perheen lapsen tulee ensin hankkia soitin itselleen, jolloin kynnyks aloittaa musiikkiharrastus on suurempi. (Ukkola-Vuoti 2017, 109.) Nurmen (2019, 81–88) esittämän tutkimuksen mukaan lapset aloittivat soittoharrastuksen, kun vanhemmat huomasivat heidän musikaalisuutensa ja mielenkiintonsa musiikkia kohtaan. Vanhemmilla saattoi olla myös periaate, että kaikkien kuuluisi saada mahdollisuus harrastaa musiikkia. Myös tunnerikkaat huippukokemukset, lapsuuden merkittävä musiikkiin liittyvä muisto saattoi innostaa musiikkiharrastuksen aloittamiseen.

Murtoniemen (2002, 61) tutkimuksessa puolet vastanneista oli innostunut soittamisesta sisaruksen tai ystävän esimerkistä. Myös Anttilan ja Juvosen (2002, 18) mukaan kavereiden harrastamisella on yhteys harrastamiseen. Osallistuessaan konserttiin saattaa lapselle syntyä halu kuulua orkesteriin ja saada sen kautta kavereita. Kyselyyn vastannut tyttö halusi osata soittaa kuin luokkakaverit ja innostui sen vuoksi musiikkiharrastuksesta, hänen kodissaan vanhemmat eivätkä sisaruksetkaan harrastaneet musiikkia. Luokkakavereissa ei ole aina musiikkia harrastavia kavereita, silloin ne löytyvät harrastuksen kautta.

Alla olevasta kaaviosta käy ilmi musiikin harrastajien lähipiirin harrastuneisuus. Vastanneiden perheissä usein vanhemmat sekä sisarukset harrastivat musiikkia. Myöhemmin harrastuksen kautta saatiin usein lisää kavereita muista musiikin harrastajista.

Kuvio 6. Kyselyyn vastanneiden perheenjäsenten ja kavereiden musiikin harrastaminen.

Autonomisesti orientoituneen lapsen ensimmäiset muistikuvat musiikista ovat syntyneet jo varhaislapsuudessa. Lisäksi hän osallistuu mielellään musiikkiin liittyviin tapahtumiin. Muistikuvat ovat positiivisia ja tunnevoittoisia. Soittimen valinta on ollut helppoa ja lapsi saattaa harrastaa useaa soitinta samanaikaisesti. Sen valintaan ovat vaikuttaneet soittimen ääni, ulkonäkö, mielikuva ja kokeilemisen seurauksena syntynyt innostus.

Kysymykseen mitkä olivat ensimmäiset muistikuvat siitä, kun innostuit musiikista, seitsemän vastaajaa ilmoitti oman soitto- tai laulukokemuksen olleen ensimmäinen muistikuva innostumisesta. Muita, jotka tulivat mainituiksi, olivat konserttikäynti, opettajan tai

perheenjäsenen esikuva ja matka ensimmäiselle soittotunnille. Usealla vastaajalla vanhemmat olivat suositelleen soittoharrastuksen aloittamista. Uskon, että innostumisia on ollut varmaan lukuisia, mutta ne eivät ole olleet niin merkittäviä, jotta ne olisivat jääneet mieleen tai niistä on kulunut jo niin kauan aikaa etteivät lapset muista niitä.

Istuin auton takapenkillä talviaamuna ja kuuntelin AC/DC:n Thunderstruckia, ajettiin päivähoitoon ja lauloin koko matkan omalla siansaksalla. Vanhemmat soitti kotona niin innostuin sitä kautta.

Myös soittimen ääni ja ulkonäkö ovat innostaneet, vaikka usealla musiikkiharrastus on alkanut muskarissa tai perheen muiden harrastajien toimiessa esimerkkinä. Soitinesittelyssä mieleisen soittimen kokeilu ja miellyttävä opettaja ovat synnyttäneet innostuksen soittamista kohtaan. Yksi vastaajista halusi osata soittaa kuten kaverit koulussa. Lapsi on ilmoitettu soittotunnille ja soitinta valitessa vanhemmat ovat toimineet suosittelijoina. Soittimen valintaan on täten vaikuttanut moni tekijä joko yksin tai yhdessä.

Pianon siksi, että se oli helposti saatavilla ja vielä niin nuorena en juuri tiennyt monia soittimia. Myöhemmin kontrabasson, koska siinä oli niin siisti soundi, se oli monipuolinen ja erilainen. Äiti puhui paljon huilusta ja näin konsertissa kultaisen huilun. Sen ääni on kaunis ja soitin on kaunis.

Aina ensimmäinen soitin ei olekaan se oikea tai ainoa oikea. Vastauksissa muutama oli löytänyt soittimensa tai sivusoittimensa soitinkokeilussa.

Sain klarinetista heti hyvän äänen, vanhempani ja opettaja kannustivat. Menin pianotunneille ja oboeen tutustuin Gradian soitinkokeilupäivänä. Ensin muskarikuorossa, sitten piano ja oboe.

Vastauksissa kysymykseen Miksi innostuit musiikista? yllätti vanhempien suuri merkitys musiikkiharrastuksen aloittamisessa. Innostus musiikkiin oli syntynyt monelle vanhempien suosituksesta. Toimivatko vanhemmat tuolloin innostuksen synnyttäjinä? Toisenlaisiakin vastauksia oli kuten:

Valitsin pianon, kun äitikin soittaa sitä. Musiikki on ollut aina lähellä sydäntä. Tykkään siitä miltä se kuulostaa ja nautin kun saan kehittää uutta.

5.2.2 Kontrolliorientaatio

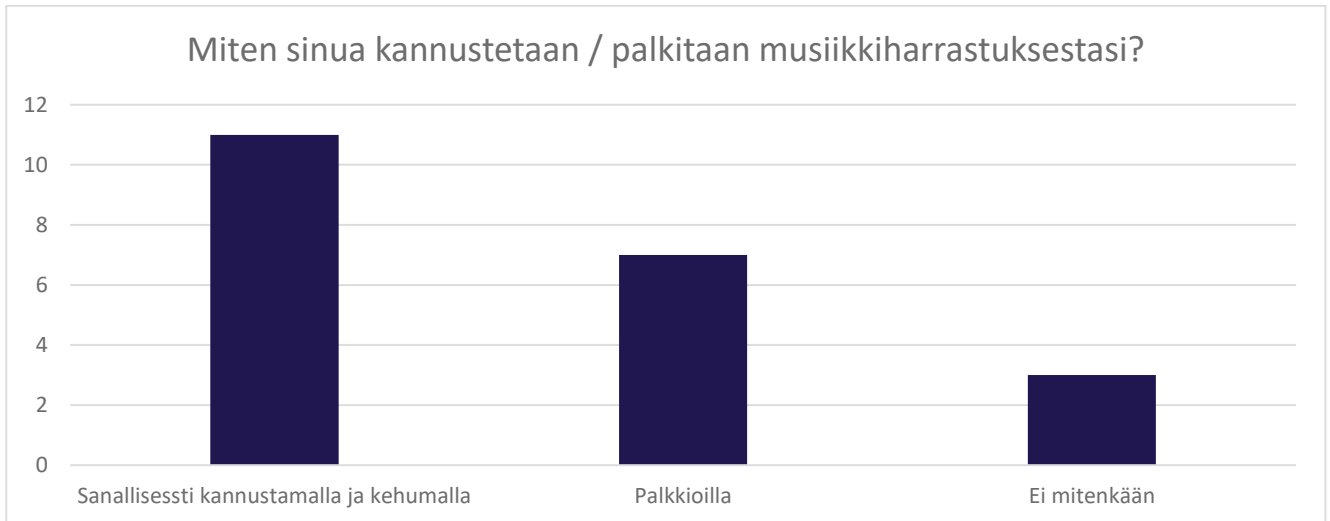
Kontrolliorientoitunut harrastaja kokee olevansa sisäisesti tai ulkoisesti kontrolloitu, eikä omaa valinnanvapautta ole juurikaan. Lapsi pyrkii mukautumaan kuviteltuihin tai todellisiin kontrollitekijöihin. Vaarana on uhma ja päinvastainen toiminta. (Vasalampi 2017, 62.) Soittoharrastus on todennäköisesti alkanut vanhemman aloitteesta eikä soittimen valintaan liity mitään erityistä. Lapsi saattaa harrastaa vanhemman vaatimuksesta tai sen vuoksi, että kokee musiikin oppiaineena tärkeänä (Vasalampi 2017, 56). Joskus syynä on tunnollisuus eikä musiikki, jolloin harrastamattomuus aiheuttaisi liian suurta syyllisyyden tunnetta. Harrastaminen on ristiriidassa lapsen omien ajatusten kanssa. (Jaakkola 2015, 112.)

Kaikki lapset perheessämme harrastavat musiikkia.

Vasalammen (2017, 62) mukaan toimintaa ohjaavat sosiaalinen hyväksyntä ja harrastamisesta saatava taloudellinen hyöty, jolloin tunteet ja innostus jäävät taka-alalle. Häpeän tunteen välttely ja itsearviointi voivat myös ohjata toimintaa. Kyselyn vastaajat kertoivat saavansa vastineeksi harjoittelusta peliaikaa, Pokemon-kortteja, karkkeja tai rahaa. Heidän toimintaansa ohjaa tuolloin selkeästi ulkoinen palkkio.

Esim. jos koko kevään jaksan soittaa 4 kertaa viikossa saan 50€.
Kun olen soittanut 20 minuuttia, saan pelata 20 min.

Alla olevasta taulukosta käy ilmi vastanneiden kokema palkitseminen ja kannustaminen. Yllätyin siitä, kuinka moni lapsi sai harrastuksestaan palkkion. Vasalammen (2017, 55–59) mukaan ulkoiset palkkiot eivät lisää motivaatiota vaan ennemminkin vähentävät sitä.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneiden saama kannustus ja palkitseminen musiikkiharrastuksesta.

Vasalammen (2017, 60) mukaan myönteisen palautteen merkitys on suuri motivaation sisäistymiselle. Siinä yksilön rooli hyvän suorituksen aikaansaajana antaa autonomian ja pystyvyyden kokemuksen. Itsemääräämisteorian mukaisesti autonomia, pätevyys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus rakentavat sisäistä motivaatiota.

Decin ja Ryanin mukaan heidän tutkimuksensa osoittavat, että konkreettiset palkkiot heikentävät yksilön luontaista motivaatiota. Sanalliset palkkiot, kun niihin ei liity kontrollia, yleensä lisäävät motivaatiota. Varsinkin lapsilla tiedossa oleva palkkio esimerkiksi harjoittelusta heikentää motivaatiota merkittävästi. Decin ja Ryanin mukaan vanhempien ja opettajien tulisi tukea sisäistä, luontaista motivaatiota tarjoamalla vaihtoehtoisia tehtäviä, jotka ovat sopivan haastavia. Heidän tulisi auttaa lapsi ymmärtämään tehtävän merkitys heidän itsensä kannalta, jotta siitä tulisi lapselle itselleen tärkeä. Ulkoiset palkkiot eivät lisää tehtävän tärkeyttä ja arvoa lapsen silmissä, vaan sen tulee muodostua lapselle tärkeäksi henkilökohtaisesti. (Deci, Koestner & Ryan 2001, 13–14.)

Kysyttäessä miten läheiset suhtautuisivat lapsen lopettaessa harrastuksen, oli suurin osa vastauksista saman tyyliä. Läheisten arveltiin pahastuvan ja pettyvän, mutta lopulta ymmärtävän asian. Yksi vastaajista arveli, ettei saisi lopettaa ja yksi ajatteli, että tilalle tulisi ottaa toinen harrastus. Kolmannes vastaajista mietti harrastuksen lopettamista. Syitä olivat motivaation puuttuminen ja harjoitteluajan vähyys. Tästä voi päätellä sen, että musiikin harrastaminen on tavallaan perheen yhteinen asia. Lapsia kuljetetaan tunneille, hankitaan soittimia ja koetaan musiikki yhdessä. Musiikki on jaettava, jolloin sen harrastaminen tai

harrastuksen päättäminen vaikuttaa kaikkiin perheessä. Näin on riippumatta siitä, miten lapsi on orientoitunut harrastukseen.

5.2.3 Impersonaalinen orientaatio

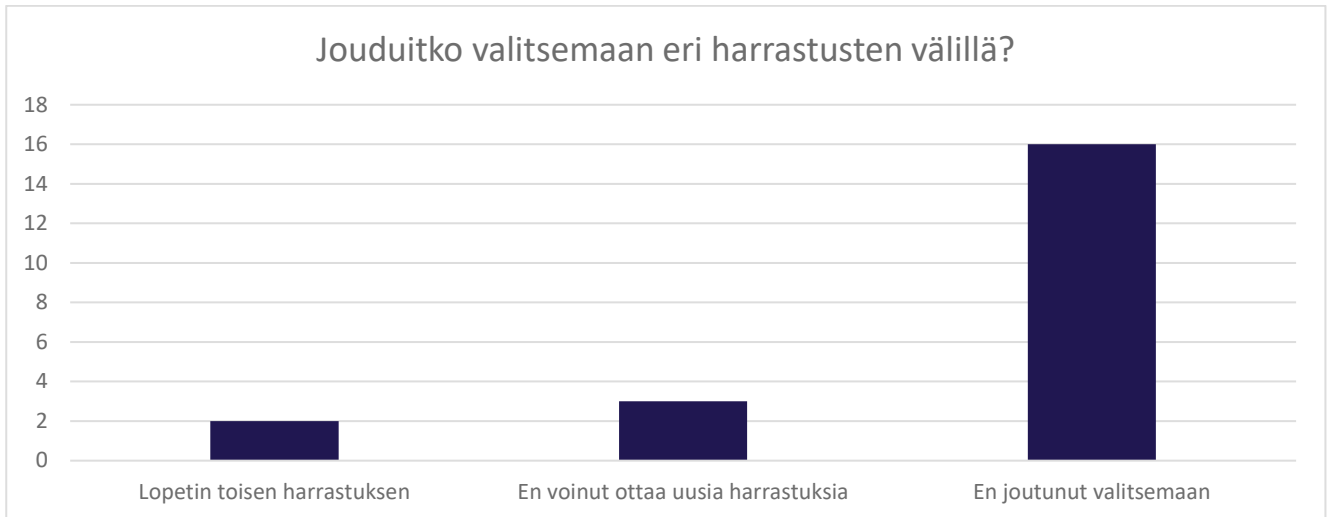
Impersonaalisesti orientoitunut harrastaja on lyhytjänteinen ja on ehtinyt kokeilemaan jo useaa eri soitinta. Soittotunnit koetaan usein puuduttavina ja tylsinä. Soittoharrastus ei ole tuonut uusia kavereita ja harrastuksen lopettaminen käy mielessä usein. Toiminnalla ei ole selkeää päämäärää ja tilanne saattaa tuntua lapsesta jopa ahdistavalta. Musiikkiharrastus on yksi harrastus muiden joukossa.

Tässä rakentumattomassa orientaatiossa harrastaja kokee kykenemättömyyttä ja taitamattomuutta tilanteiden hallinnassa. Ympäristö näyttäytyy esteenä ja motivaatiota ei synny. Toiminta on epäjohdonmukaista ja päämäärätöntä. (Vasalampi 2017, 62.) Impersonaalisesti orientoituneen harrastajan vastaukset olivat lyhytsanaisia ja niissä näkyi turhautuminen, tylsistyminen ja motivaation puute. Lapsi ei etsi harrastuksen myötä tulevia kavereita eikä harrastamisella ole päämäärää. Kysymykseen oletko miettinyt harrastuksen lopettamista tuli seuraavanlaisia vastauksia:

Olen miettinyt soittimen vaihtamista koska minulla on paljon muita harrastuksia.
Olen harkinnut, että soitan kevääseen asti, koska joskus se on niin väsyttävää,
mutta en ole varma.
Harrastus se on.
Soittotunnit ovat tylsiä, tosi tylsiä.

5.3 Muita tuloksia

Vastaajat olivat pääasiassa tyytyväisiä nykyiseen harrastuskokonaisuuteensa, sillä yli puolet vastaajista ei ollut miettinyt harrastuksen lopettamista. Ja vain kaksi vastaajaa joutui lopettamaan toisen harrastuksen ja kolme vastaajaa ei voinut valita uusia harrastuksia musiikkiharrastuksen vuoksi.

Kuvio 8. Kyselyyn vastanneiden kokemus valinnasta eri harrastusten välillä.

Musiikista harrastuksena on usealla jo valmiina mielikuva ja ennakko-odotus. Kuusi vastaajaa arveli sen olevan kivaa ja mukavaa, pari tiesi millaista se tulisi olemaan. Yksi arveli sen olevan vaikeampaa kuin se on ja toinen helpompaa kuin se on. Jos lähtökohta olisi päinvastainen, lapsi tuskin olisi kiinnostunut tai aloittaisi edes harrastuksen.

Tiesin millaista pianonsoitto on, mutta oboessa tuli yllätyksenä röörien tekeminen. Luulin, että se on tosi vaikeaa ja etten osaisi ollenkaan soittaa.

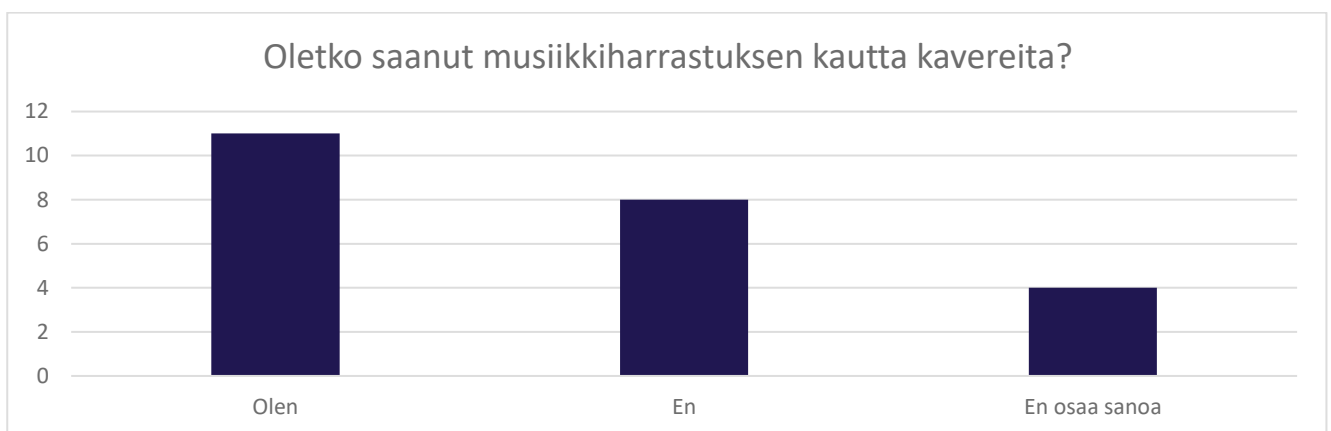
Myönteiset tunteet edistävät hyviä kokemuksia ja vastaavasti kielteiset tunteet, kuten ahdistus, epäonnistumisen pelko estävä niitä. Tunteilla on vaikutus motivaation syntymiseen. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 249.) Jaakkolan (2015, 118) mukaan viihtyminen on motivaation seuraus. Soittotunnit näyttäytyvät vastanneille tällä hetkellä poikkeuksetta kivoina. Vastaajista kaksi kolmasosaa ilmoitti ne hauskoiksi ja kivoiksi.

Ne on kivoja ja hauskoja. Opettaja on lempeä ja mukava. Välillä väsyttävänä, mutta kun tunnille menen se onkin hauskaa.

Tämä on tärkeä tulos, sillä musiikkiin liittyvät positiiviset kokemukset, mielenkiintoiset tehtävät ja hyvä opiskeluilmapiiiri vaikuttavat lopulta lapsen perusmotivaation eli suhtautumiseen musiikkia kohtaan (Anttila & Juvonen 2002, 102). Uuden taidon oppiminen lisää tunnetta siitä, että hallitsee ympäristöään paremmin. Hallinnan tunne puolestaan vähentää ahdistusta ja lisää varmuuden, ilon, mielihyvän ja voimantunnon kokemuksia sekä

oman itsensä ja ympäristön hallintaa. (Anttila & Juvonen 2002, 110–111.) Samalla se on sisäisen motivaation tekijä.

Noin puolet vastaajista oli saanut harrastuksen myötä uusia kavereita. Orkesterisoitto, muut kokoonpanot ja ryhmäopetus lisäsivät harrastajien välistä kanssakäymistä, jolloin näiden myötä syntyi eniten ystävyysuhteita. Myös musiikkileirit mainittiin yhtenä tekijänä. Vastauksissa yllätti se, kuinka moni ei ollut saanut harrastuksen myötä kavereita. Yhteenkuuluvuus on itsemääräämisteorian mukaan sisäisen motivaation tekijä ja siten hyvin tärkeä tekijä harrastuksessa.

Kuvio 9. Kyselyyn vastanneille syntyneet kaverisuhteen musiikkiharrastuksen kautta.

Kysymyslomakkeen lopussa kysyin, onko vastaaja osallistunut Gradialla järjestettyihin soitinesittelytapahtumiin ja kuinka Gradia valikoitui harrastuspaikaksi. Kaksi kolmasosaa vastaajista oli osallistunut soitinesittelyyn, joka koettiin mahdollisuutena kokeilla eri soittimia. Sen myötä oli löytyä itselle myös mieleinen soitin.

Olen osallistunut. Siinä oli parasta, että sai kokeilla kaikkea.
Olen, parasta oli, että löysin sieltä itselleni uuden soittimen.

Gradia tuli harrastuspaikaksi yleensä vanhempien suosituksesta. Usein perheen toinen lapsi oli harrastanut siellä jo aiemmin, joten oli luontevaa viedä toisetkin lapset samaan oppilaitokseen harrastamaan. Gradian musiikin perusopetus koettiin tasokkaana, opettajia pidettiin hyvinä ja omalle mieleiselle instrumentille oli siellä tarjolla opetusta. Sijainti oman koulun läheisyydessä ja luokkakaverin suositus vaikuttivat myös valintaan.

6 POHDINTA

Lasten ja nuorten musiikin harrastamista sekä heidän kokemuksiaan koulun musiikinopetuksesta on tutkittu melko paljon. Uusi tutkimus, hieman eri näkökulma, oppilaitos ja eri aika tarjoavat kuitenkin jotain uutta. Motivaatiokin muuttuu ja elää ajassa ihmisen mukana. Tutkimukseni tulokset osoittivat vanhempien suuren merkityksen harrastuksen aloittamisessa. Vanhempien vaikutus on alkanut jo tiedostamatta ennen lapsen syntymää ja jatkuu sen jälkeen vahvana. Musiikkitarjonnan runsaus ja muskareiden yleisyys nykypäivänä ovat suuri rikkaus ja mahdollisuus. Miksi niin moni lapsi saa ulkoisia palkkioita harrastuksestaan ja koulun musiikinopetus ei synnytä harrastusta? Onko tähän syynä musiikkituntien väheneminen vai yhteistyön puuttuminen? Ja miksi niin harva saa harrastuksensa kautta kavereita? Ketkä vaikuttavat ja missä vaiheessa harrastukseen? Usealle lapsuudenkodin musiikkiharrastus on antanut kuvan siitä mitä harrastaminen on. Se on toiminut innostuksen synnyttäjänä ja esimerkkinä. Kuinka tätä innostusta voisi vaalia ja kasvattaa siitä vahva sisäinen ja elämänmittainen motivaatio? Kuinka Gradia voisi olla enemmän esillä, juuri vanhemmille? Onko tarpeeksi konsertteja ja tapahtumia, joihin vanhemman on helppo tuoda lapsensa ja joissa koko perhe voisi kokea innostumisen?

6.1 Johtopäätökset

Mikäli lapsella on positiivinen passiivinen musiikillinen orientaatio, niin hän on kiinnostunut musiikista ja suuntautuu mielenkiinnolla sitä kohtaan. Musiikillisen tiedon lisääntyessä ja ympäristön ollessa myönteinen hän saattaa aloittaa soittoharrastuksen. (Anttila & Juvonen 2002, 80.) Anttilan & Juvosen (2002, 85–86) mukaan musiikkiharrastuksen syntymiseen tarvitaan yleinen positiivinen musiikillinen orientaatio, ja kun se muuttuu passiivisesta aktiiviseksi, on kyseessä harrastuksen aloittaminen. Opettajan tehtävänä on tarjota onnistumisen kokemuksia, hyvä oppimisilmapiiri ja kiinnostavaa sisältöä. Monipuoliset työtavat, jotka synnyttävät myönteisiä kokemuksia aktivoivat passiivisen musiikillisen orientaation.

Ahosen (2004,142–143) mukaan lapsuudessa kotiympäristöllä on iso merkitys lasten musiikilliseen kasvuun, sillä vanhemmat voivat vaikuttaa siihen eri tavoin. Vanhemmat ovat tavallaan lastensa ensimmäisiä ja tärkeimpiä opettajia muusikissa. Kotiympäristö, jossa musiikki on luontevasti esillä, herättää itsestään kiinnostusta musiikkia kohtaan. Kouluiässä opettajat, kaverit ja muut läheiset vaikuttavat musiikin harrastamiseen. Vasalammen (2017,

61) mukaan motivaation sisäistymiselle on erittäin tärkeää yhteenkuuluvuuden tarpeen täyttyminen. Ympärillä tulisi olla ihmisiä, joiden kanssa lapsi haluaa kokea yhteenkuuluvuutta ja joiden kanssa hän haluaa olla samanlainen. Mielestäni oppilaitoksen tulisi edistää kavereiden ja ystävyysuhteiden syntymistä, sillä samalla sisäinen motivaatio musiikkiharrastusta kohtaan vahvistuisi. Taiteen perusopetukseen kuuluvana kamarimusiikki ja yhteissoitto ovat osa lasten musiikkiharrastusta ja tulevat yksilötuntien lisäksi viikoittaiseen lukujärjestykseen. Orkesterissa soittaminen ja kaikenlainen yhteissoitto luovat mahdollisuuksia ystävyysuhteiden syntymiselle. Säännöllisesti toimivat yhteissoittoryhmät, esiintymiset sekä niiden yhteyteen annettu vapaa-aika edistävät kaveruuden kehittymistä. Esimerkiksi viikonloppuna oleva harjoitusleiri, yhteiseen konserttiin tähtääminen ja jaettu esiintymiskokemus voisivat toimia nuoria yhdistävänä tekijänä.

Lopulta useat tekijät, kuten vanhempien antama tuki, yksilön persoonallisuus ja fyysiset ominaisuudet vaikuttavat siihen millaisen harrastuksen lapsi aloittaa. Geenit vaikuttavat musikaalisuuteen, harjoittelun määrään, musiikista saatavaan flow-tunteeseen ja musiikillisiin saavutuksiin. Tämän lisäksi yksilö hakeutuu ympäristöön, joka sopii hänen perimäänsä. Persoonana, joka on persoonallisuuspiirteeltään avoin uusille kokemuksille, viehättyy usein taiteista, on älykäs ja kiinnostuu uusista taidoista ja kokemuksista. Geenit vaikuttavat osaltaan myös yksilön musiikkimakuun ja musikaalisuuteen. Ne vaikuttavat myös siihen, koemme musiikkiharrastuksen kiinnostavana ja millaisia vaikutuksia musiikilla on kehoomme. Perimä vaikuttaa persoonallisuuteemme ja sen kautta myös siihen, miten koemme musiikin. Tulkinta on aina henkilökohtainen ja vaikutukset ovat aina yksilöllisiä. Tiedämme kaikki, että sama kappale ei miellytä kaikkia. (Ukkola-Vuoti 2017, 98–99, 177–187.)

Vanhemmilla on väistämättä tärkeä rooli musiikkiharrastuksen kaikissa vaiheissa, sen alkaessa sekä matkan varrella kannustamisessa. Ahosen (2004, 145) mukaan vanhempien asennoitumisella ja kannustamisella on vaikutus lapsen musiikilliseen kehitykseen. Kososen mukaan (2009, 160; 2010, 207) vanhemmat eivät voi kuitenkaan harrastaa lapsen puolesta. Lapsen oma kiinnostus musiikkia kohtaan, positiivinen harrastusmotivaatio syntyy lapsessa itsessään ja on peruslähtökohtana harrastukselle. Harrastuksen tärkeimpiä puolia ovat soittamisesta saatavat nautinnot, ilo ja elämykset. Halu oppia uusia kappaleita ja kiinnostus musiikkia kohtaan ovat eilinehto harrastukselle.

Renwickin ja McPhersonin (Renwick & Reeve 2018, 175) tutkimuksessa, on selkeää näyttöä siitä millainen harrastaja jatkaa musiikkiharrastusta. Hän arvostaa oppimista, haastaa itseään

aktiivisesti, ymmärtää vaivannäön merkityksen ja on sitkeä kohdatessaan vastoinkäymisiä. Tähän ryhmään kuuluvat lapset vastasivat, että musiikki antaa elämälle tarkoitusta, sen kautta voi ilmaista itseään ja olla yhteydessä toisiin.

On myös harrastajia, jotka ovat heränneet musiikin pariin vasta myöhemmin, oman soittimen osuttua kohdalle ja siinä edistyminen onkin sitten todella nopeaa. Todennäköisesti he olisivat innostuneet ja motivoituneet harrastukseen jo aiemmin, mikäli sellainen mahdollisuus olisi tullut eteen.

Itsemääräämisteorian mukaisesti autonomisesti orientoitunut harrastaja tulee hyvin todennäköisesti kodista, jossa harrastetaan musiikkia. Soittimet ovat esillä, ne soivat arjessa ja niiden kokeileminen on kaikille ilon aihe. Esimerkiksi seisomaan opittuaan lapsi pystyi tapailemaan pianon koskettimia. Hän aisti musiikin kaikilla aisteilla kodin ilmapiirissä. Lapselle on muodostunut vahva positiivinen musiikillinen minäkuva ja maailmankuva. Muskarissa yhdessä musisoiminen lisäsi intoa ja soitto- tai laulutuntien alkaessa oma soitin oli jo selkeästi mielessä. Vanhemmat ilmoittivat lapsen tunneille, soittamisen ilo, esiintymisten tuomat sykäykset eteenpäin, vanhempien, läheisten ja opettajien tuki vahvistivat lapsen sisäistä motivaatiota, tunnetta itseohjautuvuudesta ja autonomista orientaatiota. Lapsi saattoi innostua myös toisesta soittimesta ja valita sen sivusoittimekseen. Musiikki on kuin toinen kieli, jonka kautta jaetaan tunteita. Elämä ilman musiikkia ei ole vaihtoehto, vaan lapsen nälkä sitä kohtaan kasvaa.

Kontrolliorientoitunut lapsi kuulee kodissaan todennäköisesti musiikkia ja on sen kanssa tekemisissä. Muskarin jälkeen vanhemmat olettavat lapsen aloittavan musiikkiharrastuksen. Lapsi empii, mutta valitsee kuitenkin vanhempien ehdottaman soittimen. Alun tilannekiinnostuksen jälkeen soittaminen tuntuu pitkästyttävältä, eikä henkilökohtaista kiinnostusta harrastamista kohtaan synny. Lapsuuden musiikilliset kokemukset eivät ole synnyttäneet innostusta musiikkia kohtaan. Motivaatio musiikkiharrastusta kohtaan on ulkoista. Vanhemmat palkitsevat harjoittelusta ja palkkioiden odottamisesta muodostuukin päämäärä. Lapsi hakee vanhempien hyväksyntää ja lopettaminen ei myöskään sen takia tule kysymykseen. Samalla ulkoinen motivaatio vahvistuu. Ympäristön ollessa suotuisa ja sisäistä motivaatiota tukeva, voi motivaatio muuttua sisäiseksi motivaatioksi. Vanhemmilla ja opettajilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen.

Impersonaalisesti orientoituneen harrastajan kodissa on musiikkia ja takana saattaa olla varhaisiän musiikkiharrastus. Vanhemmat ovat päättäneet harrastuksen, sillä kaikki muutkin perheen lapset soittavat. Lapsi haluaa vaihtaa soitintaa aina vuoden jälkeen, eikä hän oikeastaan tiedä miksi harrastaa musiikkia. Erityistä suhdetta musiikkiin ei synny eikä lapsi tiedä mitä saa harrastukseltaan. Lapsen musiikillinen orientaatio ei ole vahva eikä kiinnostusta musiikkiharrastusta kohtaan ole syntynyt.

Autonomisesti orientoituneiden harrastajien kohdalla tulee suosia sisäistä motivaatiota tukevia asioita ja kontrolliorientoituneiden ja impersonaalisesti orientoituneiden lasten kohdalla tulisi pyrkiä synnyttämään sisäistä motivaatiota. Kuuluisiko vanhemmille sanoa, että palkkiot lisäävät tutkimusten mukaan ulkoista motivaatiota? Tai voiko vaatia lasta löytämään musiikkiharrastuksen kautta kavereita? Mielestäni oppilaitoksen tulisi edistää kaveruus- ja ystävyyssuhteiden syntymistä sekä monipuolistaa toimintaa eri soitinryhmien kesken. Opettajien tulisi painottaa musiikin merkitystä lapselle tunnetasolla, ja opettajat voisivat myös puhua avoimesti vanhempien kanssa harrastamisen merkityksestä ja palkitsemisesta. Toivottavasti opettajat kannustavat oppilaitaan musiikkiharrastuksen pariin yhä enemmän ja yhteistyö koulujen kanssa muodostuu tärkeäksi ja kaikkia palvelevaksi Kompassin myötä?

6.2 Ajatuksia soitintapahtumaa varten

Soitintapahtuma on suunniteltu ennen kaikkea 3.-luokkalaisille ja osaksi kulttuuriopetussuunnitelma Kompassia. Tällöin lapset osallistuvat siihen osana opetussuunnitelmaansa. Soitintapahtumia tullaan toteuttamaan myös kaikille avoimina tapahtumina, joten kirjoituksessani on esillä myös se näkökulman.

Noin kymmenen vuotta sitten kulttuuritapahtumia oli tarjolla vähemmän kuin niille oli kysyntää. Tällä hetkellä kaikkea on tarjolla niin paljon, että menestyäkseen yleisön tarpeiden ja toiveiden tunteminen on tärkeää. (Saksala 2015, 156.) Näin on myös musiikkioppilaitosten ja musiikin opetusta tarjoavien tahojen kohdalla. Asiakkaiden toiveiden kuunteleminen auttaa tiellä menestymiseen. Huhtaniskan ja Tirrosen (2019, 21) mukaan järjestäjän onkin ymmärrettävä mahdollisimman tarkasti kävijöiden odotukset ja arvostukset. Siihen vaikuttavat monet erilaiset tekijät, kuten mieltymykset, odotukset sekä ennakkoon muodostuneet mielikuvat. Itse tapahtuma ja siellä tapahtuneet kohtaamiset ja kokemukset koetaan aina henkilökohtaisesti. Saksalan (2015, 159) mukaan tapahtuman tuottajan tulee pysyä mukana ajan hengessä.

Maailmassa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka sitten vaikuttavat siihen, miten ihmiset ilmaisevat itseään ja siihen mitä ihmiset odottavat kulttuurisilta tuotteilta. Kirjoittaja toteaa tapahtuman tuottajan olevan tällöin välittäjän ja toteuttajan asemassa.

Tapahtumiin osallistutaan, kun halutaan rentoutua, irrottautua arjesta, pitää hauskaa, olla yhdessä toisten kanssa sekä kun halutaan kokea jotain uutta ja ainutlaatuista. Myös ennako-odotukset sekä kunkin henkilökohtaiset ominaisuudet, arvot, asenteet, persoonallisuus, motiivit ja tapa elää vaikuttavat siihen osallistuuko yksilö tapahtumaan. Tapahtuma ei ole konkreettinen tuote, jota markkinoidaan, vaan eri väylien kautta muodostuu mielikuva tapahtumasta ja se vaikuttaa osallistumiseen. (Huhtaniska ja Tirronen 2019, 22.) 3.-luokkalaiset osallistuvat soitintapahtumaan osana opetussuunnitelmaa. Mielestäni heille tulisi silti tarjota perinteisiä tapahtumaan liittyviä odotuksia kuten hauskuutta, viihdyttävyyttä sekä uusia kokemuksia. Uskon, että muutamilla osallistujilla on mielessä harrastuksen aloittaminen. Tapahtuma tarjoaa mahdollisuuden kokeilla eri soittimia, eli tunteen valinnanvapaudesta. Opettajat ovat kannustavia ja ilmapiiri myönteinen. Riittävän helpot tehtävät tarjoavat tunteen pystyvyydestä ja ryhmässä toteutettavat asiat tuovat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nämä tekijät rakentavat sisäistä motivaatiota, musiikillinen tieto lisääntyy ja passiivinen positiivinen musiikillinen orientaatio voi muuttua aktiiviseksi.

Tapahtuman sisältö ja aikataulu tulee suunnitella hyvin etukäteen. Sitä ei voi kuitenkaan toistaa täysin samanlaisen uudelleen, sillä puitteet, osallistujat, odotukset ja tunnelmat vaihtelevat. Tapahtuma toteutetaan aina yhdessä ja yhteistyössä toisten ihmisten tai eri tahojen kanssa ja merkittävin työkalu sen toteuttamiseksi on verkosto. (Huhtaniska ja Tirronen 2019, 2.) Huhtaniskan ja Tirrosen (2019, 2) mukaan ne tekevätkin tapahtumista kiinnostavia tilaisuuksia. Saksala (2015, 171) listaa tapahtuman projektinhallinnan kymmenen vaihetta, jotka ovat tavoitteiden asettaminen, aikataulutusta, vaiheistaminen ja organisointi, riippuvuuksien hallinta, resursointi, roolitus ja delegointi, riskien hallinta, sisäinen viestintä, tiedotus ja markkinointi sekä aloitus, seuranta, ohjaus ja lopetus. Huhtaniska ja Tirronen (2019, 176–177) listaavat myös tapahtumasuunnitelman kymmenen osaa, jotka ovat lähtökohtien selvittäminen, tavoitteiden asettaminen, vaiheistus, aikataulusuunnittelu, resurssisuunnittelu, sisällön suunnittelu, riskien kartoitus, työmenetelmät, ohjaus ja seuranta, dokumentointi ja tiedotus ja viimeisenä arviointi ja jälkityöt. He listaavat hyvin paljon samoja asioita ja vaiheita tapahtuman tuottamisessa. Huhtaniskan ja Tirrosen listan alussa on lähtökohtien selvittäminen, joka on tapahtuman tuottamisessa äärimmäisen tärkeää, sillä tapahtumaprojekti ei epäonnistu lopussa

vaan alussa. Saksalan (2015, 133) mukaan oppimisessa vaikeinta on siitä pois oppiminen, jolloin vanhat totuudet ja ajattelutavat tulee suunnata uudelleen. Näin tulee tehdä, jotta voi löytää jotain uutta. Tapahtumia tuotettaessa on löydettävä uusia tapoja, sillä maailma ympärillämme muuttuu jatkuvasti. Gradian musiikin perusopetuksen opettajien tulee olla vahvasti mukana tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa, sillä he ovat instrumenttiensa parhaita asiantuntijoita. Esimerkiksi teknologian hyödyntäminen sekä nuorten suosiman musiikin ja koko musiikin historian rinnakkaiselo on tehtävä taitavasti. Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty, on totta myös tapahtumissa.

Saksalan (2015, 241–242) mukaan tuotettaessa lasten- ja nuorten kulttuuria lapsia ei saa aliarvioida tarjoamalla heille sisältököyhää viihdykettä. Gradian musiikin perusopetus toteuttaa soitintapahtuman myötä musiikkikasvatusta sekä pyrkii synnyttämään innostusta ja kiinnostusta musiikkiharrastuksen aloittamista kohtaan. Huhtaniskan ja Tirrosen (2019, 14) mukaan tapahtuman hyöty ei ole aina mitattavissa ja sen vaikutukset saattavat näkyä vasta myöhemmin. Myös soitintapahtuman kohdalla kiinnostus on saattanut alkaa kasvamaan ja innostus aloittamiseen syntyy vasta myöhemmin, jopa vuosien päästä. Saksalan (2015, 241–242) kulttuuriset kokemukset ja elämykset myös sosiaalistavat lapsia.

Tapahtumat ovat osa elämystaloutta ja ne toimivat markkinointiviestinnän välineenä. Niillä voidaan tavoitella positiivista mielikuvaa tuotteille ja palveluille ja pyrkiä lisäämään siten kiinnostusta yritystä kohtaan. Pää tavoitteena ei ole aina taloudellisen tuloksen tavoittelu vaan esimerkiksi yhteiskunnallisten arvojen toteuttaminen kuten hyväntekeväisyys. Tapahtumilla vaikutetaan moniin asioihin joko tietoisesti tai tiedostamatta. (Huhtaniska ja Tirronen 2019, 6–14.) Tapahtuman markkinoinnilla pyritään tyydyttämään asiakkaiden tarpeet ja luomaan pysyviä asiakassuhteita. Markkinointi on mainostamista, tiedon lisäämistä, asiakaspalvelua ja siihen kuuluu myyntiprosessi ja huolehtiminen jatkuvuudesta. (Saksala 2015, 187.) Ihminen on elämyshaluinen, ja asiakkaalta voi ja tulee kysyä mitä he haluavat. Tuottajan tulee olla valppaana asiakkaiden toiveille ja odotukselle. (Huhtaniska & Tirronen 2019, 18.) Gradian musiikin perusopetuksen tulisi kuunnella herkästi asiakkaitaan ja reagoida heidän toiveisiinsa. Palautteen antaminen tulisi tehdä helpoksi ja luontevaksi osaksi tapahtumia sekä muuta toimintaa.

Toteutettaessa soitintapahtuman kaikille avoimena tapahtumana tulisi vanhemmat huomioida erityisen hyvin ja suunnata markkinointi heille, sillä tutkimukseni mukaan vanhemmat ovat ratkaisevassa asemassa lapsen soittoharrastuksen aloittamisessa. Niin vanhemmat kuin

lapsetkin tulisi huomioida tapahtumassa henkilöstön, opettajien, asiakaspalvelun, tilojen ja mielikuvan puolesta, sillä ne kaikki vaikuttavat ostopäätökseen. Tuotteen hinnoittelu, ostamisen helppous ja sisällön selkeä esittely ovat osa asiakkaan palvelua.

Opinnäytetyöni itsemääräämisteorian mukaiset orientaatiotyypit tulevat mielestäni huomioiduksi tapahtumassa, kun se toteutetaan hyvin. Silloin se myös palvelee kaikkia kävijöitä. Tapahtumassa tulee olla sisäistä motivaatiota synnyttäviä ja tukevia asioita, kuten valinnanvapautta, myönteistä palautetta, positiivinen ilmapiiri, kokemus pystyvyyden tunteesta ja tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Nämä tekijät mahdollistavat innostuksen syntymisen soitinta ja musiikkiharrastusta kohtaan.

Soitintapahtuman musiikin tulisi olla tuttuja ja viihdyttäviä kappaleita, jotta innostus musiikkia kohtaan kasvaisi ja samalla tarjoilla myös erilaista musiikkimakua avartavia teoksia. Musiikkioppilaitoksen perinteinen klassinen musiikkitarjonta eroaa usein lapsen oman ympäristön musiikista. (Kosonen 1996, 52–53.) Tapahtumien ohjelmistot tulisi rakentaa yleisö ja tapahtuman tavoitteet huomioiden. Lasta kiinnostaa hänelle läheinen musiikki ja onnistumisen elämykset siinä synnyttävät innostusta musiikkia kohtaan (Anttila & Juvonen 2002, 8). Viihtyminen on positiivinen tunnereaktio, jonka synnyttää henkilökohtainen kokemus sekä sosiaalinen tilanne. Viihtyminen on iloa, nauttimista ja hauskuutta. Viihtyminen on seurausta motivaatiosta. (Jaakkola 2015, 118.) Kognitiivisen käsityksen mukaan taiteet ovat merkittävämpiä silloin, kun niillä on yhteyksiä yksilön omaan elämään ja sen tapahtumiin (Anttila & Juvonen 2002, 15). Kososen (1996, 6) mukaan soittaminen tulee kokea jollain tavalla merkityksellisenä ja mielekkäänä, jotta siihen motivoidutaan. Soitintapahtuman tulisi olla hyvin ja harkiten toteutettu, jotta se synnyttäisi kiinnostusta ja innostusta lapsissa. Sen suunnitteluun voisi ottaa tulevaisuudessa mukaan Gradian musiikin perusopetuksen oppilaita. Myös yhteistyö Suomen eri musiikkioppilaitosten kanssa ja kokemusten jakaminen auttaisi varmasti tapahtuman suunnittelussa.

Musiikki synnyttää kuulijassa erilaisia kognitiivisia, emotionaalisia ja asenteellisia reaktioita kuten torjuntaa, mielihyvää, oivalluksia ja kysymyksiä. Tähän yksilön musiikkimakuun vaikuttaa vahvasti ympäristö ja sen sosiaalinen kontrolli. Jokin yksittäinen musiikillinen tilanne saattaa herättää yksilössä vahvan tunnereaktion tai kokemuksen. Musiikkimaku muuttuu jatkuvasti, kun koemme merkityksellistä musiikkia ja se herättää tunteita. (Anttila & Juvonen 2002, 46–47.) Kososen (1996, 18) mukaan musiikilliset kokemukset saavat merkityksen ja jäsenyvät yksilön tajunnassa suhteessa aikaisempiin kokemuksiin. Musiikin kokeminen vie suoraan

sisäisen maailman merkityssuhteiden kenttään. Tämän kautta musiikillisilla kokemuksilla on suuri vaikutus motivaatioon, ja ne ovat yhteydessä yksilön musiikillisiin arvoihin ja asenteisiin. Kyselyyn vastannut 10-vuotias tyttö totesi kokeiltuaan oboeta, että se tuntui heti olevan juuri oma soitin. Oikeanlainen puhallustekniikka onnistui heti ja esittelevä opettaja tuntui innostavalta. Kyselyyn vastannut 16-vuotias tyttö valitsi toiseksi soittimekseen kontrabasson sen 'siistin' soundin perusteella. Soitintapahtumassa tulisi olla tarjolla hyvin monipuolisesti eri soittimia ja erityylistä musiikkia, jotta se palvelisi mahdollisimman montaa kävijää ja tarjoaisi motivaatiolle tarttumakohtia.

Ihmisen käyttäytymiselle ei ole yleispätevää teoriaa, joten lasten toiminta soitintapahtumassa ja sen jälkeen ei ole ennustettavissa. Motivaatioon liittyy paljon yksilön persoonallisia ominaisuuksia, ympäristöön ja tilanteeseen liittyviä tekijöitä, joiden yhteisvaikutusta käyttäytymiseen ei voida selittää yksiselitteisesti, sillä ne eivät ole välttämättä edes johdonmukaista tai rationaalista. (Anttila & Juvonen 2002, 100–101.) Motiivit voivat olla tiedostamattomia ja jopa tiedostusta ehkäiseviä, sillä vain osa toiminnan syistä pystytään tiedostamaan ja tunnistamaan (Kosonen 1996, 9). Koemme kaikki soittamiseen liittyviä peruselämyksiä esimerkiksi, kun kuulemme musiikkia. Kososen (1996, 7) mukaan ennen kuin kiinnostus soittamiseen syntyy, tarvitsemme myönteistä asennoitumista soittamiseen. Soitintapahtumaan tulevia koululaisia ja heidän opettajiaan tulisi valmistaa tapahtumaa varten etukäteismateriaalilla. Kun lapsella on valmiina positiivinen ja avoin asenne tapahtumaa kohtaa on tapahtuman toteuttajilla kiitollinen lähtöasetelma. Voisiko myönteisen asennoitumisen saada synnytettyä etukäteismateriaalilla?

Soitintapahtumassa oppilaat kiertävät eri soitinesittelypisteitä pienissä ryhmissä ja pääsevät tutustumaan soittimiin läheltä ja jopa kokeilemaan niitä sekä tekemään niihin liittyviä tehtäviä. Anttila ja Juvonen (2002, 115) toteavat, että yksilö motivoituu tehtävään, jos hän arvostaa siitä saatavia tuloksia ja kokee ne mahdollisiksi saavuttaa. Opettaja voi tehtäväpisteillä vaikuttaa sen tilannetekijöihin. Tehtävien tulee olla mielenkiintoisia ja sopivan haastavia, ohjauksen kannustavaa, vuorovaikutuksen hyvää ja ilmapiirin turvallista eikä arviointi saa aiheuttaa pelkoa. Opiskelumotivaatio on yksilöllinen ja tilannesidonnainen, ja siihen vaikuttavat tilanteen sosiaaliset piirteet, kuten opettaja ja kaverit. Tämän lisäksi opiskeltava asia sekä sen merkitys oppilaalle vaikuttavat opiskelumotivaatioon. (Anttila & Juvonen 2002, 117.) Oppimistilanne on opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutusprosessi, joka syntyy luovuudesta ja erilaisista emotionaalisista tekijöistä ollen kokonaisvaltainen (Anttila & Juvonen 2002, 121–122).

Soitintapahtumassa lapsille annetaan tietoa musiikista ja soittimista. Tapahtuman toteuttajat yrittävät synnyttää lapsissa innostusta musiikkia kohtaan sekä sen myötä musiikin harrastamista kohtaan kohdatessaan siihen osallistuvat lapset. Olisi eduksi, jos kohdattavat ihmiset olisivat lapsen kannalta kiinnostavia, eivät yhdentekeviä tai ärsyttäviä ja että vuorovaikutus toimisi.

Sosiokognitiivisen teorian mukaan soitintapahtuman tehtävien tulisi olla sellaisia, että ne koetaan arvostettavina ja toisaalta myös mahdollisina saavuttaa. Tehtävät heijastavat sitä millaista musiikin harrastaminen on, jolloin niiden tulisi antaa siitä oikeanlainen kuva. Hyvin tuotettuna, sisäisen motivaation tekijät huomioivana, tapahtuma tarjoaa oikeanlaisen kuvan harrastamisesta ja tukee innostuksen syntymistä. Osallistujilla on erilainen osaaminen ja historia, he edustavat eri orientaatiotyyppisiä ja ovat iältään eri-ikäisiä. Näiden lisäksi kunkin yksilöllinen tausta tuo haasteita ja huomioitavia asioita tapahtuman tuottamisessa.

Autonomisesti orientoitunut lapsi on suhteellisen helppo huomioida soitintapahtumaa järjestettäessä, sillä lapsella on valmiina positiivinen asenne musiikkia ja sen harrastamista kohtaan. Lapsella on luontainen halu omaksua ympäristön tavat. Tällöin tapahtumassa orkestereiden ja kamarimusiikkikokoonpanojen esilläolo kasvattaa halua osallistua ryhmän toimintaan. Myös taidokkaiden ja monipuolisten esitysten esilläolo herättää halua niiden oppimiseen. Harrastuksen merkityksen esilletuonti sekä mahdollisuus itsensä kehittämiseen tulee näkyä yhdessä harrastuksen tuoman ilon ja hauskuuden kanssa. Perheenjäsen motivoi usein harrastuksen aloittamiseen, joten tapahtuman tarjoaminen koko perheelle olisi eduksi. Kannustava ympäristö edistää aktiivista itseohjautuvuutta. Monipuolisesti eri soitinten esilläolo tarjoaisi rikkaan äänimaailman, johon voisi ihastua.

Kontrolliorientoituneen lapsen voisi huomioida tapahtumassa tarjoamalla hänelle mahdollisimman monipuolisesti eri soittimia kuultavaksi ja nähtäväksi. Silloin jokin soitin voisi innostaa toista enemmän ja lapsi kokisi valinnanvapautta ilman sosiaalisia paineita valitessaan soitinta. Kontrolliorientoitunut harrastaja tavoittelee sosiaalista hyväksyntää ja taloudellista hyötyä harrastuksellaan, joten tällöin esimerkiksi tulevien esiintymismahdollisuuksien esittely sekä soittimen ja nuottien saamista omaksi tulisi korostaa. Kontrolliorientoitunut kokee musiikkiharrastuksen tärkeänä, mutta sisäistä motivaatiota sitä kohtaan ei ole. Harrastaminen tai sen aloittaminen on enemmän ulkoa ohjattua sekä syyllisyyden välttelyä. Itsemääräämisteorian mukaan motivaation syy voi olla hyvin erilainen, jolloin tapahtuman tarjonnan tulisi houkuttaa innostumista monin eri tavoin. Esimerkiksi tapahtumassa jaetut

tarrat, ilmapallot, herkut ja muut palkkiot ovat osoittautuneet tapahtumissa kävijöille hyvin tärkeiksi ja voisivat innostaa myös kontrolliorientoitunutta lasta. Harrastuksen alettua ympäristön ja opettajan tuki sisäisen motivaation kasvattamisessa alkaa.

Impersonaalisesti orientoitunut lapselle tapahtumassa tulisi näkyä harrastuksen tuoma ilo ja tekemisen leikkisyys, sillä muun muassa leikki ja ilo synnyttävät sisäistä motivaatiota. Kaikilla ihmisillä on kuitenkin luontainen halu oppia uutta ja kehittyä. Tavoitteiden ja päämäärien tulisi olla selkeitä ja lapsella tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa niihin. Positiivisen palaute tuo tunnetta pystyvyydestä ja valinnanvapaus tukee autonomiaa. Lapselle, joka ei tiedä mitä soitinta haluaisi soittaa tapahtuma tarjoaa laajan kirjon eri soittimia valittavaksi. Tällä tavalla impersonaalisesti orientoitunut harrastaja tulee huomioiduksi.

Tapahtuman tuottaminen mahdollisimman laadukkaasti, huolellisesti suunniteltuna palvelee mielestäni kaikkia orientaatiotyyppisiä. Sillä vaikka autonominen ja kontrolliorientaatio ovat motivaation ääripäät, ne eivät kuitenkaan sulje toisiaan pois tai ole toisilleen vastakohtia. Kuten aiemmin olen todennut, erityyppisiä motiiveja esiintyy yhtä aikaa ja usein niin kontrolli kuin autonomista orientaatiota tarvitaan yhdessä päämäärän saavuttamiseksi.

6.3 Lopuksi

Elämä, valintamme, vaiheet ja sattumukset ovat hyvin monimutkainen kokonaisuus. Välillä kuitenkin viiva on suora ja elämän tapahtumat tuntuvat itsestään selviltä. Kun katson omia lapsiani, niin ymmärrän, kuinka vähän tiedänkään heistä. Mikä harrastus, ruoka, väri tai leikki muodostuukaan kullekin mieleiseksi, on täysi arvoitus. Yllätyksellisyys ja yksilöllisyys ovat elämän suuri rikkaus.

Tehdessäni opinnäytetyötä ymmärsin koko ajan enemmän, kuinka vähän voimme tietää mikä kiinnostaa, innostaa ja motivoi musiikkiharrastuksen aloittamisessa. Ymmärsin myös, kuinka moni asia vaikuttaa harrastuksen aloittamiseen. Eivät geenit, ympäristö tai vanhemmat pelkästään, vaan ne kaikki yhdessä monen muun tekijän kanssa. Mistä innostus ja kiinnostus ja lopulta motivaatio tulevat, on varmaan yllätys harrastajalle itselleenkin. On kuitenkin asioita, joita voimme tehdä ja jotka toimivat jonkun kohdalla laukaisijana, innostajana ja kiinnostuksen herättäjänä. Tällainen on hyvin ja korkeatasoisesti toteutettu soitintapahtuma, jossa musiikkia tarjotaan lapsille niin kuultavaksi kuin kokeiltavaksi.

Motivaatio elää ja muuttuu elämämme mukana. Sitä voi kuitenkin ohjata ja tukea oikeaan suuntaan. Motivaatio ei ole aina valmiina ja täydellisenä, se tarvitsee ympärilleen sitä tukevia asioita, positiivisen ympäristön, myönteistä palautetta, valinnanvapautta, yhteenkuuluvuutta ja pystyvyyden tunnetta. Motivaation ollessa sisäistä ja autonomista kantaa se kokonaisvaltaisesti hienoihin saavutuksiin.

Jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla koulun ja musiikin perusopetuksen yhteistyön kehittäminen ja kuinka tukea koulua kannustamaan musiikkiharrastuksen pariin. Musiikkiluokkien määrä Suomessa on vähentynyt, musiikinopettajat ovat usein epäpäteviä työhönsä koulujen pienentyneiden tuntimäärien vuoksi. Toinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla markkinoinnin parantaminen vanhempien suuntaan, sillä he ovat ratkaisevassa asemassa harrastuksen aloittamisessa. Meidän tulee tietää mitä asiakkaamme haluavat, sillä vain siten tiedämme mitä meidän tulisi myydä heille. Hoivalan (2003, 76–80) mukaan tuotteistaminen on prosessi, jonka kanssa kaikki kulttuurituotannot elävät. Sen eteen kannattaisi nähdä vaivaa ja saada siten tyytyväisiä asiakkaita. Kulttuurituotteiden markkinoinnin tärkein tekijä on imago ja mielikuva, jonka se asiakkaassa herättää. Tarjoammeko vastinetta lapsen musiikilliselle ihanneminälle? Jälleen kerran asiakkaan kuuluminen on ratkaisevaa menestymisen kannalta.

Kurkelan (1997, 57) mukaan musiikki suo tavan olla olemassa kuten leikki tai peli. Se on elämää ja ilmausta. Suhtautumalla musiikkiin vapaaehtoisesti se antaa iloa ja onnea elämään. Kososen (2009, 160) mukaan spontaani uteliaisuus ja kokeilunhalu ovat osa lapsen ja nuoren kehitystä. Kokeiltuaan eri harrastuksia lapsi valitsee niistä mieluisat, sopivat ja oikeanlaisia haasteita tarjoavat ja tärkeimmät, häntä itseään motivoivat harrastukset.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, P. & Saarinen, M. 2014. Innostus – myötämanipuloinnin aakkoset. Helsinki: Talentum. Ahonen, K. 2004. Johdatus musiikin oppimiseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Anttila, M. & Juvonen, P. 2002. Kohti kolmannen vuosituhatosen musiikkikasvatusta. Joensuu: Joensuu University Press.
- Arikoski, J. Vuorovaikutus opetustyössä. Teoksessa: Räsänen, P., Arikoski, J, Mäntynen, P & Perttula, J. 1999. Opettajuuden psykologia. 2. painos. Julkishallinnon koulutuskeskus oy. Jyväskylä: Yliopistopaino, 171–220.
- Aunola, K. 2018. Kodin ja vanhempien merkitys oppimismotivaatiolle. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 211–225.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M.(2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Deci, E. L., Koestner, R. & Ryan, R. M. (2001). Extrinsic Rewards and Intrinsic Motivation in Education: Reconsidered Once Again. *Review of Educational Research* Spring 2001, Vol. 71, No. 1, pp. 1–27
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus. *Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 4:2005*.
- Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltoila & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–203.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, M. 2008. Supporting learners in the lifelong learning sector. McGraw-Hill: Open University Press c2008. [Viitattu 8.5.2021]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Gradia. 2020a. Ei päiväystä. Gradia. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2020]. Saatavana <https://www.gradia.fi/gradia>
- Gradia. 2020b. Ei päiväystä. Musiikin info. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2020]. Saatavana <https://www.gradia.fi/oppimaan/musiikki-harrastuksena/musiikin-info>
- Gradia. 2021. 04/2019. Gradia Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma. Taiteen perusopetus. [Verkkosivu]. [Viitattu 30.4.2021]. Saatavana <https://www.gradia.fi/oppimaan/musiikki-harrastuksena/musiikin-opetus/musiikin-opintojen-eteneminen-ja-opetussuunnitelma>

- Gradia. Vahvaa taidekasvatushistoriaa. Ei päiväystä. Gradia. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2020]. Saatavana <https://www.gradia.fi/oppimaan/musiikki-harrastuksena/musiikin-info/vahvaa-taidekasvatushistoriaa>
- Hankonen, N. 2017. Miten motivoida kohti hyvinvointia? Käyttäytymismuutosinterventiot terveyden edistämiseksi. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 202–221.
- Hannikainen, A., Perälä, E. Särelä, N. & Tretjakov, K. 2013. Opetetaan ryhmää – ryhmäopetuksen salat. Teoksessa: Soiva opettajuus.
- Harrastamisen strategia. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. [viitattu 30.3.2021].) Saatavana <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161382>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. p. Porvoo: Bookwell Oy.
- Hoivala, H. 2003. Kulttuurin markkinointi ja tuotteistaminen – kamppailu markkinoinnin oikeutuksesta. Teoksessa: Niinikoski, M-L. & Sibelius, K. (toim.) Kulttuuribusiness. Helsinki: WSOY, 73–83
- Honkala, N & Laitinen, L. 2017. [Verkkosivu]. [Viitattu 23.2.2021]. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Saatavana: <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>
- Huhtaniska, T. & Tirronen, J. 2019. Faktaa ja fiilistä tapahtumatuottajalle. [Verkkokirja]. Helsinki: Edita Publishing Oy. [Viitattu 27.4.2021]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Huotilainen, M. 2019. Näin aivot oppivat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Häikiö, L. & Niemenmaa, V. 2007. Valinnan paikat. Teoksessa: Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino, 41—56.
- Jaakkola, T. 2015. Lasten ja nuorten valmentaminen. Teoksessa: Suomen Valmentajat ry (toim.) Lasten ja nuorten hyvä harjoittelu. Keuruu: VK-Kustannus Oy, 107–144.
- Jacobs, M. 2003. Sigmund Freud. 2.p. London: SAGE. [Viitattu 8.5.2021]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Jakkula, H., Liivak, K. & Veltmann, E. 2012. Tapahtuuko kohtaaminen – syntykö vuorovaikutus. Soiva opettajuus. Haaga-Helia. Helsinki: Edita.

- Juuti, K. & Lavonen, K. 2019. Opettaja voi tukea oppilaan kiinnostuksen kehittymistä. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 197–210.
- Järvenoja, H., Kurki, K. & Järvelä, S. 2019. Motivoidutaan yhdessä. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 141–159.
- Kettunen, P. (2016). Näkökulmia kulttuuripolitiikan vaikuttavuuteen. Cuporen työpapereita 1/2016. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2020]. Saatavana <http://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tyopaperit/pekka-kettunen-nakokulmia-kulttuuripolitiikan-vaikuttavuuteen>
- Kiuru, N. 2018. Kaveriverkostot ja oppimismotivaatio. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 123–139.
- Kosonen, E. 1996. Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Musiikkikasvatuksen lisensiaattityö.
- Kosonen, E. 2009. Musiikkia koulussa ja koulun jälkeen. Teoksessa: J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 157–170.
- Kulttuurikasvatussuunnitelma.fi. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.2.2021]. Saatavana <http://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/>
- Kulttuurikasvatussuunnitelma Kompassi. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.2.2021]. Saatavana <https://www.jyvaskyla.fi/kulttuuriaitta/varhaiskasvatus-ja-koulut/kompassi>
- Kurkela, K. 1997. Mielenmaisemat ja musiikki. 3. painos. EST-julkaisusarja, n:o 1. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki.
- Lehtinen, E. & Kuusinen, J. 2001. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY
- Lerikkanen, M-K. & Pakarinen, E. 2019. Opettajan merkitys oppimismotivaatiolle. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 181–196.
- Louhivuori, J. 2009. Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin. Teoksessa: J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 11–27.
- Malmsten, A. 2007. Rajaaminen. Teoksessa: Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino, 57–73.

- Mikä on Kompassi? Kulttuuriops Kompassi. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.11.2020]. Saatavana <https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/jyvaskyla/kompassi/mika-on-kompassi>
- Murtoniemi, T. 2002. Viulunsoiton motivaation muotoutuminen musiikkioppilaitoksessa. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Musiikkikasvatuksen pro gradu -tutkielma.
- Musiikkikampus. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2020]. Saatavana <https://www.musiikkikampus.fi/info>
- Mäkelä, A. 2015. Musiikkitunneilta potkua musiikin harrastamiseen. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Kandidaatintutkielma.
- Pavelková, I. & Haulicková, R. 2013. Perspective orientation and time dimension in student motivation. *Journal of education, culture and society* 2013, vol. 4(1) p. 177–189. [Viitattu 3.5.2021]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014. [Verkojulkaisu] Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu 13.11.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Päivänsalo, T-M. 2020. Oppimiskoodi. Kuinka oppiminen onnistuu. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Read, S. 2017. Henkilökohtaisten tavoitteiden geneettinen perusta. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 18–31.
- Renwick, J & Reeve, J. 2018. Supportin Motivation In Music Education. Teoksessa: McPherson, G & Welch, G. (toim.) 2018. Music and Music Education in People's Lives. An Oxford Handbook of Music Education, volume 1.
- Saksala, E. 2015. Tuottajan käsikirja. Helsinki: Like Kustannus Oy.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. (toim.) 2017. Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. 3. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Salmela-Aro, K. (toim.) 2018. Kouluinto ja koulu-uupumus. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–45.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. 2017. Henkilökohtaisten tavoitteiden menetelmä – motivaation mittaaminen. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–53.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. 2017. Henkilökohtaiset tavoitteet, hyvinvointi ja elämäntyyli. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 32–42.

- Sinkkonen, J. 2009. Musiikki – yhtä aikaa yksilöllistä ja jaettua. Teoksessa: J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 289–297.
- Sjöblom, K. 2017. Intohimo. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 222–233.
- Ståhlberg, L. 2019. Pienryhmäohjaajan opas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2021]. Saatavana: <https://www.musicedu.fi/>
- Taiteen ja kulttuurin alat. <https://minedu.fi/taiteen-ja-kulttuurin-alat> [viitattu 18.9.2020]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuominen, H., Pulkka, A-T., Tapola, A & Niemivirta, M. 2017. Tavoiteorientaatio, oppiminen ja hyvinvointi. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 80–98.
- Vasalampi, K. 2017. Itsemääräämisteoria. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 54–65.
- Viljaranta, J. 2017. Odotusarvoteoria – odotusten ja arvostusten vaikutus oppimismotivaatioon. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 66–79.
- Viljaranta, J. & Tuominen, H. 2018. Oppiaineiden arvostukset: tärkeää, hyödyllistä, kiinnostavaa vai kuormittavaa. Teoksessa: Salmela-Aro, K. (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 101–119.
- Welch, G. & McPherson, G. (toim.) 2018. Music education and the role of music in people's lives. An Oxford handbook of music education, volume 1. Oxford University Press, Canada.

LIITTEET

Liite 1. Kysely Gradian musiikin perusopetuksen oppilaille.

Jyväskylässä 15.2.2021

Hyvä Gradialla musiikkia harrastava lapsi sekä vanhempi.

Ohessa kysely, jonka toivon joko lapsen tai teidän yhdessä täyttävän. Kysely liittyy Kulttuurituottajan YAMK opintoihini Seinäjoen Ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössäni käsittelen soittoharrastuksen aloitukseen liittyviä tekijöitä. Kyselyn tuloksia on tarkoitus hyödyntää Gradian musiikin perusopetuksen markkinoinnissa.

Aikaa vastaamiseen ei mene kovinkaan kauan, mutta vastauksen merkitys minulle on tärkeä. **Vastauksen voi palauttaa joko soitonopettajalle tai sitten ottamalla siitä kuvan ja lähettämällä sen minulle joko puhelimitse tai sähköpostilla.** Toivon vastauksia tietenkin mahdollisimman pian. Vastaukset käsitellään nimettöminä eikä henkilötietoja kerätä.

Vastaukset viimeistään pe 26.2.2021.

Lisätietoja ja kyselyn palauttaminen.

Anne-Mari Kunelius

anne-mari.kunelius@gradia.fi

0405517730

Kiitos vaivannäöstä ja osallistumisesta kyselyyn!

Olen saanut huoltajiltani luvan täyttää kyselyn. Huoltajan allekirjoitus:_____

Palautus viimeistään pe 26.2.2021

Kysely Gradian musiikin perusopetuksen oppilaille:

1. Minkä ikäinen olet?
2. Oletko tyttö vai poika?
3. Mitä soitinta soitat?
4. Kuinka kauan olet harrastanut musiikkia?
5. Miksi innostuit musiikista?
6. Miten aloitit musiikkiharrastuksen?
7. Miten valitsit soittimen / laulun?
8. Harrastavatko vanhempasi tai kaverisi musiikkia? Ketkä, mitä, miten?
9. Jouduitko valitsemaan eri harrastusten välillä? Minkä ja miksi?
10. Mitkä olivat ensimmäiset muistikuvat siitä, kun innostuit musiikista?
11. Miten sinua kannustetaan / palkitaan musiikkiharrastuksestasi?
12. Millaisina koet soittotunnit?
13. Mikä soittamisessa on parasta?
14. Millaista kuvittelit musiikkiharrastuksen olevan ennen kuin aloitit sen?
15. Oletko saanut musiikkiharrastuksen kautta kavereita, miten?
16. Miten läheisesi suhtautuisivat siihen, jos lopettaisit musiikkiharrastuksen?
17. Oletko miettinyt harrastuksen lopettamista? Miksi?
18. Mitä musiikin harrastaminen merkitsee sinulle?
19. Oletko osallistunut soitinesittelytapahtumaan, jos niin mikä siinä oli parasta?
20. Miksi valitsit harrastuspaikaksi Gradian ja mistä sait tietää oppilaitoksesta?

Kiitos!